

Nr 123.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.; given Stockholms slott den 14 mars 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Gunnar Hedlund.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen framlägges förslag till bland annat uppförande av nytt sinnessjukhus i Karlskrona med cirka 800 vårdplatser.

Anslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. beräknas för nästa budgetår till 19 632 000 kronor. På tilläggsstat för innevarande budgetår äskas under anslaget 1 739 000 kronor. Anslaget till Utrustning av vissa sinnessjukhus upptages för nästa budgetår till 1 000 000 kronor.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
14 mars 1952.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÅNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund.

I årets statsverksproposition, elfte huvudtiteln, punkten 31, har anslaget till Utrustning av nya sinnessjukhus upptagits med ett allenast preliminärt beräknat belopp, 600 000 kronor. Anledningen härtill var, att medicinalstyrelsen vid tiden för statsverkspropositionens färdigställande inkommit med endast preliminärt förslag.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under kapitalbudgeten, inrikesdepartementet, statens allmänna fastighetsfond, punkten 2, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1952/53 beräkna ett investeringsanslag av 19 000 000 kronor.

Jag anhåller nu att till fortsatt behandling få upptaga hithörande spörsmål. I samband därmed torde jag få anmäla uppkomna frågor om anvisande av medel å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus.

**ANSLAG TILL VISSA BYGGNADSARBETEN VID STATENS
SINNESSJUKHUS M. M.**

**ANSLAG Å TILLÄGGSSTAT TILL RIKSSTATEN FÖR BUDGET-
ÅRET 1951/52.**

Förslag.

Renovering av vissa personalbostäder vid Sundby sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 111 till 1949 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen (skr. nr 225) under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret

1949/50 ett belopp av 350 000 kronor till renovering av vissa personalbostäder vid Sundby sjukhus vid Strängnäs.

Genom beslut den 20 maj 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att för en kostnad av högst 350 000 kronor låta utföra arbetena i fråga.

I skrivelse den 6 september 1951 har *byggnadsstyrelsen* anfört, att renoveringsarbetena kostnadsberäknats hösten 1948 och att den allmänna kostnadsstegringen, som därefter inträffat, för närvarande uppgår till cirka 30 %. Enär arbetena påbörjats hösten 1949 ha emellertid vissa delar därav hunnit färdigställas, innan byggnadskostnaderna sommaren 1950 började stiga. Av denna anledning behöver man icke räkna med sagda stegring av cirka 30 % på hela anslagsbeloppet. Styrelsen beräknar, att arbeten för en kostnad av cirka 150 000 kronor utförts eller komma att utföras sedan kostnadsnivån stigit med angivna procenttal. För täckande av stegringen erfordras därför i runt tal $\left(\frac{30 \times 150\,000}{100}\right)$ 45 000 kronor.

Ytterligare ombyggnadsarbeten vid sekundäravdelningarna i Rosöga, Ribbingelund och Olofsfors.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 111 till 1949 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen (skr. nr 209) under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1950/51 ett belopp av 400 000 kronor till ytterligare ombyggnadsarbeten vid sekundäravdelningarna i Rosöga, Ribbingelund och Olofsfors.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att för en kostnad av högst 400 000 kronor låta utföra arbetena i fråga.

I skrivelse den 6 september 1951 har *byggnadsstyrelsen* erinrat, att arbetena kostnadsberäknats hösten 1949. Tillstånd att påbörja arbetena meddelades först i november 1950. Byggnadskostnadsnivån hade då stigit med cirka 6 % och fortsatte under vintern att stiga till cirka 30 %. Arbetena äro nu i huvudsak färdiga och styrelsen beräknar, att ytterligare 97 000 kronor erfordras för täckande av den allmänna byggnadskostnadsstegringen.

Ombyggnad av köks- och tvättbyggnaden vid S:t Annas sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 111 till 1949 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen (skr. nr 225) under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1949/50 ett belopp av 170 000 kronor till ombyggnad av köks- och tvättbyggnaden vid S:ta Annas sjukhus i Nyköping.

Genom beslut den 20 maj 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att för en kostnad av högst 170 000 kronor låta utföra arbetena i fråga.

I skrivelse den 6 september 1951 har *byggnadsstyrelsen* upplyst, att arbetena påbörjats omkring den 1 maj 1950 samt att de nu äro slutförda. Arbetena ha sålunda delvis utförts under en period, då stora byggnadskostnadsstegringar inträffat. För täckande av dessa stegringar erfordras 18 000 kronor.

Ombyggnad av Birgittas sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1946 års riksdag (prop. nr 177; riksd. skr. nr 209), att vid Birgittas sjukhus i Vadstena skulle i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen nr 242 till 1945 års riksdag framlagt förslag i en första etapp utföras om- och nybyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 4 150 000 kronor. Av detta belopp anvisade riksdagen för budgetåret 1946/47 1 000 000 kronor. Sedermera har för fullföljande av dessa arbeten av 1947, 1948 och 1949 års riksdagar anvisats tillhoppa 2 360 000 kronor för budgetåren 1947/48—1949/50, varjämte 1949 års riksdag medgivit, att för arbetena finge disponeras besparingar om tillhoppa 940 000 kronor å investeringsanslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. Vidare beslöt 1950 års riksdag (skr. nr 209) efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 113 — enligt vilken kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag beräknats till 6 865 000 kronor — att till berörda arbeten anvisa sammanlagt 2 000 000 kronor, varav 800 000 kronor på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1949/50 samt 1 200 000 kronor för budgetåret 1950/51. Slutligen anvisade 1951 års riksdag (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) ytterligare 565 000 kronor till ifrågavarande arbeten. Sammanlagt ha alltså hittills (1 000 000 + 2 360 000 + 940 000 + 2 000 000 + 565 000) 6 865 000 kronor ställts till förfogande för arbetena.

I skrivelse den 6 september 1951 har *byggnadsstyrelsen* anfört i huvudsak följande.

Den av styrelsen tidigare beräknade slutliga kostnaden, 6 865 000 kronor för första byggnadsetappen av ombyggnaden av Birgittas sjukhus förutsatte att någon ytterligare höjning av byggnadskostnadsnivån icke skulle ske för den då kvarvarande byggnadstiden. Viss del av arbetena med paviljong D I, påbörjade senhösten 1949, och samtliga arbeten med paviljong D II, påbörjade i november 1950 ha utförts under den period av starkt stegrade byggnadskostnader, som fört upp kostnaderna till en cirka 30 % högre nivå. I den beräknade slutkostnaden ingick paviljong D I med 1 580 000 kronor och paviljong D II med 1 710 000 kronor. Under förutsättning att ytterligare höjning av byggnadskostnaderna utöver 30 % icke inträffar, beräknar styrelsen, att för täckande av stegringen sedan hösten 1949 erfordras sammanlagt 660 000 kronor.

Uppförande av personalbostadshus vid Ryhovs sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag anvisade 1945 års riksdag (prop. nr 242; riksd. skr. nr 420) för budgetåret 1945/46 ett belopp av 372 000 kronor för uppförande av personalbostäder vid Ryhovs sjukhus i Jönköping och S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg. Av beloppet avsågs för Ryhovs sjukhus en summa av 176 000 kronor.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 113) — vilken innebar vissa ändringar rörande utformningen av bostäderna — anvisade 1950 års riksdag (skr. nr 209) för ändamålet ytterligare 179 000 kronor.

Sålunda ha till ifrågavarande byggnadsarbeten anvisats sammanlagt (176 000 + 179 000) 355 000 kronor.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att för en kostnad av högst 355 000 kronor låta utföra arbetena.

I skrivelse den 6 september 1951 har *byggnadsstyrelsen* upplyst, att den beräknat byggnadsföretaget efter prisläget hösten 1949. Tillstånd att påbörja arbetena erhöles i början av april 1951, varför de i sin helhet komme att utföras under en period med cirka 30 % högre byggnadskostnadsnivå. För täckande av de därmed sammanhängande kostnadsstegringarna erfordras ett belopp av 106 000 kronor.

Vissa ombyggnadsarbeten vid S:ta Maria sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 244 till 1947 års riksdag framlagt förslag beslöt riksdagen (skr. nr 352), att vid S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg skulle utföras vissa ombyggnadsarbeten samt anvisade under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1947/48 ett belopp av 43 500 kronor till ändamålet.

I skrivelse den 25 januari 1952 har *medicinalstyrelsen* anfört hland annat.

Den tidigare kostnadsberäkningen var baserad på prisläget hösten 1946. Arbetet påbörjades i december 1949 och avslutades i september 1951. Sedan ombyggnaden slutförts ha kostnaderna slutgiltigt kunnat fastställas till i runt tal 71 200 kronor eller 27 700 kronor mer än vad som anvisats. Av denna merkostnad kunna 9 500 kronor hänföras till byggnadskostnadsstegringar. Orsakerna till de ytterligare utgifterna (27 700 — 9 500) 18 200 kronor ligga däri, att vissa arbeten, som ej ingingo i det ursprungliga programmet måst utföras i samband med ombyggnaden. Sålunda ha samtliga linoleummattor ersatts med nya, 2 sköljrum, vilka förbisetts vid ritningsförslaget uppgörande inrättats, mathissen ombyggt med helt nytt material i enlighet med gällande förordningar samt all elektrisk armatur utbytt mot ny.

Medicinalstyrelsen hemställer att för arbetena måtte anvisas ytterligare 18 200 kronor.

Uppförande av personalbostäder vid S:t Jörgens sjukhus.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t anvisade 1947 års riksdag (prop. nr 244; riksd. skr. nr 352) för budgetåret 1947/48 ett belopp av 310 000 kronor för uppförande av två personalbostadshus vid S:t Jörgens sjukhus i Göteborg.

Vidare anvisade 1950 års riksdag (skr. nr 209) efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 113) ytterligare 175 000 kronor för uppförande av nämnda byggnader. Sålunda har för sagda ändamål anvisats sammanlagt (310 000 + 175 000) 485 000 kronor.

I skrivelse den 6 september 1951 har *byggnadsstyrelsen* — med förmälan att de anvisade beloppen motsvarade kostnaderna enligt prisläget hösten 1949 samt att arbetet icke kunnat igångsättas förrän i april 1950 och sålunda utförts under en period med cirka 30 % högre byggnadskostnader — hemställt, att 145 000 kronor måtte anvisas för täckande av den uppkomna kostnadsstegringen.

Renovering och tillbyggnad av Mariebergs sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 111 till 1949 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen (skr. nr 225) av det till 1 700 000 kronor beräknade beloppet för om- och påbyggnad av paviljongerna 5 och 6 samt 8 och 9 vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn 1 100 000 kronor för budgetåret 1949/50.

Senare anvisade 1950 års riksdag (skr. nr 209) efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 113) ytterligare 600 000 kronor till berörda byggnadsföretag.

Sålunda ha hilltills anvisats sammanlagt (1 100 000 + 600 000) 1 700 000 kronor.

I skrivelse den 6 september 1951 har *byggnadsstyrelsen* upplyst, att ombyggnaden av paviljongen 5 och 6 påbörjats under vintern 1949—1950 och att ombyggnaden av paviljongen 8 och 9 påbörjats hösten 1950. Arbetet med förstnämnda paviljong har sålunda till viss del och arbetet med sistnämnda paviljong till huvudsaklig del fallit inom den period, varunder byggnadskostnaderna stigit med cirka 30 %. Under förutsättning att ytterligare höjning av byggnadskostnaderna icke inträffar beräknar styrelsen de för täckande av inträffade stegringar erforderliga beloppen till 75 000 kronor för paviljongen 5 och 6 och 200 000 kronor för paviljongen 8 och 9 eller sammanlagt (200 000 + 75 000) 275 000 kronor.

Uppförande av personalbostadshus vid Mariebergs sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att vid Mariebergs sjukhus i Kristine-

hamn skulle uppföras två bostadshus samt anvisade under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. ett belopp för ändamålet av 300 000 kronor för budgetåret 1950/51.

I skrivelse den 6 september 1951 har *byggnadsstyrelsen* upplyst, att det ena bostadshuset påbörjats i mars 1951 och att det andra skulle påbörjas under hösten samma år. Arbetena med personalbostadshus komma helt att falla inom den period, varunder byggnadskostnaderna stigit med cirka 30 %. Därest ytterligare stegring icke inträffar, beräknar styrelsen det för täckande av kostnadsstegringarna erforderliga beloppet till 90 000 kronor.

Ombyggnad av administrationsbyggnaden vid Sätters sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag anvisade 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209) för budgetåret 1950/51 under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. ett belopp av 355 000 kronor för ombyggnad av administrationsbyggnad m. m. vid Sätters sjukhus.

I skrivelse den 6 september 1951 har *byggnadsstyrelsen* — med förmålan att arbetena påbörjats i december 1950 och sålunda till huvudsaklig del utföras under den period, varunder byggnadskostnaderna stigit med cirka 30 % — beräknat att det för täckande av kostnadsstegringen erforderliga beloppet uppgår till 150 000 kronor.

Uppförande av personalbostadshus vid Pärilby sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1948 års riksdag (prop. nr 185; riksd. skr. nr 235), att vid det till Sätters sjukhus anslutna Pärilby sekundärsjukhus i Grangårde skulle uppföras 2 bostadshus för gift personal, samt anvisade under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1948/49 135 000 kronor till ändamålet.

I enlighet med av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att vid sjukhuset skulle uppföras ytterligare ett bostadshus, samt anvisade under förenämnda anslag för budgetåret 1950/51 150 000 kronor härtill.

Vidare beslöt 1951 års riksdag (skr. nr 195) efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 151 — vari kostnaderna för bostadshusen efter prisläget den 1 december 1950 beräknats till 416 700 kronor — att för arbetena ifråga anvisa ytterligare 131 500 kronor.

För byggnadsföretaget har sålunda hittills anvisats sammanlagt (135 000 + 150 000 + 131 500) 416 500 kronor.

I skrivelse den 25 januari 1952 har *medicinalstyrelsen* upplyst, att det för byggnadsföretaget erforderliga beloppet — sedan samtliga kontrakt

teknats och arbetena igångsatts — belöper sig till 506 500 kronor samt att orsaken till denna höjning är stegringen av byggnadskostnaderna. Styrelsen hemställer att ytterligare 90 000 kronor måtte anvisas.

Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1948 års riksdag (prop. nr 185; riksd. skr. nr 235), att vid S:t Sigfrids sjukhus i Växjö skulle utföras vissa elektriska arbeten. Genom beslut den 4 mars 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att låta utföra arbetena samt ställde 63 000 kronor till styrelsens förfogande härför.

Vidare anvisade 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209) för genomförande av etapperna 5 och 6 m. m. i de elektriska omlägningsarbetena vid Restads sjukhus 52 000 kronor för budgetåret 1950/51.

I enlighet med av Kungl. Maj:t i propositionen nr 151/1951 framlagt förslag beslöt 1951 års riksdag (skr. nr 195), att vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik skulle utföras etapp 2 i de elektriska arbetena vid sjukhuset samt anvisade för budgetåret 1951/52 ett belopp av 25 000 kronor härtill. Slutligen beslöt samma riksdag, att vid Restads sjukhus i Vänersborg skulle utföras etapp 4 samt omläggning av vissa delar av ytterbelysningen, för vilka arbeten riksdagen anvisade sammanlagt 23 000 kronor.

I skrivelse den 1 februari 1952 har *medicinalstyrelsen* hemställt om ytterligare medel för utförande av ovan berörda arbeten. Av vid styrelsens skrivelse fogade promemorior framgår i huvudsak följande.

S:t Sigfrids sjukhus. Omläggningen från likström till växelström av sjukhusets elektriska anläggningar är i huvudsak slutförd. Enligt de ursprungliga planerna skulle omläggning ske även inom paviljongen för svårskötta psykopater. Till följd av ändrade planer rörande renovering av paviljongen har någon omläggning till växelström där icke kommit till stånd. Inträffade prisökningar ha medfört, att tidigare anvisade medel blivit helt ianspråktagna. För omläggning av strömarten i sagda byggnad erfordras 15 000 kronor.

S:ta Gertruds sjukhus i Västervik. På grund av inträffade prisstegringar äro anvisade medel icke tillräckliga. Ytterligare 8 000 kronor erfordras för genomförande av etapp 2.

Restads sjukhus i Vänersborg. På grund av inträffade prisstegringar erfordras för avslutande av etapp 4 ett tilläggsanslag av 5 000 kronor. Till följd av att vissa avvikelser från de ursprungliga planerna måst göras, förorsakade av aktuella ombyggnader, erfordras för genomförande av etapperna 5 och 6 ytterligare 16 000 kronor.

I enlighet härmed skulle sålunda erfordras sammanlagt (15 000 + 8 000 + 5 000 + 16 000) 44 000 kronor.

Departementschefen.

Efter det kostnaderna för förenämnda byggnadsföretag beräknades ha byggnadskostnaderna undergått en betydande höjning. Det har därför ej varit möjligt att hålla kostnaderna för de olika byggnadsföretagen inom ramen för de anvisade medlen. Emot de gjorda be-

räkningarna i detta avseende har jag ej något att erinra. Då de av medicinalstyrelsen vidtagna åtgärderna utanför ombyggnadsprogrammet för S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg måste anses ha varit nödvändiga samt med hänsyn till deras begränsade omfattning tillstyrker jag, att medel anvisas för täckande även av dessa kostnader.

ANSLAG FÖR BUDGETÅRET 1952/53.

Förslag.

Ulleråkers sjukhus i Uppsala.

Uppförande av tuberkulosavdelning.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. 225), att vid sjukhuset skulle uppföras en tuberkulosavdelning för en beräknad kostnad av högst 2 000 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1949/50 ett belopp av 300 000 kronor, varjämte riksdagen beslöt, att för ändamålet finge disponeras 300 000 kronor av de medel, som av riksdagen tidigare anvisats för andra etappen av om- och nybyggnadsarbeten vid sjukhuset.

Genom beslut den 20 maj 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra tuberkulosavdelningen för en kostnad av högst 2 000 000 kronor samt ställde ett belopp av 600 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 113 — enligt vilken kostnaderna beräknats till 2 300 000 kronor — framlagt förslag anvisade 1950 års riksdag (skr. nr 209) för ändamålet ytterligare 100 000 kronor. Efter förslag av Kungl. Maj:t i proposition nr 151/1951 anvisade riksdagen (skr. nr 195) vidare 500 000 kronor för uppförande av tuberkulosavdelningen.

För byggnadsföretaget ha sålunda hittills anvisats sammanlagt (600 000 + 100 000 + 500 000) 1 200 000 kronor.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* — med förmälan, att byggnadsstyrelsen i skrivelse den 8 oktober 1951 anfört, att den ena av de båda till avdelningen, hörande paviljongerna komme att färdigställas under loppet av budgetåret 1952/53 samt att den andra paviljongen lämpligen borde påbörjas i början av år 1953 — i enlighet med förslag av styrelsen hemställt, att 400 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår för påbörjande av denna paviljong.

Ombyggnad av norra mansavdelningen.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 113 till 1950 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen (skr. nr 209) under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. 475 000 kronor till ombyggnad av norra mansavdelningen vid Ulleråkers sjukhus.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att igångsätta arbetena samt föreskrev, att styrelsen för ändamålet ägde disponera högst 475 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 151 till 1951 års riksdag anvisade riksdagen (skr. nr 195) under förenämnda anslag ytterligare 900 000 kronor för byggnadsarbetena.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* anfört.

Byggnadsstyrelsen har upplyst, att arbetena med en första etapp, avseende ombyggnad av den södra flygelbyggnaden till norra mansavdelningen, påbörjats under sommaren 1951. Kostnaderna för denna etapp kunde enligt styrelsen preliminärt uppskattas till 1 800 000 kronor. För budgetåret 1952/53 erfordrades vad som ännu icke anvisats av den uppskattade kostnaden (1 800 000 — 475 000 — 900 000) 425 000 kronor. Under nästa budgetår borde härjämte en andra byggnadsetapp, avseende ombyggnad av den norra flygelbyggnaden till norra mansavdelningen, påbörjas. Kostnaderna för denna etapp kunde preliminärt uppskattas till 1 800 000 kronor, varav för nästa budgetår erfordrades 470 000 kronor. Sålunda borde för nästa budgetår (425 000 + 470 000) 895 000 kronor ställas till förfogande.

Kommittén hemställer i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag, att för nästa budgetår måtte anvisas (425 000 + 470 000) 895 000 kronor för ifrågavarande byggnadsarbeten.

Uppförande av bostadshus för personal och förste läkare.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit uppförande av bostadshus för förste läkare och personal vid Ulleråkers sjukhus. Kommittén har i fråga om behovet av bostäder anfört bland annat.

Bostadsförhållandena vid sjukhuset äro otillfredsställande såväl i fråga om tillgången på bostäder av olika slag som beträffande bostädernas beskaffenhet, utrustning och läge.

För läkare och intendent finnas vid sjukhuset sammanlagt 6 bostäder. Av dessa komma 3, belägna i vårdpaviljonger och i södra administrationsbyggnaden, tämligen snart att behöva ersättas med nybyggnader. Då härjämte antalet läkare vid sjukhuset är 15, torde ytterligare bostäder för dessa befattningshavare bliva erforderliga.

För gift personal disponerar sjukhuset cirka 50 bostäder. En del av dessa bostäder böra på grund av sitt läge och byggnadernas låga standard utdömas. Av de bostäder, som beräknas skola bibehållas, äro flertalet omoderna och omfatta i allmänhet endast 1 rum och kök. Såväl ersättningsbyggnader som omfattande renoveringar av befintliga lägenheter måste sålunda utföras, därest ifrågavarande bostadsbestånd skall bringas i ett mot nutida krav svarande skick.

Antalet bostadsrum för ogift personal vid sjukhuset uppgår för närvarande till omkring 200, varav omkring 80 kunna beräknas komma att slopas i samband med sjukhusets fortsatta modernisering, emedan de bland annat äro belägna i vårdpaviljonger och ekonomibygnader. Även för denna

kategori bostäder komma sålunda att erfordras ersättningsbyggnader. I viss omfattning föreligger jämväl behov att modernisera de av dessa bostäder, som komma att bibehållas.

Kommittén har framhållit, att byggnadsarbeten av betydande omfattning sålunda måste vidtagas för att bringa bostadsförhållandena i ett tillfredsställande skick, samt föreslagit, att i första hand en läkarbostad och ett antal rum för ogift personal uppföras. Läkarbostaden avses skola ersätta den i paviljong 2 (norra mans) befintliga bostaden, vilken inom en nära framtid måste utrymmas för att den nu påbörjade reoveringen av paviljongen skall kunna genomföras. Bostadshuset för ogift personal är närmast avsett för män.

Kommittén har upplyst, att den genom arkitekten Sture Frölén låtit upprätta ritningar till de båda bostadshusen. Läkarbostaden, en enfamiljsvillan, avses få en lägenhetsyta av cirka 140 m². Bostadshuset för ogift personal uppföres i två våningar och inrymmer 24 rum med 18 m² lägenhetsyta och 12 rum med 14 m². Inredning och utrustning förutsättas bliva av den standard, som numera anses böra tillkomma bostäder av detta slag.

Behovet av värme och varmvatten för de nya bostadshusen bör enligt kommittén tillgodoses genom anslutning till sjukhusets värmecentral. Kommittén har härom anfört.

Om så skall kunna ske måste en kulvert med ledningar anordnas och anslutas till närmast befintliga matarledning. Befintliga paviljonger och andra byggnader inom sjukhusets norra del äro icke anslutna till den gemensamma värmecentralen utan försedda med separata centralvärmeledningar eller lokala eldstäder. Detta medför betydande olägenheter och föranleder ökade uppvärmningskostnader. Den nu erforderliga värmeledningen med kulvert bör därför dimensioneras och utföras på sådant sätt, att en framtida anslutning till densamma även av nyssnämnda byggnader möjliggöres. För bostadshusens försörjning med elektrisk energi måste ny högspänningsservis och transformatorstation anordnas.

Kostnaderna ha enligt kommittén beräknats till sammanlagt 1 000 000 kronor, varav 130 000 kronor för läkarbostaden, 725 000 kronor för personalbostadshuset samt 145 000 kronor för värmeledning med kulvert jämte erforderlig högspänningsservis och transformatorstation. För påbörjande av arbetena har kommittén hemställt om anvisande av 630 000 kronor för nästa budgetår.

S:ta Annas sjukhus i Nyköping.

Uppförande av personalbostadshus m. m.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 151 till 1951 års riksdag framlagt förslag beslöt riksdagen (skr. nr 195), att vid S:ta Annas sjukhus skulle uppföras personalbostadshus m. m. för en kostnad av högst 660 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1951/52 300 000 kronor till ändamålet.

Genom beslut den 15 juni 1951 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att igångsätta arbetena samt föreskrev, att styrelsen för ändamålet skulle äga disponera högst 300 000 kronor för budgetåret 1951/52.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinessjukvårdens utbyggnad* upplyst, att arbetena beräknas bliva helt färdigställda under loppet av nästa budgetår samt hemställt, att (660 000 — 300 000) 360 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår.

Sundby sjukhus vid Strängnäs.

Ombyggnad av tvättinrättningen.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinessjukvårdens utbyggnad* upplyst, att tvättinrättningen vid Sundby sjukhus befinner sig i ett otillfredsställande skick och i flera avseenden är olämpligt utformad. Ventilationsanordningarna äro otillräckliga, vilket förorsakar osunda arbetsförhållanden. Omklädnings- och toalettrum för personalen saknas. Maskinutrustningen är olämpligt placerad och i viss utsträckning försliten. För effektivisering av arbetet är en modernisering av anläggningen behöblig. Vidare har kommittén framhållit, att tvätten för S:ta Annas sjukhus i Nyköping, vilket saknar tvättanläggning, ombesörjes av privat tvättinrättning. Kostnaderna härför äro så stora, att önskemål framställt från medicinalstyrelsen om att tvätten skulle ombesörjas av tvätteriet vid Sundby sjukhus. Maskinutrustningen därstädes är emellertid icke tillräcklig för att kunna avverka även tvättgodset från S:ta Annas sjukhus. För att så skall kunna ske erfordras enligt kommitténs mening en mindre utökning av maskinparken.

Oaktat den av kommittén bedrivna utredningen om en samordning av den stalliga tvättverksamheten kan medföra, att tvättinrättningen vid Sundby sjukhus kan komma att nedläggas eller helt omändras, anser kommittén, att åtgärder böra vidtagas för att avhjälpa de mest framträdande bristerna samt för en mindre ökning av tvättinrättningens kapacitet.

I fråga om egentliga byggnadsåtgärder anför kommittén.

Lastkajen utökas så, att direkt förbindelse mellan kajen samt inlämnings- och sorteringsrum erhålles. I anslutning till själva tvättlokalen bör anordnas toalett- och städutrymmen samt expedition för tvättföreståndaren. Direkt förbindelse bör anordnas mellan tvättlokalen och utlämningsrummet, varvid den till övre våningen ledande trappan måste i viss omfattning ombyggas. Vidare bör ventilationssystemet i tvättlokalen läggas om. Den övre våningen inrymmer stryk- och torktrum. Viss del av denna våning bör tagas i anspråk för omklädningsrum. Detta kan ske utan olägenhet på grund av våningens storlek.

Med avseende på maskinparken föreslår kommittén omflyttning av vissa maskiner samt anskaffande av två torktumlare och en press.

Kostnaderna för de nu föreslagna åtgärderna ha uppskattats till sam-

manlagt 155 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Reparation av ångbåtsbryggan.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att båt-bryggan vid Sundby sjukhus, vilken är utförd av trä, befinner sig i så dåligt skick, att den för närvarande icke är användbar. Sålunda är trävirket, särskilt de pålar, som uppbära bryggan, rötskadade. Bryggan har därjämte till vissa delar blivit skadad av eld.

Kommittén har framhållit, att frågan om iståndsättande av bryggan har betydelse endast för sjukhusets bränsleförsörjning. Tidigare har kol till sjukhuset levererats med båt till bryggan, där kolen lossats och lagrats i en invid bryggan belägen kolgård. Som regel omfattade varje leverans en kvantitet, motsvarande ett års förbrukning. Från kolgården transporterades kolen på linbana upp till en i anslutning till panncentralen anordnad kolficka, varifrån den på särskilda kolvagnar framfördes och tömdes i eldningsboxarna. Under den tid bryggan varit obrukbar har kolen lossats i Strängnäs och därifrån fraktats med lastbil till sjukhusets kolupplag. Varje leverans har i allmänhet varit av förhållandevis ringa omfattning. Förutom att stora svårigheter förelegat att få kolen lossad i Strängnäs, där tillgång icke finnes till effektiva maskinella lossningsanordningar, har den tillämpade ordningen för leverans av kolen medfört ökade fraktkostnader och stora utgifter för underhåll av vägarna inom sjukhusområdet, vilka blivit illa åtgångna av de tunga transporterna. Arméförvaltningens intendenturavdelning, som ombesörjer kolleveranserna till sjukhuset, har även under hand framhållit, att avsevärda ekonomiska fördelar skulle vinnas, därest leverans av kol kan ske via sjukhusets egen brygga enligt tidigare tillämpad metod.

Med hänvisning till det anförda har kommittén föreslagit, att bryggan repareras. Kostnaden härför är enligt kommittén svår att beräkna, enär det på förhand icke kan avgöras i vilken omfattning i bryggan nu ingående virke kan komma till användning vid iståndsättningen. Med ledning av under hand infordrade anbud har kommittén uppskattat kostnaden till 75 000 kronor samt hemställt, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Birgittas sjukhus i Vadstena.

Uppförande av vårdpaviljonger.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1946 års riksdag (prop. nr 177; riksd. skr. nr 209), att vid Birgittas sjukhus skulle i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen nr 242 till 1945 års riksdag framlagt förslag i en första etapp utföras om- och nybyggnadsarbeten vid sjukhuset. I etappen ingingo uppförande av panncentral, ekonomibygnad,

upptagningspaviljong, portvaktsbyggnad, obduktions- och bårhus, vårdpaviljong för halvroliga och oroliga kvinnor (D 2), vårdpaviljong för lugna och halvlugna kvinnor (D 1), vägarbeten, yttre rörledningar, kulvertar, ytterbelysning, yttre elektriska arbeten och telefonanläggning. De i etappen ingående paviljongerna D 1 och D 2 avsågos i första hand skola ersätta de befintliga kvinnliga paviljongerna i klostret.

Vidare har 1951 års riksdag (prop. nr 151; skr. nr 195) beslutat uppförande av ett bostadshus för ogift personal.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att den sista av de paviljonger, paviljong D 2, som ingår i den beslutade första etappen, beräknas bliva färdigställd under år 1952. Den planlagda utbyggnaden av sjukhuset bör enligt kommitténs mening fortsättas i överensstämmelse med statens sinnessjukvårdsberednings betänkande rörande sinnessjukvårdens utbyggande. Kommittén har i denna fråga anfört följande.

Med hänsyn till bland annat sjukhusets framtida storlek och för att kunna få de båda överläkaravdelningarna likformigt planlagda förflyttades den ena av de beslutade byggnaderna (D 2) så, att den kunde utgöra en första paviljong i den planerade nya manliga överläkaravdelningen, medan den andra (D 1) finge utgöra den första paviljongen i den nya kvinnliga avdelningen. Något hinder att under en övergångsperiod utnyttja den på så sätt förflyttade paviljongen för kvinnor ansågs icke föreligga. Paviljongerna D 1 och D 2 äro byggda i U-form och inrymma vardera fyra vårdavdelningar med cirka 35 platser i varje avdelning. Vid bedömandet av den fortsatta utbyggnaden av sjukhuset bör hänsyn tagas till dels de krav ifråga om såväl sjukhusens som de olika vårdavdelningarnas utformning och storlek, som framlagts av statens sjukhusutredning i dess betänkande rörande sinnessjukvården, och dels det behov av nya vårdplatser och deras placering inom riket i sin helhet, som sinnessjukvårdsberedningen enligt dess betänkande ansett föreligga. Sålunda beräknar kommittén att utöver paviljongerna D 1 respektive D 2 och de äldre byggnader inom det nya sjukhusområdet, vilka framdeles kunna utnyttjas, skulle på varje överläkaravdelning behöva uppföras en paviljong med 56 platser för halvroliga patienter och två paviljonger med vardera 48 platser för oroliga patienter.

Kommittén föreslår, att under nästa budgetår arbeten med uppförande av två paviljonger, D III och D IV, avsedda för halvroliga respektive oroliga kvinnor, igångsättas. Paviljongerna avses skola uppföras i två våningar. Vårdavdelningarnas platsantal — 28 för halvroliga och 24 för oroliga — överensstämmer med de av 1950 års riksdag antagna grunderna. Patientrummens storlek och antal samt biutrymmen ansluta sig i huvudsak till av statens sjukhusutredning framlagda principförslag. Byggnadernas utformning — vinkelbyggnad — är närmast betingad av önskemålet att erhalla en för vätternvindarna i görligaste mån skyddad promenadgård i anslutning till byggnaderna.

Kostnaderna ha enligt kommittén uppskattats till sammanlagt 2 500 000 kronor, varav 1 225 000 kronor för paviljong D III och 1 275 000 kronor för paviljong D IV. Kommittén hemställer, att för nästa budgetår måtte anvisas 1 350 000 kronor.

Anordnande av kolgård.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid Birgittas sjukhus skulle anordnas en kolgård. Kommittén anför härom.

I den av 1946 års riksdag (prop. nr 177; riksd. skr. nr 209) beslutade första etappen av om- och utbyggnaden av Birgittas sjukhus i Vadstena ingick uppförande av ny panncentral. Särskilda anordningar för lagring av kol voro icke inbegripna däri. På grund härav ha kolen måst fritt uppläggas invid panncentralen, vilket försvårar en rationell transport av kolen till centralens silo. Härtill kommer, att panncentralen är belägen i omedelbar närhet av andra byggnader inom sjukhusområdet, varför jämväl ur denna synpunkt behovet av en ordnad lagringsplats är framträdande. Kommittén har därför låtit upprätta förslag till ny kolgård.

Enligt detta förslag skall kolgården förläggas i anslutning till panncentralen. Till följd av sjukhusets läge invid Vättern blir kolen ofta fuktig, vilket vintertid försvårar lämpningen av den och nedsätter dess bränslevärde. Även om kommittén är av den principiella uppfattningen, att övertäckta kolgårdar icke böra uppföras inom landets södra delar, finner kommittén av nyss angivna skäl lämpligt, att ifrågavarande kolgård förses med tak.

Kostnaderna för kolgårdens uppförande ha enligt kommittén beräknats till 100 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Komplettering av utrustningen i tvättinrättningen.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att utrustningen av tvättinrättningen vid Birgittas sjukhus kompletteras i vissa hänseenden. Härom har kommittén anfört följande.

Tvättinrättningen vid Västra Ny sjukhus är i så dåligt skick, att den inom en nära framtid icke torde kunna ombesörja tvätten för sjukhuset. Kommittén får därför föreslå, att tvättinrättningen vid Birgittas sjukhus i Vadstena övertager tvätten från Västra Ny sjukhus. Härigenom torde även väsentliga ekonomiska fördelar kunna vinnas.

För att möjliggöra en sådan överflyttning av tvättgods måste emellertid viss del av tvättinrättningens maskinutrustning utökas. Sålunda bör en mindre centrifug utbytas mot en större, varjämte ytterligare en torktumlare bör anskaffas. För att öka stryk- och pressmöjligheterna bör befintligt pressaggregat kompletteras med en skulderpress och i aggregatet nu ingående skjortpress utbytas mot en s. k. rektangulär press. I samband därmed bör pressaggregatet flyttas från sin nuvarande plats, varigenom en önskvärd utökning inom tvätterilokalen av platsen för tvättgodsutlämning erhålles.

Kostnaderna för de föreslagna åtgärder inom tvätterilokalen ha beräknats till 20 000 kronor. Kommittén hemställer, att sagda belopp anvisas för nästa budgetår.

Västra Ny sjukhus.

Uppförande av panncentral.

I skrivelse den 8 februari 1952 har *medicinalstyrelsen* föreslagit, att vid Västra Ny sjukhus skulle uppföras en panncentral. Styrelsen har därvid anfört bl. a.

Den plan för om- och tillbyggnad av Västra Ny sjukhus, som underställdes och godkändes av 1950 års riksdag innefattade ej en definitiv lösning av sjukhusets värmeförsörjning. I skrivelse till *medicinalstyrelsen* den 4 februari 1952 anför byggnadsstyrelsen i ärendet.

I samband med *medicinalstyrelsens* förslag till byggnadsprogram för sjukhuset, vilket förutsattes omfatta 205 vårdplatser, föreslogs ej uppförande av någon ny panncentral. *Medicinalstyrelsen* föreslog endast en mindre utbyggnad av den östra panncentralen, medan den andra panncentralen invid paviljongerna och ekonomibyggnaderna, den västra, ansågs kunna bibehållas i oförändrat skick under en första byggnadsetapp, oaktat pannorna voro tämligen förslitna. Då någon ytterligare utbyggnad av sjukhuset ej beräknas komma till stånd bör dess värmeförsörjningsfråga slutligt lösas i samband med pågående byggnadsarbeten. Två lösningar äro möjliga, den ena med en enda gemensam panncentral och den andra med två centraler. Anläggningskostnaden enligt prisläget den 1 januari 1950 uppgår till 480 000 kronor för det första alternativet och 465 000 kronor för det andra. De årliga driftkostnaderna för alternativ 1 beräknas till 16 000 kronor lägre belopp än för alternativ 2. Byggnadsstyrelsen förordar, att alternativ 1 kommer till utförande. Av anläggningskostnaden, 480 000 kronor, erfordras under budgetåret 1952/53 200 000 kronor.

Medicinalstyrelsen hemställer att 200 000 kronor måtte beviljas för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål.

Om- och nybyggnadsarbeten.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att vid Västra Ny sjukhus skulle utföras om- och nybyggnadsarbeten för en kostnad av högst 2 900 000 kronor samt anvisade under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1950/51 800 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra byggnadsarbetena samt anvisade för ändamålet 800 000 kronor för budgetåret 1950/51.

Vidare beslöt 1951 års riksdag (skr. nr 195) efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 151 att för arbetena ifråga anvisa ytterligare 700 000 kronor.

Sålunda ha hittills anvisats sammanlagt (800 000 + 700 000) 1 500 000 kronor till ifrågavarande byggnadsarbeten.

I skrivelse den 8 oktober 1951 har *byggnadsstyrelsen* anfört bland annat.

De arbeten, som enligt fastställd kvotplan påbörjats, äro huvuddelen av arbetena för ordnande av vattenförsörjningen samt nybyggnad av bostadshus för ogift personal. Dessutom har enligt kvotplanen för år 1951

byggnadstillstånd meddelats för återstående yttre arbeten, ombyggnad av ekonomibyggnaden och skolbyggnaden. Dessa arbeten ha emellertid med hänsyn till svårigheten att få arbetskraft till denna arbetsplats ännu icke kunnat påbörjas. Styrelsen räknar dock med att påbörjande skall kunna ske under hösten och vintern 1951. Närmast i tur att därefter igångsättas under 1952 bör komma nybyggnad av tre familjebostadshus om sammanlagt 6 lägenheter samt ombyggnad av befintliga personalbostäder. Med hänsyn till den förskjutning i uppgjord tidsplan, som inträffat på grund av brist på arbetskraft, beräknar styrelsen, att det för budgetåret 1952/53 erforderliga medelsbehovet kan begränsas till 500 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen hemställer, att 500 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår.

Sekundäravdelningen i Hammar.

Uppförande av personalbostadshus.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid den till Birgittas sjukhus anslutna sekundäravdelningen i Hammar skulle uppföras ett nytt personalbostadshus. Till stöd härför har kommittén anfört.

Sekundäravdelningen omfattar för närvarande 74 vårdplatser. Avdelningen är inrymd i Hammars kommuns förutvarande ålderdomshem, som inköpts och satts i mycket gott stånd. Huset är uppfört av sten och består av souterrängvåning, två våningar, vilka nu disponeras för patienterna, samt av en delvis inredd vindsvåning, i vilken inretts bostäder för personal. Dessa bostäder äro mindre tillfredsställande, då tillträdet till dem kan ske blott genom vårdavdelningen. Tillgången på personalrum svarar ej heller på något sätt mot behovet. En del av de anställda måste därför bo utanför sjukhuset, vilket — med hänsyn till sjukhusets ensliga belägenhet — avsevärt försvårar rekryteringen.

Med hänsyn till anförda omständigheter har kommittén funnit erforderligt, att vid sjukhuset uppföres ett nytt personalbostadshus. Vid bifall härtill skulle i de befintliga personalrummen plats kunna beredas för cirka 20 patienter. Bostadshuset avses skola innehålla 11 rum, fördelade på två våningar och rummens storlek överensstämma med gängse normer. Sanitära installationer skulle bliva av vanlig standard. I källaren skulle finnas, förutom pannrum, erforderliga biutrymmen samt skyddsrum.

Kostnaderna för byggnaden ha uppskattats till 250 000 kronor. Kommittén hemställer, att sagda belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Ryhovs sjukhus i Jönköping.

Uppförande av personalbostadshus.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid Ryhovs sjukhus skulle uppföras bostadshus för personalen vid sjukhuset. Kommittén har i fråga om behovet av bostäder anfört i huvudsak följande.

För närvarande finnas vid sjukhuset omkring 140 rum för ogift personal. Antalet ogifta befattningshavare, boende inom sjukhuset, uppgår för närvarande till omkring 245, på vilka samtliga nu befintliga rum äro fördelade. Detta innebär, att flertalet befattningshavare måste dela bostad med annan, vilket icke kan anses tillfredsställande. Av rummen äro 32 belägna i sjukhuspaviljongerna, 12 i ekonomibyggnaden och 16 i bostadshuset P 1 och P 2. Rummen i dessa byggnader äro så belägna och av sådan beskaffenhet att de med hänsyn till nutida krav på permanenta bostäder av denna art icke lämpligen böra bibehållas. I den mån dessa rum i samband med sjukhusets renovering icke behöva tagas i anspråk för annat ändamål, böra de kunna utnyttjas såsom bostäder för vikarier. Stora svårigheter ha nämligen under senare år förelegat att anskaffa bostäder åt dem. Återstående cirka 80 rum äro belägna i särskilda bostadshus. För att var och en av ovannämnda befattningshavare skulle kunna erhålla eget rum, skulle sålunda erfordras omkring 165 nya rum. Behovet av rum är emellertid beroende på tillgången på bostäder på allmänna bostadsmarknaden, vilken för närvarande är ytterst ansträngd.

På grund av de svårigheter, som nu föreligga att bereda personalen vid sjukhuset bostäder, och med hänsyn till ovan anförda omständigheter har kommittén föreslagit en utbyggnad av bostadsbeståndet med cirka 110 bostadsrum. Inom ett område, beläget vid sjukhusets nuvarande huvudentré och i anslutning till befintligt personalbostadshus kan plats beredas för fyra byggnader med angivna antal bostadsrum. Såsom en första etapp böra medel ställas till förfogande under nästa budgetår för påbörjande av två bostadshus.

Byggnaderna föreslås skola inrymma sammanlagt 8 dubletter med en lägenhetsyta om vardera 28 m² samt 36 enkelrum, varav 16 om 18 m² och 20 om 14 m². Bostadsrum med tillhörande bad, tekök m. m. tänkas i huvudsak utförda i enlighet med av 1951 års riksdag (prop. nr 151, riksd. skr. nr 195) beslutade bostadsrum vid Birgittas sjukhus i Vadstena.

Kostnaderna för de båda byggnaderna ha beräknats till 1 010 000 kronor. I beloppet ha inräknats kostnader för erforderliga yttre ledningar, väg- och planeringsarbeten m. m. med tillhoppa 50 000 kronor. För påbörjande av byggnaderna hemställer kommittén, att för nästa budgetår måtte anvisas 400 000 kronor.

S:t Sigfrids sjukhus i Växjö.

Uppförande av panncentral jämte kolgård och verkstäder.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* ifråga om behovet av ny panncentral erinrat, att i det till statens sinnessjukvårdsberednings betänkande fogade expertutlåtandet rörande panncentralen vid S:t Sigfrids sjukhus anförts bland annat följande.

Panncentralen är utrustad med 2 ångpannor om 90 m² eldyta, installerade vid sjukhusets ombyggnad år 1933, jämte 3 äldre pannor installerade omkring år 1906. De nya ångpannorna äro hårt belastade och därför trots låg ålder ofta i behov av reparationer. På grund av för lågt ångtryck an-

vändes de äldre pannorna mera sällan. Befintlig pannanläggning med huvudledning har icke tillräcklig kapacitet för att även kunna betjäna de nybyggnader, som enligt det nu framlagda moderniseringsförslaget beräknas tillkomma vid sjukhuset.

Vid genomförande av sjukhusets modernisering bör sålunda räknas med om- eller nybyggnad av panncentral. Den nuvarande panncentralen är olämpligt belägen. Lämplig plats för kolgård, som nu saknas, finnes icke och bränsletransporterna inom sjukhusområdet äro besvärliga. Själva pannhuset är därjämte mindre lämpligt för sitt ändamål och saknar tillräckliga verkstads- och förrådslokaler samt omklädnadsrum för personal. En nybyggnad av panncentral synes därför vara den mest ändamålsenliga lösningen av frågan. Lämplig plats för en ny sådan anläggning finnes å området mellan nuvarande bostadshus för 1:e läkare (8) och begravningsplatsen i områdets nordöstligaste del. Här kan stickspår indragas från järnvägen, som går strax utanför området, varigenom bekväm och billig koltransport erhålles. Det föreslagna området är rymligt och byggnaden kommer att ligga centralt inom sjukhusområdet. En sådan central placering medför därjämte vid sjukhusets ombyggnad att huvudledningarna kunna användas i långt högre grad än vad fallet skulle vara om panncentralen låg kvar på sin nuvarande plats. Vidare kunna erforderliga verkstadslokaler m. m. lämpligen anordnas i samband med den nya värmecentralen.

Med hänvisning till vad kommittén i samband med förslag till uppförande av ny tuberkulospaviljong vid S:t Lars' sjukhus i det följande anför beträffande angelägenheten av att planerna i fråga om tuberkulsavdelningarna vid statens sinnessjukhus snarast förverkligas, har kommittén funnit önskvärt, att förutsättningar skapas för anordnande av sådana paviljonger även vid S:t Sigfrids sjukhus. Emellertid måste innan någon utbyggnad kan ske pannanläggningen vid sjukhuset utökas. Kommittén har på i expertutlåtandet anförda skäl funnit lämpligast att frågan löses genom uppförande av ny panncentral.

I fråga om panncentralens utformning har kommittén anför.

Panncentralen avses bliva utformad i huvudsak såsom tidigare beslutade centraler vid bland annat Restads och S:ta Gertruds sjukhus. Sålunda skola i anslutning till centralen anordnas de under maskinmästaren sorterande verkstäderna, omklädnings- och matrum för personal, sopförbränningsugn och desinfektionsanläggning. Även erforderliga anordningar för lagring av bränsle böra utföras i detta sammanhang. Ångpannorna skola vara av sådan typ att, om så visar sig lämpligt, en framtida installation för framställning av egen elektrisk energi möjliggöres. Panncentralen synes böra placeras inom det område, som föreslås i expertutlåtandet.

Kostnaden för den nu föreslagna anläggningen har beräknats till sammanlagt 2 150 000 kronor. I detta belopp ha icke medräknats kostnader för eventuellt erforderliga grundförstärkningsarbeten o. dyl. Då panncentralens läge ännu ej blivit definitivt fastställt ha nämligen grundförhållandena på platsen icke närmare undersökts. I kostnaderna ha ej heller inräknats utgifter för anslutning av värmecentralen och till denna hörande högspänningsstation till sjukhusets värme- respektive elektriska fördelningsnät.

Då leveranstiden för ångpannor av ifrågakommande slag f. n. är omkring två år, behöver pannhuset enligt kommitténs mening icke påbörjas förrän tidigast ett år före pannleveransen. Av ovanstående belopp skulle för nästa budgetår erfordras endast 130 000 kronor för att möjliggöra beställning av ångpannorna.

S:ta Gertruds sjukhus i Västervik.

Uppförande av panncentral.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225), att vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik skulle utföras vissa arbeten inom ångpanneanläggningen för en beräknad kostnad av 525 000 kronor. Beloppet var avsett för utbyte av ångpanneanläggningen vid sjukhuset. För budgetåret 1949/50 anvisade riksdagen 55 000 kronor för att möjliggöra beställning av erforderliga ångpannor.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att vid sjukhuset skulle uppföras en panncentral för en kostnad av högst 1 250 000 kronor.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra ifrågavarande arbete samt föreskrev, att styrelsen för ändamålet skulle äga disponera dels förenämnda belopp på 55 000 kronor, dels ock 25 000 kronor av anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1950/51.

Sålunda ha för ifrågavarande ändamål hittills anvisats sammanlagt (55 000 + 25 000) 80 000 kronor.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att byggnadsstyrelsen beställt ångpanneutrustning till panncentralen samt att styrelsen med hänsyn till leveranstiden beräknade, att uppförandet av centralen kunde påbörjas under år 1952. Kommittén hemställer, att för nästa budgetår måtte anvisas 900 000 kronor.

Modernisering av kök och tvättinrättning.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit anskaffande av ett ångkokskåp till centralköket vid S:ta Gertruds sjukhus samt en tvättmaskin, en centrifug och två torktumlare till sjukhusets tvättinrättning. Till stöd härför har anförts.

Den nuvarande utrustningen i köket medger icke kokning av fisk, potatis m. m. i större kvantiteter på en gång. Till följd härav måste kokning till vissa måltider ske i två omgångar, varvid det först kokta, vanligen potatis, förlorar avsevärt i näringsvärde och kvalitet. Med hänsyn härtill bör köket utrustas med ytterligare ett ångkokskåp.

Tvättgodset vid sjukhuset har under årens lopp avsevärt ökat. För år 1951 uppgick tvättgodsmängden till 382 000 kilogram, medan tvättinrättningens kapacitet från början var dimensionerad för en tvättgodsmängd, motsvarande 250 000 kilogram tvätt per år. Tvättmaskinerna ha därjämte

blivit i avsevärd grad förslitna sedan tvättinrättningen ombyggdes för omkring 14 år sedan. I anledning härav är en komplettering och förnyelse av viss maskinutrustning erforderlig. Sålunda beräknas f. n. maskinutrustningen behöva utökas med en centrifug och två torktumlare, därest en ekonomisk drift skall kunna upprätthållas. Vidare bör en nu förbrukad tvättmaskin med en kapacitet av 70 kilogram tvätt per fyllning ersättas med en tvättmaskin, dimensionerad för 220 kilogram tvätt per fyllning. Även om den nu av kommittén bedrivna utredningen rörande frågan om en samordning av den statliga tvättverksamheten skulle giva till resultat, att tvättverksamheten vid sjukhuset kommer att väsentligt förändras, finner kommittén angeläget, att ovan angivna förbättringar i fråga om maskinutrustningen vid sjukhuset snarast vidtagas.

Kostnaden för anskaffande av utrustningen har beräknats till sammanlagt 57 000 kronor, om vilket belopp kommittén hemställer för nästa budgetår.

Uppförande av personalbostadshus.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid S:ta Gertruds sjukhus skall uppföras ett nytt personalbostadshus. Kommittén har därvid upplyst, att den bostad, som bebos av maskinmästaren vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik, är inrymd i det nuvarande pannhuset samt att enligt beslut av 1950 års riksdag ny panncentral skall uppföras vid sjukhuset. Vid bifall till det förslag, som kommittén i det föregående framlagt, skulle panncentralen kunna vara uppförd under senare delen av våren 1953. Sedan så skett och centralen tagits i bruk, beräknas det gamla pannhuset komma att rivras eller tagas i anspråk för verkstäder. Bortsett från det förhållandet, att nämnda bostad med hänsyn till sitt läge är otillfredsställande, bör därför enligt kommitténs mening ny bostad anordnas för befattningshavaren.

Kommittén föreslår, att ett bostadshus för gift personal med fyra lägenheter om 3 rum och kök uppföres vid sjukhuset. Lägenheterna avses — förutom för maskinmästaren — för bland andra sjukhusets uppsyningsman och assistent, vilkas lägenheter nu äro inrymda i vårdpaviljonger. Byggnaden föreslås utförd i huvudsaklig överensstämmelse med av 1950 års riksdag beslutade personalbostadshus vid Ryhovs sjukhus i Jönköping, i vilka samtliga lägenheter hålla en yta av 65 m². De för maskinmästaren och assistenten avsedda lägenheterna böra emellertid få en yta av 75 m². Enligt praxis anses nämligen bostäder för dessa befattningshavare skola vara av sistnämnda storleksordning. Byggnaden föreslås bliva förlagd till ett område, beläget mellan sjukhusets huvudinfart och den intill sjukhusområdet gränsande Gamlebyviken. Till detta område, som ligger avskilt från sjukhusområdet i övrigt, anser kommittén lämpligt att förlägga jämväl de bostadsbyggnader, som framdeles torde komma att uppföras vid sjukhuset.

Kostnaden för det nu föreslagna bostadshuset har beräknats till 300 000 kronor, varav 45 000 kronor utgöra kostnader för värmekulvert jämte led-

ningar, utvändiga vatten- och avloppsledningar samt väg- och planeringsarbeten. Kommittén hemställer, att hela det för byggnaden beräknade beloppet anvisas för nästa budgetår.

S:t Olofs sjukhus i Visby.

Utbyte av ångpannor i panncentralen.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* anfört bland annat.

Panncentralen vid S:t Olofs sjukhus utrustades år 1935 med fem lågtrycksångpannor var och en med 40 m² eldyta. Av dessa arbeta två med ett ångtryck av 0,1 atö och tre med ett ångtryck av 0,95 atö. Förstnämnda pannor användas endast för sjukhusbyggnadernas uppvärmning medan värmebehoven för matlagning, tvätt och varmvattenberedning alstras av 0,95 atö-pannorna, som därjämte vid behov också kunna värma värmeledningsvattnet.

Den ena av de sistnämnda pannorna måste på grund av uppkomna bristfälligheter år 1949 förses med nytt bakparti. För närvarande har läckage uppstått på den ena av de båda 0,1 atö-pannorna. Även den andra av dessa pannor befinner sig i mycket dåligt skick. För att tillgodose sjukhusets behov av uppvärmning under innevarande vinter ha vissa provisoriska ändringar ifråga om de olika pannornas funktion måst företagas. Därest icke driften vid sjukhuset skall äventyras, böra ovannämnda båda pannor snarast utbytas mot nya.

Kostnaderna ha beräknats till sammanlagt 35 000 kronor, om vilket belopp kommittén hemställer för nästa budgetår.

S:t Lars' sjukhus i Lund.

Uppförande av tuberkulosavdelning.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid S:t Lars' sjukhus skulle uppföras en tuberkulosavdelning. Kommittén har därvid till en början erinrat, att statens sinnessjukvårdsberedning i en promemoria med förslag om anordnande vid vissa sinnessjukhus av särskilda avdelningar för tuberkulösa sinnessjuka och sinnesslöa beräknat antalet ifrågavarande vårdplatser till cirka 600 för den statliga sinnessjukvårdens del. Platsbehovet skulle tillgodoses genom uppförande av fem avdelningar med vardera 120 vårdplatser. Av dessa avdelningar föreslogs i promemorian en avdelning vid vardera av Ulleråkers sjukhus i Uppsala, S:t Sigfrids sjukhus i Växjö, S:t Lars' sjukhus i Lund och Umedalens sjukhus vid Umeå. Den femte avdelningen skulle enligt promemorian förläggas till ett blivande nytt sjukhus i västra Sverige. Med hänsyn till den rådande stora överbeläggningen vid flertalet sinnessjukhus vore det av stor vikt, att ifrågavarande paviljonger snarast möjligt uppfördes. Härigenom skulle nämligen de vårdpaviljonger kunna

frigöras, vilka i första hand tänktes bliva föremål för ombyggnad vid sinnessjukhusen. Man skulle därigenom även kunna undgå att tillgripa alternativet med uppförande av provisoriska anordningar för evakuering av sådana paviljonger, som skola byggas om.

Kommittén erinrar vidare, att 1949 års riksdag beslutat att vid vart och ett av Ulleråkers och Umedalens sjukhus skulle uppföras en tuberkulosavdelning. Varje avdelning skulle omfatta två paviljonger, en för manliga och en för kvinnliga patienter, envar med två avdelningar om vardera 30 platser.

Kommittén förklarar sig i likhet med sinnessjukvårdsberedningen ha funnit lämpligt att de ifrågasatta tuberkulosavdelningarna snarast uppföras. Panncentralen vid S:t Sigfrids sjukhus är otillräcklig och i sådant skick att det för närvarande icke är möjligt att utbygga detta sjukhus. Några tekniska hinder att uppföra tuberkulospaviljongen vid S:t Lars' sjukhus föreligga däremot icke. Kommittén föreslår därför, att en sådan avdelning uppföres vid sistnämnda sjukhus.

I fråga om förläggningen och utformningen av paviljongerna anför kommittén.

Kommittén har genom arkitekten Klas Anshelm låtit upprätta ritningar över avdelningen. Enligt dessa skola de nya paviljongerna förläggas nordväst om östra sjukhuset. Paviljongerna inrymma, liksom de påbörjade paviljongerna vid Ulleråkers och Umedalens sjukhus, vardera två dubbelavdelningar. Nu föreslagna avdelningar avvika dock från de tidigare beslutade såtillvida, att dagrum och arbetsrum förlagts i anslutning till solverandorna i stället för att ligga i mitten av avdelningen — en förändring, som medför vissa fördelar ur övervakningssynpunkt. Härigenom erhålles även bättre kontakt mellan dagrum och promenadgårdar. Matsalarna ha bibehållits i avdelningens mitt och ha placerats på sådant sätt, att de kunna betjänas av gemensamt kök. Vidare ha omklädningsrum för personalen förlagts till källarvåningen. Kommittén vill emellertid förutskicka, att vissa jämkningar i den ovan angivna dispositionen kunna komma att behöva företagas med ledning av erfarenheterna från de tuberkulospaviljonger, som nu uppföras vid Ulleråkers och Umedalens sjukhus.

Kostnaderna för de två paviljongerna ha beräknats till sammanlagt 3 350 000 kronor. Under nästa budgetår bör enligt kommittén 500 000 kronor anvisas för påbörjande av en av paviljongerna.

Uppförande av personalbostadshus.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid sjukhuset måtte uppföras ett personalbostadshus. Kommittén har därvid anfört.

Bostadsbeståndet vid S:t Lars' sjukhus är i stor utsträckning otidsenligt. Enkelrummen för ogift personal ha i regel icke tillgång till gemensamhetsanordningar såsom badrum, tekök o. dyl. och äro till övervägande del inrymda i vårdpaviljonger eller ekonomibyggnader. Familjebostäder för de lägre befattningshavarna — i allmänhet tvårumslägenheter — sakna centralvärmeledning, varmvatten och badrum. Befintliga bostäder för läkare

äro modernt utrustade, men otillräckliga till antalet. Behovet av modernisering och utökning av bostäderna vid sjukhuset är sålunda trängande.

Såsom en första etapp i upprustningen av bostäderna föreslår kommittén uppförande av ett mindre friliggande bostadshus, inrymmande lägenheter för sjukhusets maskinmästare och uppsyningsman, vilka för närvarande disponera vardera en tvårumslägenhet, den ena belägen i ett av de personalbostadshus, som äro upplåtna till sjukvårds- och ekonomipersonal, och det andra i den västra administrationsbyggnaden. Då nyssnämnda två befattningshavare äro berättigade till bostäder om 3 rum och kök, böra lägenheterna i den föreslagna byggnaden givas sådan storlek. Ytan per lägenhet bör i överensstämmelse med tillämplad praxis uppgå till cirka 75 m². Byggnaden bör förläggas till norra sidan av Höje å i närheten av den senast uppförda läkarbostaden vid sjukhuset.

Kostnaderna för husets uppförande jämte yttre ledningar och planering ha beräknats till 150 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Ombyggnad av tvättinrättningen.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag anvisade 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209) 55 000 kronor till anskaffande av viss maskinutrustning för tvättinrättningen vid S:t Lars' sjukhus i Lund. Efter förslag av Kungl. Maj:t anvisade vidare 1951 års riksdag (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) ytterligare 815 000 kronor för ombyggnad och modernisering av tvättanläggningen. Sammanlagt ha för ändamålet sålunda anvisats (55 000 + 815 000) 870 000 kronor.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* anfört bland annat.

Den 11 maj 1951 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommittén att efter samråd med därav berörda myndigheter verkställa utredning rörande frågan om en samordning av den statliga tvättverksamheten och därmed sammanhängande spörsmål samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, var till utredningen kunde giva anledning. Sedan möjligheter yppats att under en övergångstid få tvättbehovet för S:t Lars' sjukhus tillgodosett vid den av försvarets fabriksstyrelse drivna tvättinrättningen i Landskrona, har kommittén funnit lämpligt låta ombyggnaden av ifrågavarande tvättinrättning anstå i avaktan på resultatet av förenämnda utredning. Denna utredning torde icke vara slutförd inom sådan tid, att ombyggnaden av tvättinrättningen bör påbörjas under loppet av nästa budgetår. Anvisade medel ha hittills tagits anspråk endast för utgifter för utredningar och förberedande arbeten. Dessa kostnader och de ytterligare utgifter, som en fortsatt utredning kan beräknas draga, uppskattas till i runt tal 70 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer kommittén att, då sålunda ett belopp av (870 000 — 70 000) 800 000 kronor icke kommer att tagas i anspråk under sagda budgetår, sistnämnda belopp måtte få disponeras för annan av kommittén förordad byggnadsåtgärd.

Vipeholms sjukhus i Lund.

Ombyggnad av personalbostadshus.

I skrivelse den 25 januari 1952 har *medicinalstyrelsen* hemställt, att vid Vipeholms sjukhus måtte anordnas ytterligare ett antal personalbostadsrum. Till stöd för sin framställning har medicinalstyrelsen anfört följande.

Vid Vipeholms sjukhus, vilket är avsett för svårskötta obildbara sinnesslöa, har numera den senast beslutade paviljongen tagits i bruk. Denna är till hälften belagd med särskilt besvärliga barn. Av denna anledning har det varit förenat med avsevärda svårigheter att få tillräcklig personal. Med hänsyn till arbetets krävande art inträffar det ibland, att nyanställd personal stannar endast några dagar. Till detta förhållande medverkar den omständigheten att erforderligt antal bostäder icke på långt när kan tillhandahållas. Bostadstillgången för ogift personal är även i Lunds stad synnerligen ringa.

Med hänsyn till dessa förhållanden, som äventyra möjligheterna att driva ifrågavarande barnavdelning, synes det medicinalstyrelsen ofrånkomligt att ytterligare bostäder för ogift personal snarast tillskapas vid sjukhuset. Vid sjukhuset finnes nu ett bostadshus i tre våningar med en tillbyggd vinkellänga i en våning. För åstadkommande av den enklaste lösningen av nya bostäder synes vara, att envåningslängan påbygges till full höjd. Härigenom tillkomma ytterligare åtta enkelrum.

Medicinalstyrelsen — som i ärendet samrått med statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande — uppskattar kostnaderna för byggnadsföretaget till 160 000 kronor samt hemställer, att sagda belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Uppförande av personalbostäder.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 281 till 1944 års riksdag angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45 uppförde riksdagen (skr. nr 453) å kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, å allmän beredskapsstat II till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus ett anslag av 233 000 kronor. Anslaget avsågs bland annat för bestridande av kostnaderna för uppförande av personalbostäder vid Vipeholms sjukhus, beräknade till 75 000 kronor.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 177) till 1946 års riksdag beslöt riksdagen (skr. nr 209), att medlen skulle ställas till förfogande för ändamålet.

Genom beslut den 21 juni 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta uppföra nämnda bostäder samt föreskrev, att styrelsen för ändamålet skulle äga disponera högst 75 000 kronor.

I skrivelse den 20 februari 1952 har *medicinalstyrelsen* hemställt, att ytterligare medel måtte anvisas för byggnadsföretaget. Styrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

De anvisade medlen voro avsedda för uppförande av två bostadshus med tillsammans 4 lägenheter om 2 rum och kök samt erforderliga biutrym-

men. Vid beräkningen av kostnaderna hade medicinalstyrelsen utgått från, att hus av samma typ som tidigare utfördes vid Sidsjöns sjukhus i Sundsvall skulle komma till utförande.

I skrivelse till medicinalstyrelsen har byggnadsstyrelsen meddelat, att kostnaderna för de båda husen uppginge till betydligt högre belopp än vad tidigare beräknats eller till 156 000 kronor. Denna avsevärda kostnadsökning måste bero på den allmänna kostnadsstegringen, att lägenheterna i propositionen utökats från 2 till 3 rum och kök samt att kostnaderna för de såsom utgångspunkt för de ursprungliga beräkningarna tagna husen vid Sidsjöns sjukhus blevo påfallande låga. Det av byggnadsstyrelsen angivna beloppet, 156 000 kronor, hänför sig till prisnivån hösten 1945. Prisstegringen efter denna tidpunkt har av byggnadsstyrelsen uppgivits vara 65 %. Med utgångspunkt härifrån skulle kostnaderna för bostadshuset beräknade efter prisläget 1 juli 1951, uppgå till $(156\,000 + \frac{65}{100} \times 156\,000)$ 257 400 kronor, eller i runt tal 275 000 kronor.

Medicinalstyrelsen hemställer, att för nästa budgetår anvisas ytterligare 200 000 kronor för ifrågavarande byggnadsföretag.

S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg.

Installation av ny ångpanna m. m.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 111 till 1949 års riksdag framlagt förslag beslöt riksdagen (skr. nr 225), att vid S:ta Maria sjukhus skulle installeras ny ångpanna m. m. för en kostnad av högst 300 000 kronor, samt anvisade ett belopp av 70 000 kronor till ändamålet.

Genom beslut den 20 maj 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra ifrågavarande byggnadsarbeten samt föreskrev, att styrelsen för ändamålet ägde disponera 70 000 kronor för budgetåret 1949/50.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att ångpanneutrustningen beställts under hösten 1950 samt att leveransen av densamma kunde beräknas ske under 1952. Installationen kunde därför helt färdigställas under budgetåret 1952/53.

Kommittén uppskattar det erforderliga medelsbehovet för sistnämnda budgetår till (300 000 — 70 000) 230 000 kronor samt hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Anordnande av personaltvättstuga.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid S:ta Maria sjukhus skulle anordnas en personaltvättstuga. Kommittén har härom anfört följande.

De äldre bostadsbyggnaderna vid sjukhuset äro, med undantag för portvaktshuset, försedda med tvättstugor. De nyuppförda 4 bostadshusen för 8 familjer äro däremot icke utrustade med sådana anordningar. Befintliga tvättstugor sakna all maskinell utrustning. Kommittén finner det önsk-

värt, att förhållandena i berörda hänseende snarast förbättras. En tvättstuga bör därför anordnas. Den torde lämpligen bära inrymmas i källaren till ett av de äldre bostadshusen. Den bör förses med en maskinutrustning, motsvarande den för flerfamiljshus vanliga, nämligen tvättmaskin, centrifug, tvättho, kallmangel, strykbord m. m.

Kostnaderna ha beräknats till 50 000 kronor. Beloppet bör enligt kommittén anvisas för nästa budgetår.

S:t Jörgens sjukhus i Göteborg.

Uppförande av panncentral.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att vid S:t Jörgens sjukhus i Göteborg skulle uppföras en panncentral för en kostnad av högst 1 250 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1950/51 under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. 55 000 kronor till ändamålet.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra byggnadsarbetena samt ställde för ändamålet 55 000 kronor till styrelsens disposition för budgetåret 1950/51.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* upplyst, att leveransen av ångpannor till panncentralen — vars uppförande beräknats behöva påbörjas under hösten 1952 för att stå färdig, när pannorna levererades — icke kan ske så tidigt som man ursprungligen räknat med. Medelsbehovet under budgetåret 1952/53 har med hänsyn härtill uppskattats till 400 000 kronor, vilket belopp kommittén föreslår skall anvisas för nästa budgetår.

Restads sjukhus i Vänersborg.

Uppförande av panncentral.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225), att vid Restads sjukhus i Vänersborg skulle utföras vissa arbeten inom ångpanneanläggningen för en beräknad kostnad av 525 000 kronor. Beloppet var avsett för utbyte av ångpanneanläggningen vid sjukhuset. För budgetåret 1949/50 anvisade riksdagen under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. 55 000 kronor för att möjliggöra beställning av erforderliga ångpannor.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att vid sjukhuset skulle uppföras en panncentral för en kostnad av högst 1 250 000 kronor.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra ifrågavarande arbete samt föreskrev, att styrelsen för ändamålet skulle äga disponera dels förenämnda belopp på 55 000 kronor,

dels ock 25 000 kronor av anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1950/51. Vidare ställde Kungl. Maj:t den 15 juni 1951 -- efter beslut av 1951 års riksdag (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) -- 1 000 000 kronor till styrelsens disposition för arbetets fortsättande.

För uppförande av panncentralen ha sålunda hittills anvisats (55 000 + 25 000 + 1 000 000) 1 080 000 kronor.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* upplyst, att byggnadsstyrelsen under hösten 1950 be-ställt ångpanneutrustning och därvid erhållit sådan leveranstid, att panncentralen borde stå färdig under första hälften av år 1952, samt att panncentralen kan beräknas bliva helt färdigställd under loppet av nästa bud-getår.

Kommittén hemställer, att för nästa budgetår anvisas återstoden av det för byggnadsföretaget beräknade beloppet, (1 250 000 -- 1 080 000) 170 000 kronor.

Uppförande av personalbostadshus m. m.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* anfört, att familjebostäderna vid Restads sjukhus i Vänersborg befinna sig i allmänhet i mindre gott skick. Med få undantag äro de omoderna och sakna såväl centralvärmeledning som vattenklosetter, varmvatten och badrum. Omkring hälften av bostäderna omfatta 1 rum och kök. Vid upprepade tillfällen har frågan om uppförande av ett antal nya samt om modernisering av befintliga bostäder varit föremål för prövning. Ifråga om bostäder för ogift personal äro cirka 60 belägna i vårdpaviljonger eller ekonomibyggnader och böra fördenskull ersättas med nybyggnader. Enligt uppgift från sjukhuset skulle därutöver behövas minst ett 40-tal bostäder av denna typ, därest vid nu rådande förhållanden samtliga ogifta befattningshavare skulle kunna beredas egna rum vid sjukhuset.

Med hänvisning till det anförda finner kommittén angeläget, att en förbättring av bostadsförhållandena vid sjukhuset kommer till stånd. Såsom en första åtgärd i detta avseende föreslår kommittén att modernisering av familjebostäderna påbörjas och ett mindre antal bostadsrum för ogift personal anordnas. Kommittén anför vidare härom.

Ifråga om familjebostäderna bör till en början beslut fattas om reno-vering av nio utanför det egentliga sjukhusområdet belägna bostadshus.

Vad angår nya bostäder för ogift personal böra tills vidare 16 enkelrum anordnas, 8 av rummen med 18 m² lägenhetsyta och 8 om 14 m². Dessa bostäder böra inrymmas i en för ändamålet uppförd nybyggnad. Bostäderna beräknas bliva utformade och utrustade såsom de personalrum, vilka enligt beslut av 1951 års riksdag uppföras vid Birgittas sjukhus i Vadstena.

I samband med uppförandet av nybyggnaden bör enligt kommitténs mening sjukhuset förses med en ny personaltvättstuga. Härom anföres bland annat.

Den nu befintliga tvättstugan är olämpligt belägen samt saknar maskinutrustning och centralvärme. En modernisering av tvättstugan skulle ställa sig relativt kostsam. Med hänsyn härtill och på grund av dess läge bör ny tvättstuga anordnas. Denna kan lämpligen inrymmas i bostadsbyggnadens källarvåning och får härigenom en i förhållande till flertalet bostäder central placering. Utrustningen torde böra motsvara den för tvättstugan vid S:ta Maria sjukhus föreslagna.

Personalen vid sjukhuset har vidare väckt fråga om anordnande av bastubad vid sjukhuset. Därest bostäderna upprustas i enlighet med vad som föreslagits i det föregående, blir behovet av en bastu emellertid icke så framträdande. Kommittén vill likväl — med hänsyn till den tidrymd som kommer att förflyta innan moderniseringen av bostäderna genomförts — icke motsätta sig inredning av en mindre bastu i anslutning till den föreslagna tvättstugan.

Kostnaderna för de föreslagna byggnadsåtgärderna ha beräknats till sammanlagt 1 365 000 kronor, varav 845 000 kronor för moderniseringen av familjebostäderna, 305 000 kronor för det nya bostadshuset jämte tvättstuga och bastu samt 215 000 kronor för erforderliga yttre kulvertar, värme-, vatten- och avloppsledningar jämte väg- och planeringsarbeten.

Kommittén hemställer, att för påbörjande av ifrågavarande arbeten för nästa budgetår anvisas 500 000 kronor.

Anordnande av kolgård.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* föreslagit, att vid Restads sjukhus skulle anordnas en kolgård. Kommittén anför härom.

Efter förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att ny panncentral skulle uppföras vid Restads sjukhus för en beräknad kostnad av 1 250 000 kronor. I denna kostnad hade icke medräknats några nya transportanordningar för framforsling av kolen från det vid delta sjukhus förhållandevis långt från panncentralerna belägna kolupplaget. För sistnämnda slag av transporter användes i stor utsträckning patientarbetskraft, och man räknade med, att denna anordning skulle kunna bibehållas under en övergångsperiod.

Leverans av kol till sjukhuset har tidigare skett med fartyg till sjukhusets brygga där kolen lossats med fartygens egna vinschar och från bryggan transporterats på vagnar till det inom sjukhusets område befintliga kolupplaget. Bränslebehovet har i allmänhet tillgodosetts genom lagring av kol för ett års förbrukning. Även från kolupplaget transporteras kolen till panncentralen på vagnar. Vid transportererna inom sjukhusområdet har patientarbetskraft tidigare kunnat ianspråktagas i stor utsträckning. Det nuvarande kolupplaget är emellertid i dåligt skick — det saknar hårdgjord botten — och är icke så utformat och beläget, att det lämpar sig för transport av kol på annat sätt än nyss angivits. Då patientarbetskraft numera icke i nämnvärd utsträckning kan påräknas samt svårigheter föreligga att anskaffa annan arbetskraft, synas sådana åtgärder böra vidtagas, att antydda svårigheter elimineras. Kommittén föreslår, att en ny kolgård anordnas, vilken bör utformas på sådant sätt att den lämpar sig för transporter såväl efter nuvarande ordning som för transporter med bil från hamnen i Vänersborg.

Kommittén föreslår, att kolgården skall anordnas i direkt anslutning till panncentralen. För forsling av kolen inom kolgården fram till silon föreslås användning av motordriven truck, vilken även kan användas för bortskaffande av snö o. dyl. Under normala förhållanden ställa sig transporter med båt till sjukhusets brygga billigare än med bil från stadens hamn. Därest detta billigare transportsätt skulle utnyttjas, skulle vissa förbättringar och utvidgningar av bryggan och befintliga transportanordningar vara erforderliga. Med hänsyn till den förut antydda svårigheten att skaffa arbetskraft är kommittén emellertid icke nu beredd framlägga förslag till sådana förbättringar.

Kostnaderna för anordnandet av kolgården ha beräknats till 160 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Mariebergs sjukhus i Kristinchamn.

Uppförande av panncentral.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att vid Mariebergs sjukhus skulle uppföras en panncentral för en beräknad kostnad av högst 1 250 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1950/51 400 000 kronor för ändamålet.

Vidare beslöt 1951 års riksdag (skr. nr 195) efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 151) att för arbetena ifråga anvisa ytterligare 700 000 kronor.

För ifrågavarande arbeten ha sålunda hittills anvisats sammanlagt (400 000 + 700 000) 1 100 000 kronor.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* — med förmälan, att panncentralen kan beräknas bli helt färdigställd under loppet av nästa budgetår — hemställt, att för sagda budgetår måtte anvisas (1 250 000 — 1 100 000) 150 000 kronor.

Uppförande av upptagningspaviljong.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 151 till 1951 års riksdag framlagt förslag beslöt riksdagen (skr. nr 195), att vid Mariebergs sjukhus skulle uppföras en upptagningspaviljong för en beräknad kostnad av högst 950 000 kronor, samt anvisade under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1951/52 500 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 15 juni 1951 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra arbetena ifråga samt föreskrev, att styrelsen för ändamålet skulle äga disponera sistnämnda belopp för budgetåret 1951/52.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* upplyst, att arbetet beräknas bli helt slutfört under loppet av nästa budgetår, varför medelsbehovet för sagda budgetår kan beräknas till (950 000 — 500 000) 450 000 kronor.

Kommittén hemställer, att för nästa budgetår anvisas 450 000 kronor för arbetena ifråga.

Uppförande av vårdpaviljong.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* erinrat om 1951 års riksdags beslut (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) att vid Mariebergs sjukhus skulle uppföras en upptagningspaviljong, avsedd för lättare akuta fall. Paviljongen skulle ingå såsom en första etapp i renoveringen av den kvinnliga avdelningen vid sjukhuset. Kommittén upplyser, att bristen på ändamålsenliga avdelningar för oroliga patienter vid sjukhuset är betydande. Med hänsyn till det stora antal enkelrum, som numera anses böra ingå i en orolig avdelning, föreliggande svårigheter att inom befintliga paviljonger tillgodose detta behov. Vid närmare överbäggande av hur den försatta renoveringen av den kvinnliga avdelningens paviljonger lämpligen bör ske, har kommittén funnit, att en ny paviljong bör uppföras även för oroliga patienter, innan ombyggnaden av de befintliga paviljongerna påbörjas. Paviljongen bör utformas i huvudsak i enlighet med den av 1947 års riksdag beslutade, nu färdigställda paviljongen för oroliga manliga patienter vid sjukhuset, vilken visat sig vara lämplig för sitt ändamål. Den bör inrymma tre vårdavdelningar om vardera 24 platser. Våringsytan per patient beräknas uppgå till i det närmaste den yta, varmed sjukhusutredningen räknat i sitt principförslag till paviljonger av denna art. Paviljongen bör placeras så, att den främdeles kan anslutas till en eventuell kulvert mellan de kvinnliga paviljongerna och administrationsbyggnaden.

Kostnaden för paviljongen har beräknats till 1 540 000 kronor. Kommittén beräknar, att för påbörjande av densamma erfordras för nästa budgetår ett belopp av 800 000 kronor. Kommittén föreslår, att det för ombyggnad av tvättinrättningen vid S:t Lars' sjukhus anvisade beloppet, till den del det enligt vad kommittén ovan anfört är disponibelt — 800 000 kronor — måtte få tagas i anspråk för nu föreslagna arbeten.

Modernisering av personaltvättstuga m. m.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att tvättstugan vid Mariebergs sjukhus skulle moderniseras och ett bastubad anordnas i samband därmed. Kommittén anför härom.

Personalvättstugan vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn är omodern och saknar maskinutrustning. I anledning härav har personalen hemställt om renovering av tvättstugan och installation av erforderlig maskinutrustning. Kommittén, som finner den gjorda framställningen befogad, föreslår, att tvättstugan iordningställes och utrustas i enlighet med numera vedertagna principer för personalvättstugor. Detta innebär med avseende på utrustningen, att tvättstugan förses med tvättmaskin, centrifug, tvättho, kallmangel, strykbord m. m.

I den i tvättstugebyggnaden nu inrymda smedjan — vilken kommer att förflyttas till den under uppförande varande nya panncentralen — bör anordnas ett av sjukhusets personal sedan länge önskat bastubad. Kommittén får i denna fråga hänvisa till vad som anförts beträffande motsvarande anläggning vid Restads sjukhus.

Kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag ha beräknats till 135 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Anordnande av kolgård.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* erinrat, att 1950 års riksdag beslutat (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att ny panncentral skulle uppföras vid Mariebergs sjukhus. I den till 1 250 000 kronor beräknade kostnaden för anläggningen ingingo ej utgifter för anordningar för förvaring av större mängd bränsle eller för transport därav från den till sjukhuset hörande lastbryggan.

Kommittén upplyser, att sjukhusets bränslebehov i allmänhet tillgodosetts genom lagring av kol för ett års förbrukning. Kolen har hittills i regel transporterats med fartyg till sjukhusets brygga, där den lossats med fartygens egna vinschar. Från bryggan har kolen transporterats på vagnar till det inom sjukhusets område befintliga kolupplaget. Även från kolupplaget har den transporterats till panncentralen på vagnar. Vid transportererna inom sjukhusområdet har patientarbetskraft tidigare kunnat ianspråktagas i stor utsträckning. Då sådan arbetskraft numera icke i nämnvärd utsträckning kan påräknas samt svårigheter föreligga att anskaffa annan arbetskraft, har kolen i viss utsträckning måst transporteras med bil från hamnen i Kristinehamn. Det nuvarande kolupplaget är i dåligt skick — det saknar hårdgjord botten — och är icke så utformat och beläget, att det lämpar sig för sådana transporter. Med hänsyn härtill föreslår kommittén, att ny kolgård anordnas, vilken bör anordnas på sådant sätt, att den lämpar sig för transporter, såväl efter nuvarande ordning som med bil från hamnen i Kristinehamn. Kolgården bör vidare uppföras i direkt anslutning till panncentralen. För forsling av kolen inom kolupplaget fram till silon föreslås upplaget bli utrustat med en s. k. släpskopa. Härigenom kan behovet av arbetskraft för lämpning av kolen begränsas.

Kommittén framhåller, att under nuvarande förhållanden ställa sig transporter med båt till sjukhusets brygga billigare än med bil från stadens hamn. Detta transportsätt kräver emellertid en viss utbyggnad av bryggan och uppuddring av farleden till densamma m. m. Med hänsyn till den förut antydda knappheten på arbetskraft har kommittén ansett sig icke nu beredd framlägga förslag härom.

Kostnaderna för anordnandet av kolgården jämte släpskopa och därtill hörande maskinell utrustning ha beräknats till 190 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Västra Marks sjukhus i Örebro.

Modernisering av ekonomibyggnaderna.

I skrivelse den 1 februari 1952 har *medicinalstyrelsen* hemställt att vid Västra Marks sjukhus måtte få utföras vissa byggnadsarbeten. Till stöd för sin framställning har medicinalstyrelsen till en början erinrat, att Västra Marks sjukhus togs i bruk år 1930 och är avsett för vård av asociala imbecilla kvinnor samt att sjukhuset har ett platsantal av 340. Det är till sin huvuddel inrymt i byggnader, vilka uppförts för Svea trängkår. Ekonomibyggnaderna kunna med den utformning de fått ej ens tillnärmelsevis motsvara nutida krav på ändamålsenlighet. De behöva därför moderniseras. Sjukhuset är vidare i behov av festplats för patienterna, bostadshus för intendent och 2:dre läkare samt utvidgning av verkstadslokalerna inom maskinhuset. Medicinalstyrelsen anför beträffande de olika byggnadsåtgärderna i huvudsak följande.

Köksbyggnaden är uppförd dels i sten, dels av trä. Den av trä uppförda delen bör ersättas med en tillbyggnad i tegel. Inom denna del bör ordnas varumottagning, kylutrymmen för olika slags varor, samt kapprum och toalett för patienter. Hit bör även förläggas renseri, beredningsrum, disk för föreståndarens expedition. Själva kökslokalen, som ligger i stenbyggnaden, kan bibehållas i huvudsak oförändrad, men dess utrustning bör kompletteras. Även inredningen i köksbyggnadens källarvåning behöver kompletteras. I den tillbyggda delens övre våning avses omklädningsrum m. m. bliva inredda.

Festsal för patienter m. m. I vinkel med köksbyggnaden och ansluten till denna ligger den byggnad, som under trängkårstiden var manskapsmatsal. Redan 1939 års riksdag beslöt, att denna byggnad skulle inredas till festsal för patienterna och anvisade medel härför. Genom beslut den 30 december 1939 föreskrev Kungl. Maj:t — som genom beslut den 22 juni 1939 uppdragit åt medicinalstyrelsen att låta inreda fest- och samlingsalar vid Västra Marks sjukhus i Örebro — att nämnda arbeten icke finge komma till utförande med mindre Kungl. Maj:t därtill lämnade tillstånd.

Bristen på festsal för patienterna hade redan då berett sjukhusledningen stora svårigheter. Medicinalstyrelsen anser behovet av festsal vara verkligt trängande. Det gamla förslaget om manskapsmatsalens iordningsställande för ändamålet bör i något modifierad form genomföras. Festsalen skulle ge plats för cirka 250 patienter och inrymma en mindre scen. Därjämte föreslås inrättandet av erforderliga kapprum och toaletter. Byggnaden ifråga ger därutöver utrymme för en nyinredd matsal för personal. Den nu befintliga matsalen för personalen ligger i en särskild byggnad. Läget är obekvämt, när maten måste transporteras över gården. Huset är dessutom i dåligt stånd och kräver en genomgående reparation. Med hänsyn även härtill har det ansetts ur driftssynpunkt fördelaktigare att flytta personalmatsalen till förutvarande manskapsmatsalen.

Tvätteriet. Även sjukhusets tvätt behöver renoveras och utbyggas, ej minst med hänsyn till att ett stort antal patienter dagligen arbeta inom densamma. Lokalerna för inlämning och utlämning av tvätten äro nu trånga och otillfredsställande liksom också personalens omklädningsrum. Huset bör tillbyggas i båda ändar, varigenom erforderliga nya utrymmen vinnas.

Maskinhuset. Verkstadsutrymmet inom maskinhuset var redan från början för knappt tilltaget. Antalet reparationer av olika slag, som utföras av sjukhusets maskinpersonal har ökat avsevärt. En tillbyggnad har blivit ofrånkomlig. I denna bör inrymmas erforderlig verkstad, expedition för maskinmästaren och förråd för verktyg.

Bostadhus för intendent och andre läkare. Vid sjukhuset finnes ej bostad för sjukhusintendenten och endast en otillfredsställande lägenhet för andre läkaren. Avsevärda olägenheter ha varit förknippade härmed. Ett dubbelhus för dessa båda befattningshavare bör uppföras. Bostäderna böra givas vedertagen storlek.

Kostnaderna, vilka beräknats av byggnadsstyrelsen uppgå till sammanlagt 1 185 000 kronor, varav 255 000 kronor för samlingsal och personalmatsal, 390 000 kronor för köksbyggnad, 250 000 kronor för tvättbyggnaden, 75 000 kronor för verkstadsbyggnaden samt 215 000 kronor för bostadshus åt intendent och andre läkare. Medicinalstyrelsen hemställer, att för påbörjande av ifrågakvarande arbeten måtte anvisas 500 000 kronor för nästa budgetår.

Förvärv av Brotorps arbetshem.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag (prop. nr 151) bemyndigade 1951 års riksdag Kungl. Maj:t (skr. nr 195) att förvärva Brotorps arbetshem i Hidingebro för en köpeskilling av högst 175 000 kronor under villkor, att driftkostnaderna för hemmet hölle sig på normal nivå.

I skrivelse den 19 februari 1952 har *medicinalstyrelsen* anfört, att enligt en av styrelsen företagen undersökning driftkostnaderna ej överstiga de jämförbara sekundäravdelningarnas. Styrelsen upplyser, att den med ägaren av hemmet slutit ett preliminärt avtal, vari köpeskillingen för den fasta egendomen upptagits till i runt tal 165 000 kronor samt hemställer, att sagda belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Genom beslut den 22 februari 1952 har Kungl. Maj:t godkänt avtalet.

Salberga sjukhus i Sala.

Anordnande av samlingsal.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 256 till 1939 års riksdag beslöt riksdagen (skr. nr 413), att vid Salberga sjukhus skulle genom ombyggnad av den gamla matsalsbyggnaden anordnas en festsal samt anvisade för budgetåret 1939/40 40 000 kronor till ändamålet.

Genom beslut den 22 juni 1939 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att låta utföra arbetet i fråga.

Sedan 1939 års urtima riksdag anmält sina beslut i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition nr 79 till riksdagen rörande åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m., föreskrev Kungl. Maj:t den 30 december 1939, med ändring av beslutet den 22 juni 1939, att sagda arbete icke finge komma till utförande med mindre Kungl. Maj:t därtill lämnade tillstånd.

I yttrande den 19 januari 1951 över en av statens sjukhuspersonalsförbund, avd. 22, gjord framställning har *medicinalstyrelsen* framhållit, att trängande behov föreligger av en fest- och samlingslokal för patienterna vid sjukhuset. Behovet därav har blivit än mer uttalat genom inrättandet sedan hösten 1950 av alkoholistanstalten vid sjukhuset. Styrelsen framhåller, att klientelet inom denna anstalt är i särskilt hög grad i behov av förströelse inom sjukhuset.

Byggnadsstyrelsen — som den 11 augusti 1951 utlåtit sig i ärendet — har uppskattat kostnaderna till 170 000 kronor.

Slutligen har *medicinalstyrelsen* i skrivelse den 1 februari 1952 uppgivit, att den från byggnadsstyrelsen erfarit, att kostnaderna numera — efter prisläget den 1 juli 1951 — kunna beräknas till 180 000 kronor, samt hemställer, att sagda belopp måtte anvisas för budgetåret 1952/53 till ifrågasvarande byggnadsarbete.

Sätters sjukhus.

Ombyggnad av ekonomibygnaden.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att vid Sätters sjukhus skulle för en kostnad av högst 1 150 000 kronor verkställas ombyggnad av ekonomibygnaden, samt anvisade under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1950/51 250 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra ombyggnaden samt föreskrev, att styrelsen för ändamålet skulle äga disponera högst 250 000 kronor för budgetåret 1950/51.

Vidare anvisade 1951 års riksdag (skr. nr 195) efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 151 — vari kostnaderna för ombyggnadsarbetena beräknats till 1 325 000 kronor — för arbetena ifråga ytterligare 100 000 kronor.

För ombyggnadsarbetena ha sålunda hittills anvisats sammanlagt (250 000 + 100 000) 350 000 kronor.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* erinrat, att ombyggnadsarbetena icke kunde påbörjas förrän ett personalbostadshus, avsett att ersätta de i ekonomibygnaden inrymda bostäderna, uppförts. Enligt uppgift från byggnadsstyrelsen räknade man med att ombyggnaden av ekonomibygnaden kunde påbörjas omedelbart efter det bostadshuset färdigställt, vilket beräknades ske under första halvåret 1952 samt att arbetena komme att i huvudsak slutföras under loppet av nästa budgetår.

Kommittén uppskattar medelsbehovet för nästa budgetår till 775 000 kronor samt hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Uppförande av personalbostadshus.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* erinrat om 1951 års riksdags beslut (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195), att ett bostadshus för ogift personal skulle uppföras vid Sätters sjukhus. Bostadshuset, vilket skulle inrymma 2 dubletter och 12 enkelrum, avsågs i huvudsak skola utgöra ersättning för de bostadsrum, som komme att utgå ur ekonomibyggnaden vid genomförandet av den beslutade renoveringen av denna byggnad. I den skrivelse, som låg till grund för Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, anförde kommittén beträffande bostadsförhållandena för ogift personal vid sjukhuset i övrigt, att antalet sådana rum uppginge till omkring 120 och att nästan alla dessa rum vore belägna i vårdpaviljonger eller andra för sjukhusets drift erforderliga byggnader. Kommittén anför vidare.

Erforderlig renovering av sjukhusets vårdpaviljonger kan icke påbörjas förrän flertalet av de i dessa belägna personalrummen utrymts. Ersättningsbyggnader för dessa bostäder böra uppföras i samma takt som moderniseringen av paviljongerna fortskrider. För att möjliggöra påbörjandet av renoveringsarbetena finner kommittén önskvärt, att ytterligare ett antal bostadsrum anordnas vid sjukhuset. Kommittén får sålunda föreslå, att för nästa budgetår medel anvisas för uppförande av ett bostadshus, inrymmande 2 dubletter om 28 m² våningsyta, 8 enkelrum om 18 m² och 4 enkelrum om 14 m². Bostadshuset tänkes utformat på samma sätt som ovannämnda, av 1951 års riksdag beslutade byggnad samt förlagt i direkt anslutning till detta.

Kostnaden för byggnaden har beräknats till 315 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för budgetåret 1952/53.

Pärby sjukhus i Grangärde.

Anordnande av promenadgård m. m.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1951 års riksdag (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195), att vid Pärby sjukhus skulle anordnas en promenadgård, samt anvisade under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1951/52 45 000 kronor till ändamålet.

Genom beslut den 15 juni 1951 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att låta utföra arbetena i fråga.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* anfört bland annat.

Enligt det av riksdagen fattade beslutet skulle i anslutning till promenadgården uppföras en mindre tegel- eller lättbetongbyggnad, inrymmande dels toaletter för patienter och personal, dels en bod för betryggande förvaring av brandredskap, dels ett transformatorrum och dels utrymme för vattenverkets hydrofor. Medicinalstyrelsen har upplyst, att arbetena icke påbörjats.

Sjukhuset består förutom av en huvudbyggnad bland annat av två per-

sonalbostadshus och en mindre paviljong, samtliga uppvärmda genom lokala varmvattenpannor. I huvudbyggnaden finnes vidare en mindre lågtryckspanna, som användes endast för kökets behov. Denna panna är i dåligt skick och måste allt som oftast avstängas för reparation. Vidare är pannskorstenen i ett av de båda personalbostadshusen så bristfällig, att en total ommurning av den är ofrånkomlig. En sådan reparation skulle ställa sig dyrbar, då den komme att beröra ett stort antal bostadsrum. Härtill kommer — till följd av husets grundförhållanden — att vid varje tjällossning förskjutningar uppkomma, varigenom ett bestående resultat av en ommurning icke kan garanteras.

Med hänsyn till anförda omständigheter anser kommittén lämpligt att en för byggnaderna gemensam varmvattenpannanläggning installeras. Eldningsarbetet skulle härigenom kunna koncentreras till en plats och någon ommurning av nämnda pannskorsten skulle ej behövas. I samband härmed bör köket elektrifieras, varigenom lågtrycksångpannan, vilken snart måste utbytas, kan borttagas.

Sjukhusets vattenbehov är i kvantitativt hänseende väl tillgodosett, men berättigade klagomål ha framställts mot vattnets kvalitet. Det är aggressivt och har vid upprepade tillfällen icke varit tillfredsställande i bakteriellt avseende. Borrningar efter bättre vatten ha företagits på olika ställen i sjukhusets närhet, men de ha givit negativa resultat.

Kommittén finner erforderligt, att en anläggning installeras för avhårdning, borttagande av järn och mangan samt klorering av vattnet. Anläggningen torde kunna inrymmas i förenämnda, till promenadgården anslutande byggnaden.

Kostnaderna ha beräknats till i runt tal 230 000 kronor, varav cirka 98 000 kronor för installeringen av hydroforpumpverk, apparater för vattenrening m. m. jämte byggnadskostnader, 24 000 kronor för promenadgården, 75 000 kronor för värmeanläggningen samt 33 000 kronor för elektrifiering av köket. Då för innevarande budgetår anvisats 45 000 kronor till anläggande av promenadgården jämte den därtill anslutande byggnaden, uppgår medelsbehovet för nu ifrågasatta byggnadsarbeten till (230 000 — 45 000) 185 000 kronor.

Kommittén hemställer, att 185 000 kronor anvisas för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår samt att ovannämnda, för innevarande budgetår anslagna medel — 45 000 kronor — måtte få tagas i anspråk för ändamålet.

Sidsjöns sjukhus i Sundsvall.

Anordnande av kolgård.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid Sidsjöns sjukhus skulle uppföras en kolgård. Till stöd härför har kommittén anfört.

I panncentralen vid Sidsjöns sjukhus äro installerade pannor, som lämpa sig såväl för vedeldning som koleldning medelst stoker. På grund av bränslesituationen vid anläggningens utförande insattes inga stokerapparater. För lagring av bränsle anordnades dels en öppen kolgård, vilken rymmer 2 000 à 2 500 ton kol, och dels en kolsilo för cirka 40 ton. Från

kolsilon skulle kolet tappas i korgar, som medelst en telferbana skulle köras fram till stokerapparaterna. Sedan möjligheterna för eldning med kol efter krigets slut förbättrats, installerades under hösten 1950 stokerapparater för kol. När dessa skulle tagas i bruk vid jultiden samma år, visade det sig omöjligt att tappa kolen ur silon, när kolstyckena frusit ihop. För att vintertid kunna fylla stokerapparaternas kolbehållare ha provisoriska transportanordningar måst anordnas.

Orsaken till kolens hopfrysning är, att den genom lagringen i det fria blir fuktig. Detta försämrar även dess bränslevärde samt möjligheterna att utnyttja stokerapparaterna. Härtill kommer, att arbetet med framgrävning av frusen kol är mycket besvärligt och förenat med risk för att kolblock skola rasa ned på de arbetande. Frysningen i kolsilon kan förhindras genom att man anbringar värmerör utefter silons väggar. Därigenom avhjälpas emellertid varken den av fukten orsakade olägenheten ifråga om stokerapparaternas funktion, eller övriga angivna nackdelar. Därest svårigheterna skola kunna övervinnas måste kolen under lagring skyddas för nederbörd.

Med hänsyn till det anförda finner kommittén det angeläget, att en täckt kolgård anordnas vid sjukhuset. Kolgården bör förses med ett betongdäck, uppburet av betongkolonner. Under betongdäcket beräknas omkring två tredjedelar av kolbehovet för ett år kunna lagras. Ovanpå däckets placeras den del av kolförrådet, som utan olägenhet kan förvaras utan skydd. Den föreslagna konstruktionen, som blir förhållandevis dyr i anläggning, har måst väljas med hänsyn till de lokala förhållandena och den omgivande terrängens beskaffenhet.

Kostnaden för nu föreslagna åtgärder har beräknats till 210 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Frösö sjukhus vid Östersund.

Ombyggnad av administrationsbyggnaden m. m.

I det till statens sinnessjukvårdsberednings betänkande den 11 januari 1950 fogade expertutlåtandet anfördes beträffande administrationsbyggnaden och medicinskt centrum vid Frösö sjukhus bland annat.

Administrationsbyggnaden är uppförd i tre våningar jämte inredd källarvåning. I bottenvåningen inrymmas för närvarande sjukhuskontor, läkarexpeditioner, operationssal m. m. De två övre våningarna disponeras för bostäder. I en till byggnadens mittparti ansluten flygel är sjukhusets kyrksal belägen.

Befintliga expeditiionslokaler för läkare äro i hög grad otillräckliga. Sålunda har endast sjukhuschefen egen expedition. Utöver operationsrum och apotek finnas vid sjukhuset inga som helst till ett medicinskt centrum eljest hörande undersöknings- och behandlingslokaler eller utrustning därtill.

Arbetsförhållandena inom administrationsbyggnaden ha länge varit synnerligen besvärliga. På framställning av sjukhuset har genom medicinalstyrelsens försorg utarbetats förslag till modernisering och utökning av administrationslokalerna. Såsom en första etapp i förslaget genomförande har 1948 års riksdag (prop. nr 185, riksd. skr. nr 235) beviljat medel till

uppförande av en förste läkarbostad. Härigenom beräknades för utvidgningen erforderliga lokaler kunna frigöras inom administrationsbyggnaden. Enligt det framlagda förslaget skulle denna efter företagen ombyggnad disponeras på följande sätt.

I källarvåningen iordningställas lokaler för ljusbehandling, röntgen, EKG, BMB, tandklinik, apoteksförråd och arkiv.

I bottenvåningen placeras expeditioner för överläkare samt för uppsyningspersonal och föreståndare i hjälpverksamheten, laboratorier, apotek, undersökningsrum och väntrum.

I våningen 1 tr. anordnas övriga läkarexpeditioner, direktionsrum och sjukhuskontor. I våningen 2 tr. bibehållas familjebostäderna.

Det sålunda framlagda förslaget torde emellertid icke vara tillräckligt för att fylla de lokalbehov, som en intensifiering av vården kan medföra. Icke heller kan det anses lämpligt att på sätt som föreslagits till en souterängvåning, vilken sålunda delvis är belägen under mark, förlägga ett flertal behandlingslokaler. Man torde kunna räkna med, att hela administrationsbyggnaden, i vilken sammanlagda golvytan uppgår till omkring 900 m² exklusive källarlokalerna och korridorer, efter hand kommer att behöva tagas i anspråk för sjukhusets medicinska centrum, och den tilltänkta ombyggnaden bör planeras med hänsyn härtill. De för ändamålet erforderliga ytterligare lokalerna kunna därvid utvinnas genom frigörande av de bostäder, som nu beräknas kvarligga.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* erinrat, att i statens sjukhusutrednings betänkande rörande sinnessjukvården (SOU 1948: 37) närmare angivits omfattningen och storleken av för administration och medicinskt centrum erforderliga lokaler vid ett sinnessjukhus. Kommittén anför vidare.

Den nuvarande administrationsbyggnaden vid Frösö sjukhus är icke tillräckligt stor för att kunna rymma samtliga de lokaler, som enligt nyssnämnda anvisningar erfordras för ifrågavarande behov. Genom att ombygga och för ändamålet taga i anspråk den flygel av administrationsbyggnaden, som nu inrymmer sjukhusets kyrksal, skulle dock en på lång sikt tillfredsställande lösning av sjukhusets medicinska centrum kunna erhållas. Därvid skulle bland annat en lämplig kulvertförbindelse kunna anordnas mellan administrationsbyggnaden och det kulvertsystem, som nu sammanbinder ekonomibygnaden med flertalet av sjukhusets vårdpaviljonger. Med hänsyn till den rådande bristen på läkare och annan personal synes det icke nödvändigt att för närvarande förverkliga hela detta program. Enligt kommitténs mening torde de lokaler, som under en relativt lång tid komma att erfordras, kunna inrymmas inom den egentliga administrationsbyggnaden.

Kommittén framhåller, att vid förverkligandet av det nu framlagda förslaget måste i första hand ersättningsbyggnader för de nu i administrationsbyggnaden inrymda bostäderna uppföras. Förutom den redan beslutade förste läkarbostaden, som beräknas bli påbörjad till våren, erfordras ytterligare en bostad för en andre läkare samt en intendantsbostad. Dessa bostäder liksom i övrigt erforderliga nya bostadshus vid sjukhuset höra, såsom framgår av den bilagda situationsplanen, förläggas till ett särskilt bostadsområde öster om sjukhusets huvudinfartsväg.

Kommittén upplyser, att bostadsbeståndet i övrigt vid sjukhuset befinner sig med få undantag i dåligt skick samt anför i detta sammanhang.

För den gifta personalen utgöras bostäderna till stor del av enrumslägenheter, vilka i allmänhet sakna såväl vattenklosett som centralvärme och badrum. Flertalet bostadsbyggnader, som äro uppförda av trä, äro beträffande teknisk kvalitet och ifråga om planlösning bristfälliga. Byggnadernas läge — långt från skola och butiker — är därjämte mindre tillfredsställande. Lämpligheten av att bygga om och modernisera desamma kan därför ifrågasättas. Detta gäller särskilt de fem utmed den s. k. Mjällebäcken belägna personalvillorna nr 18—23, vilkas läge dessutom kan komma att utgöra ett hinder för sjukhusets framtida utbyggnad.

Till bostäderna för ogift personal, vilka alla äro inrymda i vårdpaviljonger eller ekonomibyggnader, höra i regel icke badrum, kök m. m., vilket numera anses behöfligt.

För att ernå en tillfredsställande lösning av bostadsförhållandena bör enligt kommitténs mening flertalet nu befintliga bostäder vid sjukhuset slopas och ersättas med lägenheter i nya bostadshus.

Kommittén föreslår därför att såsom en första etapp bostadshus med sammanlagt 8 lägenheter för gift personal uppföras. Lägenheterna böra utföras enligt den standard, som tillämpats för de av 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209) beslutade personalbostäderna vid Ryhovs sjukhus i Jönköping och omfatta dels tre rum och kök, varav i vissa fall ett av rummen bör anordnas såsom uthyrningsrum, och dels två rum och kök. Dessa bostäder liksom övriga erforderliga bostadsbyggnader böra ifråga om försörjning med värme och varmvatten anslutas till sjukhusets panncentral. Därvid måste viss omläggning och komplettering av ledningssystemen och utrustning i panncentralen verkställas. Omläggningen bör lämpligen utformas så, att den ansluter sig till de behov i nämnda avseende, som komma att uppstå vid moderniseringen av sjukhusets vårdpaviljonger. Åtgärderna bliva med hänsyn härtill av förhållandevis stor omfattning. Bland annat bör paviljong X—XI, vilken nu är försedd med egen värme-central anslutas till panncentralen. I detta sammanhang böra vidare för det planerade bostadsområdet i sin helhet erforderliga gemensamma yttre kallvatten- och avloppsledningar samt elektriska servisledningar anordnas.

Kostnaderna för föreslagna byggnadsåtgärder ha beräknats till sammanlagt 1 850 000 kronor, varav 825 000 kronor för administrationsbyggnaden, 220 000 för bostadshus för andre läkare och intendent, 555 000 kronor för bostadshus för gift personal och 250 000 kronor för omläggning och komplettering av befintliga värme- och varmvattensystem, nyanläggning av kulvertar och ledningar för värme, kall- och varmvatten samt avloppsledningar ävensom framdragnings av elektriska servisledningar.

Kommittén föreslår, att av nämnda belopp för nästa budgetår måtte anvisas 770 000 kronor för påbörjande av de föreslagna bostadshusen och för erforderliga ledningar m. m.

Umedalens sjukhus vid Umeå.

Uppförande av tuberkulosavdelning.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225), att vid Umedalens sjukhus skulle uppföras en tuberkulosavdelning för en beräknad kostnad av 2 000 000 kronor. I detta

belopp ingingo icke kostnaderna för yttre ledningar, för eventuellt erforderlig komplettering av panncentralen m. m. vid sjukhuset och för eventuellt nödvändiga grundförstärkningsarbeten. Dessa kostnader voro nämligen då ej möjliga att överblicka. För påbörjande av avdelningen anvisade riksdagen för budgetåret 1949/50 under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. ett belopp av 400 000 kronor.

Vidare beslöt 1950 års riksdag (skrivelse nr 209) efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 113 — vari kostnaderna för avdelningen beräknats till 2 700 000 kronor — att för arbetena anvisa ytterligare 300 000 kronor.

Slutligen har 1951 års riksdag (skr. nr 195) efter förslag av Kungl. Maj:t (prop nr 151) beslutat, att för arbetena ifråga anvisa ytterligare 700 000 kronor.

För byggnadsföretaget ha sålunda hittills anvisats (400 000 + 300 000 + 700 000) 1 400 000 kronor.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* upplyst, att den ena av de båda till avdelningen hörande paviljongerna jämte vissa gemensamma yttre arbeten påbörjats under vintern 1951 och att den beräknas bliva färdigställd under budgetåret 1951/52.

Kommittén hemställer, att för påbörjande av den andra paviljongen för nästa budgetår måtte anvisas 500 000 kronor.

Modernisering och utbyggnad av ekonomibyggnaden.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag (prop. nr 151) beslöt 1951 års riksdag (skr. nr 195), att vid Umedalens sjukhus skulle utföras modernisering och utbyggnad av ekonomibyggnaden för en beräknad kostnad av högst 775 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1951/52 under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. 495 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 15 juni 1951 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta verkställa ifrågavarande modernisering och utbyggnad samt föreskrev, att styrelsen för detta ändamål skulle äga disponera ett belopp av 495 000 kronor för budgetåret 1951/52.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* upplyst, att arbetena beräknas bliva helt slutförda under loppet av budgetåret 1952/53 samt hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas (775 000 — 495 000) 280 000 kronor.

Modernisering av vissa personalbostäder.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* föreslagit, att vissa personalbostäder vid Umedalens sjukhus skulle moderniseras. Kommittén har därvid anfört.

Enligt beslut av 1951 års riksdag (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) anvisades för budgetåret 1951/52 medel för renovering och utbyggnad av eko-

nombyggnaden vid Umedalens sjukhus. I denna byggnad finnas 18 personalrum, belägna över tvätt- och kökslokalerna. Dessa rum sakna tvättställ och garderober, liksom gemensamma tekök och badrum, som numera anses bära tillkomma bostäder av ifrågavarande slag. Även om dessa rum enligt numera vedertagna principer framdeles ej bära bibehållas såsom bostäder för fast anställd personal, finner kommittén påkallat, att de moderniseras. De skulle därefter kunna nyttjas bland annat såsom bostäder åt vikarier. Här berörda ombyggnadsarbeten bära lämpligen ske i samband med pågående ombyggnad av ekonomibyggnaden i övrigt. Härigenom skulle vissa besparingar kunna vinnas såsom ifråga om installation av rörledningar.

Kostnaderna ha beräknats till ett belopp av 110 000 kronor. Kommittén hemställer, att sagda belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Uppförande av bostadshus för läkare och personal.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* upplyst, att vid Umedalens sjukhus finnas för närvarande omkring 370 befattningshavare. För dessa finnas vid sjukhuset inrättade 27 familjebostäder, 4 dubletter och 139 enkelrum.

I enlighet med beslut av 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225) har vid sjukhuset uppförts och i huvudsak färdigställts en av de i den beslutade nya tuverkulosavdelningen ingående paviljongerna. I anledning härav kommer antalet läkare och andra befattningshavare vid sjukhuset att öka. Redan med nu befintlig personal föreligger — enligt uppgift från sjukhuset — brist på såväl familjebostäder som andra bostäder. Det är sålunda enligt kommitténs mening nödvändigt att bostadsbeståndet vid sjukhuset ökas. Att nu inrätta bostäder i sådant antal, att hela bristen skall bli täckt, anser kommittén icke bära komma ifråga. Utbyggnaden bör begränsas till att avse bostäder för den ytterligare personal, som anställes vid sjukhuset i anledning av de nytillkommande vårdplatserna. Under hänsynstagande till att vissa av dessa befattningshavare bära söka sig bostäder utanför sjukhuset anser kommittén tillfyllest, att en bostad för förste läkare och 16 rum för ogift personal uppföras.

I fråga om utformning av bostäderna och deras placering anför kommittén.

Läkarbostaden torde bära utformas såsom de bostäder av detta slag, vilka under senare år uppförts vid de statliga sinnessjukhusen. För hälften av rummen för ogift personal beräknas en lägenhetsyta av 18 m² och för hälften en lägenhetsyta av 14 m². Bostäderna komma att utformas och utrustas i överensstämmelse med de personalrum, som enligt beslut av 1951 års riksdag uppföras vid bland annat Birgittas sjukhus i Vadstena.

Läkarbostaden bör förläggas i anslutning till övriga läkarbostäder vid sjukhuset och personalbostadshuset placeras i omedelbar närhet av sjukhusentrén i överensstämmelse med principen att bostäder lämpligen skola förläggas utanför det egentliga sjukhusområdet.

Kostnaderna för nu föreslagna byggnader ha beräknats till sammanlagt 460 000 kronor, varav 130 000 kronor för läkarbostaden och 330 000 kronor

för personalbostadshuset. I detta belopp ingå kostnader för yttre planeringsarbeten och yttre ledningar med 35 000 kronor.

Kommittén hemställer, att för nästa budgetår 460 000 kronor anvisas till uppförande av ifrågavarande bostäder.

Anordnande av verkstäder vid panncentralen.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* hemställt, att medel måtte anvisas för anordnande av verkstäder vid panncentralen vid Umedalens sjukhus. Till stöd härför har kommittén anfört.

I det till statens sinnessjukvårdsberednings betänkande angående sinnessjukvården fogade expertutlåtandet framhålles beträffande Umedalens sjukhus vid Umeå bland annat, att den till verkstäderna vid panncentralen hörande smedjan är för liten för att sjukhusets större arbetsmaskiner m. m. där skola kunna intagas och repareras. Förrådslokaler samt toalett- och omklädningsrum för personal äro även otillräckliga.

Från sjukhusets sida har sedan länge uttalats önskemål om en utökning av ifrågavarande verkstäder. Med hänsyn till sjukhusanläggningens ålder och på grund av beslutad utbyggnad av densamma med två tuberkulospaviljonger kunna erforderliga reparationer av olika slag beräknas komma att väsentligt öka. För att tillgodose såväl nu föreliggande som kommande behov av större lokaler och för att kunna intensifiera och i möjligaste mån förbilliga driften finner kommittén önskvärt, att verkstäderna utvidgas. Därvid böra även anordningar vidtagas för att tillgodose sjukhusets behov av en sopförbränningsugn.

Kostnaderna för arbetena ha beräknats till 180 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Uppförande av kolgård.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att en ny kolgård uppföres vid Umedalens sjukhus. Kommittén har anfört härom.

Takkonstruktionen till den till panncentralen vid Umedalens sjukhus vid Umeå hörande kolgården är angripen av röta, varför hela yttertaket inom en nära framtid måste ersättas med ett nytt. Kolgården kan i befintligt skick icke rymma mer än 800 ton kol. Årsförbrukningen uppgår till mellan 1 500 och 1 800 ton. Cirka 75 % härav eller 1 100—1 400 ton konsumeras vintertid. Då seglationstiden normalt upphör i november och återupptages först i maj, måste största delen av årsbehovet lagras under eldningssäsongen. Lagringen kan under nuvarande förhållanden ej helt ske inom kolgården. En del av kolen måste av brist på utrymme förvaras utan skydd, vilket med hänsyn till de klimatiska förhållandena måste anses vara olämpligt.

Med hänsyn till angivna omständigheter finner kommittén erforderligt, att en ny kolgård uppföres.

Den nya kolgården bör kunna rymma cirka 1 800 ton kol. Kostnaderna för kolgården ha beräknats till 165 000 kronor.

Kommittén hemställer, att sagda belopp måtte anvisas till ändamålet för nästa budgetår.

Furunäsets sjukhus vid Piteå.**Ombyggnads- och utvidgningsarbeten.**

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1945 års riksdag (prop. nr 242; riksd. skr. nr 420), att vid Furunäsets sjukhus vid Piteå skulle i enlighet med av chefen för socialdepartementet i propositionen nr 281 till 1944 års riksdag förordat förslag verkställas ombyggnads- och utvidgningsarbeten för en sammanlagd kostnad av högst 1 723 800 kronor. Av detta belopp avsågos 990 000 kronor för uppförande av en ny paviljong, 668 800 kronor för ombyggnad av huvudbyggnaden och 65 000 kronor för reparationer å huvudbyggnaden. För dessa arbeten ha av 1945, 1946 och 1948 års riksdagar för budgetåren 1945/46, 1946/47 och 1948/49 anvisats sammanlagt 1 350 000 kronor.

Sedermera framlade byggnadsstyrelsen i skrivelse den 22 november 1948 ett omarbetat och utökat förslag till ombyggnad av huvudbyggnaden, vilket av styrelsen kostnadsberäknades till 3 800 000 kronor. Samtidigt anmälde styrelsen, att kostnaderna för nybyggnadsarbetena, d. v. s. den nya paviljongen och därmed sammanhängande arbeten inom pannhuset, då uppskattades till cirka 1 250 000 kronor. Vidare framlade medicinalstyrelsen i skrivelse den 16 september 1949 förslag till viss utvidgning av byggnadsprogrammet för ombyggnaden av huvudbyggnaden, vilken ökning kostnadsberäknats till 350 000 kronor. De sammanlagda kostnaderna för arbetena vid sjukhuset komme alltså att uppgå till (3 800 000 + 1 250 000 + 350 000) 5 400 000 kronor. Förslaget till ombyggnad av huvudbyggnaden förelades 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225), som icke motsatte sig den föreslagna omändringen och för fortsättande av arbetena vid sjukhuset anvisade 700 000 kronor för budgetåret 1949/50. Förslagen till viss utvidgning av byggnadsprogrammet för ombyggnaden av huvudbyggnaden underställdes 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), som lämnade förslaget utan erinran samt för budgetåret 1950/51 anvisade 1 100 000 kronor för fortsättande av arbetena vid sjukhuset. Slutligen anvisade 1951 års riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) 900 000 kronor till ifrågakvarande ändamål.

Sammanlagt ha alltså hittills för förenämnda arbeten vid sjukhuset anvisats (1 350 000 + 700 000 + 1 100 000 + 900 000) 4 050 000 kronor.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att arbetena med ombyggnad av huvudbyggnaden pågått sedan hösten 1949 och beräknas bliva i huvudsak slutförda under hösten 1953. Med hänsyn till arbetenas karaktär är det — enligt vad kommittén erfarit av byggnadsstyrelsen — för närvarande icke möjligt att bedöma, huruvida den senast angivna kostnaden (3 800 000 + 350 000) 4 150 000 kronor för om- och tillbyggnaden av huvudbyggnaden av annan anledning än kostnadsstegringen från sommaren 1950 till sommaren 1951 kommer att överskridas eller ej.

Kommittén uppskattar medelsbehovet för nästa budgetår till 1 000 000 kronor samt hemställer, att detta belopp måtte anvisas.

Uppförande av vårdpaviljong för ålderspsykosor och senila patienter.

Enligt det av statens sinnessjukvårdsberedning framlagda betänkandet med förslag till generalplan för sinnessjukvårdens utbyggande beräknades antalet vårdplatser vid de statliga sinnessjukhusen — efter planens genomförande — komma att uppgå till omkring 18 000 platser. Av dessa platser avsågos omkring 1 500 skola utgöra platser på sekundäravdelningar, i huvudsak avsedda för vård av kroniska fall och sinnessjuka åldringar. Av sekundärplatserna beräknades omkring hälften kunna inrymmas i befintliga anläggningar, medan cirka 700 platser föreslogos anordnade genom att nya avdelningar inrättades.

I betänkandet framhöll sinnessjukvårdsberedningen.

Det synes beredningen synnerligen angeläget att genom tillskapande av ett antal nya platser för kvalificerad vård söka höja den statliga sinnessjukvårdens allmänna standard och samtidigt underlätta en ökning av den totala patientomsättningen. Å andra sidan måste beaktas, att icke de platser, som äro avsedda för bedrivande av en intensiv vård till följd av ökat tryck utifrån kommer att i mera avsevärd omfattning beläggas med kroniska, för behandling föga mottagliga fall. Beredningen vill i detta avseende framhålla, att behovet av vårdplatser för sinnessjuka åldringar på grund av de senares ökning icke torde kunna täckas enbart genom utnyttjande av nuvarande sekundärplatser eller sådana i förhållande till respektive sinnessjukhus välbelägna, landsting och kommuner tillhöriga ålderdomshem, som äro mindre väl lämpade att i fortsättningen användas för sitt nuvarande ändamål. Ej heller kan man utgå från att nya eller moderniserade vårdplatser för akut vård skola kunna skapas i sådan takt, att befintliga icke moderniserade vårdplatser kunna bli tillgängliga för att utfylla platsbehovet för ifrågavarande grupp av åldringar. Man måste därför räkna med att jämväl anordna ett antal nya platser för sekundärsjukvård. Beredningen har därvid tänkt sig att den för sådana åldringar, som äro mindre svårskötta, två vårdavdelningar i en envåningspaviljong skulle kunna sammanföras till en dubbelavdelning med vissa för de båda avdelningarna gemensamma lokaler centralt förlagda. Vardera vårdavdelningen i en sådan dubbelavdelning för dessa patienter skulle förslagsvis omfatta cirka 30 platser. Då ett förhållandevis stort antal av dessa patienter äro sängliggande, torde dag- och matrumstrymmen kunna göras mindre än vid normala vårdavdelningar, varigenom kostnaderna för avdelningarnas inrättande ytterligare reduceras.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* erinrat, att antalet ålderspsykosor under de senaste åren visat en markant stegring. Enligt tillgänglig statistik utgjorde antalet inneliggande fall av praesenil och senil sinnessjukdom liksom av sinnessjukdom på grund av åderförkalkning i förhållande till totala antalet på sinnessjukhus (inbegripet sinnessjukhusen i Stockholm, Göteborg och Malmö) intagna män vid slutet av år 1935, 5,7, år 1940 5,9, år 1945 7,3 och år 1949 7,8 %. Motsvarande procenttal för kvinnorna utgjorde respektive

14,7, 14,3, 15,1 och 15,2 %. Med utgångspunkt från relationstalen för år 1949 innebär detta, framhåller utredningen, att vid de statliga sinnessjukhusen funnos vid slutet av år 1950 i runt tal 2 500 fall av ålderspsykosor. Detta tal anser kommittén vara för lågt, då hänsyn ej tagits till bland annat den sannolika ökningen under år 1950. Det bör även beaktas, att bland exspektanterna finnas ett avsevärt antal senila, som nu vårdas i hemmen, på enskilda eller kommunala vårdhem m. m.

I denna fråga anför kommittén vidare.

Kommittén, som med uppmärksamhet följer utvecklingen i detta avseende har ingående dryftat frågan om lämpligaste sättet att tillgodose det ökade behovet av vårdplatser för ålderspsykosor och andra senila fall. Under hösten 1951 verkställde sålunda kommittén en undersökning av det aktuella behovet av sekundärplatser vid de statliga sinnessjukhusen. Kommittén införskaffade i detta syfte vissa uppgifter från de olika sjukhusen. Därvid efterfrågades bland annat vilket platstillskott som krävdes för att tillfredsställande tillgodose det nu kända behovet inom respektive upptagningsområde. Det framhölls även, att de nya platser, som kunde erfordras, avsågos bli inrättade såsom sekundäravdelningar vid de befintliga sjukhusen. Erfarenheterna av särskilda sekundärsjukhus på större eller mindre avstånd från modersjukhusen äro nämligen icke uppmuntrande. Bland annat ha betydande svårigheter förelegat att rekrytera personal till sådana sjukhus, särskilt läkare.

De inkomna uppgifterna ha givit vid handen, att behovet av sekundärplatser uppskattades till i runt tal 1 800 platser för män och 1 600 platser för kvinnor eller totalt omkring 3 400 platser. I detta antal ingå dock platser för cirka 500 patienter, vilka — enligt en per den 1 december 1951 gjord inventering — vårdas på sinnessjukhus, ehuru de lämpligen borde hänföras till sinnesslövårdsanstalter.

I betraktande av det anförda finner kommittén angeläget, att ytterligare vårdplatser för ifrågavarande klientel tillskapas.

Kommittén upplyser, att direktionen för Furunäsens sjukhus vid upprepade tillfällen framfört önskemål om att en ny vårdpaviljong för vård av i huvudsak senila patienter uppföres vid sjukhuset. Enligt direktionens mening bör paviljongen stå färdig att tagas i bruk, när de nu pågående ombyggnads- och moderniseringsarbetena äro genomförda. Vidare har antalet nyintagna åldrande sjuka vid detta sjukhus under senare år ökat avsevärt. Medan de patienter, vilka vid intagningen fyllt 60 år ännu 1947 utgjorde blott 6,5 % av samtliga under året intagna uppgick antalet under 1949 till 15,4 %. Under 1950 (till och med den 23 december) steg antalet till 25,3 %.

Enligt kommitténs mening böra i allmänhet platser av ifrågavarande slag kunna utvinnas genom begränsade ombyggnader av äldre vårdpaviljonger. I förevarande fall anser sig kommittén likväl böra föreslå, att en ny paviljong uppföres framförallt med hänsyn till den allmänna dispositionen av sjukhuset ifråga. Samtliga avdelningar för vård av akut sjuka patienter äro nämligen sammanförda i en central huvudbyggnad, vilken inrymmer även sjukhusets medicinska centrum. Någon annan för ändamålet lämpad byggnad finnes ej vid sjukhuset.

I fråga om utformningen av paviljongen anför kommittén följande.

Vad angår vårdavdelningarnas storlek och planering har kommittén funnit sig böra frångå den i ovannämnda betänkande skisserade utformningen av vårdpaviljonger av detta slag. Såsom framgår av bilagda, av kommittén upprättade utredningsförslag bör — i syfte att i görligaste mån begränsa kostnaderna — paviljongen uppföras i två våningar, vardera inrymmande en dubbelavdelning om sammanlagt 48 platser. Detta antal vårdplatser har ansetts vara det högsta, som lämpligen bör ankomma på en översköterska. Vardera avdelningen har vidare uppdelats i två delar, den ena bestående av 3 enkelrum, 1 trepatientrum och 2 sexpatientrum eller sammanlagt 18 patienter och den andra av 3 enkelrum, 1 trepatientrum och 4 sexpatientrum eller sammanlagt 30 patienter. Den mindre delen om 18 platser är avsedd för vård av mer svårskötta patienter. Mellan dessa delar rumsgupper ha förlagts mat- och dagrum samt övriga för avdelningen gemensamma lokaler. Med hänsyn till de klimatiska förhållandena bör paviljongen sammanbindas med huvudbyggnaden med däri inrymt centralkök och medicinskt centrum medelst en kulvert. Nu avsedd paviljong kommer att förläggas i omedelbar närhet av den vid sjukhuset nyligen färdigställda, av 1945 års riksdag beslutade paviljongen för oroliga patienter. Denna paviljong saknar invändig förbindelse med huvudbyggnaden, vilket medfört betydande olägenheter, särskilt ifråga om mattransporterna. Det synes därför lämpligt att den nu föreslagna kulverten utsträcker så att även sistnämnda paviljong kan anslutas till huvudbyggnadens kulvertsystem.

Kostnaderna för den nya paviljongen jämte kulvertar ha beräknats till 1 905 000 kronor, varav 1 725 000 kronor för byggnaden och 180 000 kronor för kulvertar. Kommittén hemställer, att för påbörjande av paviljongen ett belopp av 100 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår.

Uppförande av personalbostadshus m. m.

På förslag av Kungl. Maj:t anvisade 1951 års riksdag (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) medel för dels uppförande av ett bostadshus med 16 rum för ogift kvinnlig personal och dels till- och ombyggnad av befintligt bostadshus nr 23 för ogift manlig personal vid Furunäsets sjukhus.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* erinrat, att den i sina förslag till byggnadsåtgärder under budgetåret 1951/52 beträffande Furunäsets sjukhus anfört bland annat, att ett successivt anordnande av nya bostäder och modernisering av befintliga sådana måste ske i samma takt som sjukhusets om- och utbyggnad samt att behovet av nya bostäder vid sjukhuset tidigare beräknats till 16 familjebostäder samt tillhoppa 26 enkelrum och dubletter.

För fortsättande av den påbörjade upprustningen av sjukhusets bostäder föreslår kommittén, att för budgetåret 1952/53 medel anvisas för uppförande av ett nytt bostadshus för gift personal och i samband därmed en personalvättstuga.

Kommittén anför vidare härom.

Bostadshuset, som bör inrymma 4 lägenheter om 3 rum och kök, vardera med cirka 65 m² lägenhetsyta, avses utgöra en första etapp i en anläggning om fyra sådana byggnader.

För uppförande vid sjukhuset av en byggnad för tvättstuga och desinfektionsanläggning anvisade 1939 års lagtima riksdag (prop. nr 256; riksd. skr. nr 413) ett belopp av 35 000 kronor.

1939 års urtima riksdag beslöt emellertid sedermera (prop. nr 79, bil. 11; riksd. skr. nr 97) att dessa medel skulle få tagas i anspråk endast i den mån Kungl. Maj:t prövade sådana förutsättningar vara för handen, som gällde för användning av anslag, upptaget på allmän beredskapsstat. Med anledning härav har denna byggnad ännu ej kommit till stånd. I skrivelse den 27 augusti 1948 hemställde medicinalstyrelsen, att tillstånd måtte meddelas för uppförande av ifrågavarande byggnad. I samband med ett år 1949 framlagt förslag till uppförande av ny arbetspaviljong vid sjukhuset, för vilket företag samma års riksdag (prop. nr 111; skr. nr 225) anvisade medel, föreslog föredragande departementschefen, att byggnadsstyrelsen skulle undersöka möjligheterna att anordna tvättstugan i källarvåningen i förenämnda arbetspaviljong. Desinfektionsanläggningen borde anordnas i anslutning till sjukhusets panncentral.

Vid utförandet av den beslutade arbetspaviljongen visade det sig mindre lämpligt att placera tvättstugan i denna byggnad med hänsyn till dels dess läge i förhållande till bostadshuset och dels det begränsade utrymmet inom paviljongens källare, till vilken tvättstugan skulle ha förlagts. Då behovet av ny personaltvättstuga vid sjukhuset är synnerligen trängande, bör tvättstuga anordnas i källarvåningen till nyssnämnda personalbostadshus.

I samband med uppförande av personalbostadshuset böra vidare åtgärder vidtagas, som möjliggöra en framtida modernisering av befintliga bostadshus inom denna del av sjukhusområdet. Sålunda bör den kulvert med värme- och varmvattenledningar, som skall betjäna den nya byggnaden, förläggas och dimensioneras på sådant sätt, att till densamma kan anslutas även bostadshuset nr 7b, 9, 10, 14, 15, 16, 17 och 18. Även vid nu erforderlig omläggning och nyanläggning av kallvatten- och avloppsledningar bör hänsyn tagas till den framtida moderniseringen av bostäderna.

Kommittén erinrar vidare, att den av 1951 års riksdag beslutade bostadsbyggnaden för ogift kvinnlig personal, vars uppförande ännu icke påbörjats, avsågs bliva placerad norr om bostadshuset nr 24. Kommittén har emellertid funnit lämpligt, att byggnaden i stället förlägges i närmare anslutning till nu föreslagna bostäder för gift personal, även om en sådan placering kommer att medföra viss utökning av yttre kulvertar och ledningar.

Kostnaderna för nu föreslagna arbeten ha beräknats till sammanlagt 480 000 kronor, varav 280 000 kronor för det nya familjebostadshuset med däri inrymd tvättstuga, 160 000 kronor för utvändiga värme-, vatten- och avloppsledningar jämte vägar och planering och 40 000 kronor för erforderliga yttre ledningar i samband med förflyttning av ovannämnda bostadshus. Kommittén hemställer, att för nästa budgetår hela det för arbetenas utförande erforderliga beloppet måtte anvisas.

Vissa arbeten inom panncentralen.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209) utförande av vissa arbeten inom panncentralen vid Furunäsets sjukhus till en kostnad av 625 000 kronor samt anvisade

under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1950/51 35 000 kronor till ändamålet.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra ifrågavarande arbeten samt föreskrev, att styrelsen skulle för ändamålet äga disponera sagda belopp. Åtgärderna avsågo utökning av pannhuset för att bereda plats för en ny ångpanna samt uppförande av kolsilo jämte ny kolgård. De till byggnadsstyrelsens disposition ställda medlen voro avsedda för beställning av pannutrustning.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* anfört, att nämnda utrustning kunde beräknas bliva levererad vid årsskiftet 1953/54 samt att panncentralens utbyggnad med hänsyn härtill bör vara avslutad vid sagda tidpunkt.

Kommittén hemställer, att för nästa budgetår 590 000 kronor måtte anvisas för ifrågavarande byggnadsarbeten.

Anordnande av verkstäder m. m.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* föreslagit, att vid Furunäsets sjukhus skulle anordnas vissa verkstäder m. m. Till stöd härför har kommittén anfört.

De under maskinmästaren sorterande verkstäderna vid Furunäsets sjukhus vid Piteå — mekanisk och elektrisk verkstad, plåtslageriverkstad samt smedja — äro otillräckliga och icke placerade i lämplig anslutning till varandra, varjämte för verkstäderna erforderliga förråd äro otillfredsställande. Vidare äro för personalen behövlige lokaler icke tillfredsställande ur hygienisk synpunkt. I likhet med vad statens sinnessjukvårdsberedning framhållit i sitt den 16 februari 1950 framlagda förslag i vad det avser uppförande av panncentral med verkstäder vid S:ta Gertruds sjukhus anser kommittén, att verkstäder jämte förråd av detta slag lämpligen böra anslutas till panncentralen, därest arbetskraft och maskiner skola kunna rationellt utnyttjas. Förslaget rörande S:ta Gertruds sjukhus har godtagits av 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209). Även det förhållandet att sjukhuset kommer att bliva i väsentlig grad utökat, sedan nu pågående moderniseringsarbeten slutförts gör det angeläget, att ifrågavarande verkstäder istandsättas för att tillgodose den ökning av antalet reparationer av olika slag, som kan beräknas bli en följd av utbyggnaden.

Nu föreslagna verkstäder torde böra utföras i samband med redan beslutad utökning av panncentralen. Såsom kommittén framhållit beträffande uppförande av nytt personalbostadshus vid sjukhuset bör sjukhusets desinfektionsanläggning anordnas i anslutning till sjukhusets panncentral. Vidare finner kommittén lämpligt, att ett bastubad, om vars inrättande sjukhuset gjort framställning, utföres i samband med verkstädernas utbyggnad.

Kostnaderna för nu föreslagna åtgärder ha beräknats till 375 000 kronor. Kommittén hemställer, att av detta belopp 175 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår för arbetets påbörjande.

Uppförande av nytt sinnessjukhus i Karlskrona.

I propositionen nr 244 till 1947 års riksdag föreslog föredragande departementschefen, att ett nytt sinnessjukhus om 600 à 700 vårdplatser skulle

uppföras i Blekinge och förläggas till det s. k. Gullbernahultsområdet i Karlskrona.

Riksdagen (skr. nr 352) lämnade nämnda förslag utan erinran och anvisade i enlighet med Kungl. Maj:ts hemställan för budgetåret 1947/48 100 000 kronor för den fortsatta utredningen i ärendet. Genom beslut den 27 juni 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i samråd med medicinalstyrelsen upprätta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till anordnande av en allmän arkitekttävlan rörande uppförande av ett nytt sinnessjukhus med 600 å 700 platser i Karlskrona.

Sedan Kungl. Maj:t godkänt ett i enlighet härmed upprättat förslag till tävlingen och densamma avslutats, redovisade byggnadsstyrelsen till inrikesdepartementet resultatet av tävlingen. Förslag i frågan förelades sedermera 1950 års riksdag (prop. nr 113), som godkände detsamma i huvudsak (skr. nr 209) och under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. anvisade 100 000 kronor för vidare utredning rörande uppförande av sjukhuset.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande att verkställa fortsatt bearbetning av det av föredragande departementschefen omförmälda förslaget, därvid de av riksdagen gjorda uttalandena skulle beaktas.

Vidare har 1951 års riksdag (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) anvisat ytterligare 50 000 kronor för utredning av frågan.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att kommittén vid fullgörandet av ifrågavarande uppdrag träffat preliminärt avtal med Karlskrona stad om överlåtelse utan ersättning till Kungl. Maj:t och Kronan av Gullbernahultsområdet. Avtalet — vilket är slutet under förbehåll av Kungl. Maj:ts och stadsfullmäktiges i Karlskrona godkännande — är av följande lydelse.

§ 1.

Staden överlåter utan ersättning med full äganderätt till Kronan de delar av stadsägorna nr 154 och 208 i Karlskrona — Gullbernahult — vilka på den vid detta avtal fogade kartan begränsas med heldragen röd linje.

Från överlåtelsen undantages en i nordvästra delen av området belägen förrådsbyggnad, som tillhör Karlskrona Barnens Dags-förening.

Därest vid den under § 4 här nedan avsedda tomtindelningen den blivande tomtens gränser skulle undergå mindre justering i förhållande till det å kartan angivna området, skall överlåtelsen avse den blivande tomten.

Området överlåtes gravationsfritt.

§ 2.

Området tillträdes av Kronan den 1 juli 1952.

§ 3.

Kronan utfäster sig att vidtaga erforderliga åtgärder för uppförande snarast möjligt efter tillträdet inom området av ett sinnessjukhus, vilket i utbyggt skick beräknas inrymma minst 700 vårdplatser.

§ 4.

Staden ombesörjer — utan att avvakta Kungl. Maj:ts godkännande av detta avtal — upprättandet av förslag till stadsplan och tomtindelning för området, vilket utlägges till *en* tomt.

Området betecknas i stadsplanen som kvartersmark för allmänt ändamål. Utefter områdets västra gräns utlägges en 30 meter bred punktprickad zon, vilken icke får bebyggas. I stadsplanen intagas bestämmelser att inom de på ovannämnda karta med röd färg streckade områdena icke må vidtagas anordningar, som hindra underjordiska allmänna ledningars framdragande och bibehållande samt underhåll (»u-områden»).

§ 5.

Kronan medger, att den i det västra av i § 4 omförmälda ledningsområdena nedlagda huvudvattenledningen samt den nya huvudvattenledningen från Lyckeby till staden, som skall nedläggas i det östra av ledningsområdena och vilken beräknas vara färdigställd den 1 juli 1954, må för all framtid bibehållas inom respektive områden.

Kronan äger rätt att över ledningsområdena draga för bebyggelse erforderliga ledningar men må inom områdena icke uppföra byggnad, plantera träd eller i övrigt vidtaga åtgärder, varigenom huvudvattenledningarna kunna skadas eller tillsynen eller underhållet av desamma försvåras eller förhindras.

Staden äger att efter samråd med Kronan inom de båda ledningsområdena borttaga träd eller annan växtlighet, som kan skada ledningarna, samt att när som helst få tillträde till ledningsområdena för tillsyn, underhåll och reparation av ledningarna.

I den mån stadens vattenledningar komma att beröra inom områdena anlagda vägar har staden att vid framdragande eller reparation av ledningarna vidtaga de åtgärder, som erfordras för trafikens behöriga upprätthållande, samt för återställande av vägarna i ursprungligt skick.

För den händelse Kronan skulle helt eller delvis avhända sig det enligt § 1 överlätna området åligger det Kronan tillse, att den nye ägaren i förhållande till staden lämnar samma medgivande och ikläder sig samma skyldigheter som Kronan enligt förevarande paragraf.

§ 6.

För sjukhusets förseende med vatten må Kronan på sin bekostnad utföra högst två anknytningar till huvudvattenledningarna inom området. Anknytningar och servisledningar skola utföras på sätt, som godkännes av stadens byggnadskontor.

Intill dess den östra huvudvattenledningen är färdig tillhandahålles vatten från den västra huvudledningen.

§ 7.

För av staden levererat vatten och tillhandahållen elektrisk energi erlägger Kronan ersättning enligt den för konsument med motsvarande förbrukning inom staden vid varje tillfälle bestämda ersättningen.

Uppmätning av vattnet sker genom högst två av staden mot fastställd hyra tillhandahållna vattenmätare inom området. För avläsning och tillsyn av dessa mätare äger personal vid stadens vattenverk obehindrat tillträde till området.

§ 8.

Staden anordnar väg fram till området gräns.

Tjänlig tillfartsväg från staden skall vara anlagd den 1 oktober 1952. Vägen skall vara fullt färdigställd den 1 januari 1954; dock förbinder sig staden icke härigenom att till sistnämnda tidpunkt hava ordnat skenfri korsning med järnvägen vid Gullberna eller lagt om vägen såvitt angår sträckan mellan avtagsvägen till området och Vedeby.

§ 9.

Avloppsvattnet (exkl. regnvatten) från området ledes till ett vid f. d. Sunna hållplats planerat reningsverk.

Kronan anlägger och underhåller tryckledning från området till reningsverket. Förlägges reningsverket på längre avstånd från området än mellan detta och f. d. Sunna hållplats svarar staden för de härav föranledda merkostnaderna.

Till anläggande av reningsverket bidrager Kronan med etthundratusen (100 000) kronor. Beloppet utbetalas till staden när reningsverket är färdigställt, vilket beräknas vara fallet senast den 1 juli 1954.

Förlägges reningsverket närmare sjukhusområdet än som angivits i första stycket bidrager Kronan till dess anläggande med — utöver vad som angivits i tredje stycket — ett belopp, motsvarande minskningen i anläggningkostnaderna för tryckledningen till reningsverket.

Kronan anordnar och underhåller för avloppsvattnets bortskaffande erforderlig pumpstation inom området jämte alla övriga avloppsledningar inom området. Avloppssystemet utföres efter samråd med stadens byggnadskontor.

§ 10.

Ifråga om tryckledningens sträckning upprättas särskilt avtal. Staden tillförsäkrar Kronan motsvarande medgivanden beträffande ledningens framdragande och bibehållande som Kronan under § 5 här ovan lämnat staden beträffande huvudvattenledningarna.

§ 11.

De i §§ 5, 8 och 9 angivna tidpunkterna gälla endast under förutsättning att staden erhåller vederbörliga tillstånd för arbetenas utförande.

§ 12.

Kronan svarar för samtliga kostnader för lagfarts vinnande samt för tomtkarta och sammanläggning.

Kommittén har vidare upplyst, att staden jämlikt stadsfullmäktiges i Karlskrona protokoll den 20 december 1951 för sin del godkänt avtalet.

Förslaget till nytt sinnessjukhus har — enligt vad kommittén upplyser — utformats med beaktande av bland annat de av 1950 års riksdag framförda önskemålen rörande storleken av vårdavdelningar för akuta lugna och akuta halvroliga patienter. Med hänsyn till vunna erfarenheter och i syfte att förbättra vårdmöjligheterna har kommittén vidare ansett en viss omdisposition och utökning av det ursprungliga programmet böra vidtagas.

Beträffande sjukhusområdet och huvuddispositionen av sjukhuset har kommittén anfört följande.

Området — cirka 520 000 m² — utgöres av en halvö, på södra och östra sidorna omgiven av vatten. I norr gränsar området till sank ängsmark och

i väster går gränsen mot ett koloniområde. Området, som är naturskönt och väl lämpat för sitt ändamål, är förhållandevis kuperat och rikt bevuxet med lövträd, huvudsakligen bok.

Infarten till sjukhuset är förlagd till områdets nordvästra hörn. Häriifrån utgå tre huvudvägar, en till sjukhusets ekonomibyggnader, en till administrations- och behandlingslokaler och en till bostadsområdet. Å norra och östra delarna, vilka utgöras av en mot söder sluttande högplatå, äro de egentliga sjukhusbyggnaderna förlagda med de för sjukhuset gemensamma anläggningarna centralt placerade. Dessa omfatta utrymmen för administration, medicinskt centrum, centralkök med matsalar, samlings- och gymnastiksalar, arbetsterapilokaler, tvättinrättning samt panncentral med verkstäder. Öster om detta centrum ligga vårdpaviljonger för män och väster därom vårdpaviljonger för kvinnor. Södra delen av sjukhusområdet disponeras såsom fritidsområde för patienterna. Hit äro bland annat växthus och idrottsplats förlagda. Sjukhusområdets västra del, som ligger förhållandevis skilt från området i övrigt, avses för personalbostadshus.

I fråga om vårdpaviljongernas placering inom sjukhusområdet samt vårdplatsernas fördelning på paviljonger och avdelningar anför kommittén följande.

Paviljongerna äro för respektive överläkaravdelning grupperade så, att vårdavdelningarna för lugna patienter ligga närmast sjukhusets centrum, medan vårdavdelningarna för oroliga och kroniska patienter äro förlagda längst bort från centrum. Av vårdpaviljongerna — 12 till antalet — äro 6 avsedda för manliga och 6 för kvinnliga patienter. Den manliga och den kvinnliga sidan omfattar vardera *dels* 3 paviljonger för akuta lugna och akuta halvoroiliga patienter, vardera inrymmande 2 avdelningar om 28 platser eller sammanlagt 56 platser i varje paviljong, *dels* 2 paviljonger för oroliga patienter, vardera inrymmande 2 avdelningar om 24 platser eller sammanlagt 48 platser i varje paviljong, *dels* 1 paviljong för kroniska lugna och kroniska halvoroiliga patienter, vardera inrymmande 3 avdelningar om 42 platser eller sammanlagt 126 platser. Detta innebär, att de i sjukhuset inrymda 12 avdelningarna för akuta lugna och akuta halvoroiliga patienter förlagts i 6 byggnader i stället för såsom tidigare avsetts 4 byggnader. Det sammanlagda antalet vårdplatser i vårdpaviljongerna utgör för varje överläkaravdelning ($6 \times 28 + 4 \times 24 + 3 \times 42$) 390 eller för hela sjukhuset sammanlagt (2×390) 780 platser. Härtill komma (2×9) 18 platser i en i anslutning till sjukhusets medicinska centrum förlagd särskild intagningsavdelning. Denna avdelning för vilken närmare redogöres nedan, har tillkommit utöver det ursprungliga programmet.

Kommittén framhåller med avseende på paviljongernas utformning, att varje paviljong givits formen att ett T, varigenom byggnadskroppens utsträckning i längd — i jämförelse med tidigare skisser — minskats. Härmed ha möjligheter givits till ökad differentiering av patienterna inom avdelningarna. Samtidigt vinnes förhållandevis vindskyddade promenadgårdar, varjämte de utvändiga kulvertar, som förbinda de olika paviljongerna, kunna något begränsas. Även med hänsyn till terrängens beskaffenhet och kraven på byggnadernas orientering i visst väderstreck, innebär den föreslagna byggnadsformen vissa fördelar. I förhållande till det ursprungliga programmet ha lokalerna inom vårdavdelningarna utökats med ett särskilt personalrum.

Byggnaderna för administrativt och medicinskt centrum jämte vissa andra gemensamhetslokaler, personalmatsal samt verkstads- och arbetsterapilokaler ha grupperats så, att ett torgliknande område bildats. Avsikten härmed är enligt kommittén att åstadkomma en central plats av sådan karaktär att intryck av anstalt i görligaste mån elimineras. Lokalerna för läkare och sjukhuskontor överensstämna i huvudsak med tidigare förslag. Däremot ha lokalerna för medicinskt centrum utökats med utrymmen för elektroencefalografi och för undersökning av ögon samt med rum för sjukgymnast.

I fråga om den tidigare nämnda intagningsavdelningen anför kommittén.

Utöver det tidigare programmet har tillkommit en särskild intagningsavdelning om 18 platser, vilken förlagts i direkt anslutning till undersöknings- och behandlingsavdelningen. Syftet med denna placering är att underlätta det diagnostiska arbetet för läkarna. Avdelningen väntas bliva en stor tillgång för sjukvården vid behandling av sjukdomsfall, vilka ha utsikt att gå till snar bättring. Det torde nämligen vara värdefullt att sådana patienter ligga nära behandlingsavdelningen men skilda från de större vårdavdelningarna med deras mer blandade klientel. Tillkomsten av en sådan avdelning beräknas komma att utgöra ett led i den högvärdigare och effektivare medicinska behandling, som eftersträvas inom sinnessjukvården.

Vad härefter angår lokalerna för centralkök med förråd upplyser kommittén, att det nu framlagda förslaget innebär en viss ökning i jämförelse med det ursprungliga programmet. Orsaken härlill är, att kommittén efter verkställda utredningar funnit de i tävlingsprogrammet angivna lokalytorna för detta ändamål vara för knappa för att en fullt tillfredsställande och driftsekonomisk lösning av berörda anläggning skall kunna vinnas.

Även ifråga om panncentral med tillhörande verkstäder och förråd har kommittén funnit de i programmet angivna förutsättningarna beträffande lokaler och utrustning icke svara mot de behov, som föreligga i detta avseende. Med stöd av de erfarenheter, som vunnits vid företagna utredningar rörande av riksdagen beslutade nya panncentraler vid S:ta Gertruds, Restads och Mariebergs sjukhus, har kommittén ansett en utökning av lokalerna erforderlig. Sålunda böra pannhus med maskinsal och ångpannor dimensioneras på sådant sätt, att installation av apparatur för egengenerering av elektrisk kraft är möjlig. Vidare har den omfattande tekniska och maskinella utrustning, som ingår i ett modernt sinnessjukhus, gjort behovet av till panncentralen anslutna verkstäder och förråd avsevärt större än vad tidigare varit fallet.

Kommittén säger sig icke vara beredd att nu framlägga förslag till uppförande av tvättinrättning vid sjukhuset. Tvättinrättningens utformning är nämligen beroende av den av kommittén upptagna utredningen rörande frågan om en samordning av den statliga tvättverksamheten, och resultatet härav beräknas icke kunna föreligga förrän tidigast i slutet av innevarande år.

Beträffande arbetsterapilokaler och personalbostäder anför kommittén.

Storleken av för patienterna erforderliga arbets- och verkstadslokaler hade i det ursprungliga programmet icke närmare angivits i avvaktan på resultatet av då pågående undersökningar av statens sjukhusutredning rörande planläggningen av arbetsterapien inom sinnessjukvården. Sådana undersökningar ha bedrivits även av kommittén. Någon definitiv ståndpunkt till denna fråga har kommittén dock ännu icke fattat. På frågan inverkan omständigheter äro bland annat det antal patienter, som kan beräknas komma att sysselsättas inom arbetsterapien, samt tillgången på utbildad personal för ledning av densamma. Med hänsyn till det anförda anser sig kommittén för närvarande icke kunna framlägga slutgiltigt förslag i frågan. De på ritningarna angivna arbetsterapilokalerna jämte till dem anslutna, för patienternas trevnad avsedda anordningar utvisa endast, hur kommittén tänkt sig läget och den principiella utformningen av dessa lokaler.

Behovet av personalbostäder vid sjukhuset är beroende av tillgången på bostäder i fria marknaden. Uppförandet av här berörda sjukhus liksom förverkligandet av generalplanen för de äldre sinnessjukhusens utrustning kommer, därest icke personalen kan söka sig bostäder utom sjukhusen, att för statens del medföra betydande kapitalinvesteringar även i bostadsbyggnader. Med hänsyn härtill och i anslutning till numera tillämpade principer rörande bostadsbyggandet i allmänhet synes det angeläget, att där så prövas lämpligt söka erhålla vederbörande kommuns medverkan till lösningen av bostadsfrågorna vid sjukhusen. Kommittén har därför med avseende på bostäder för personal vid Karlskronasjukhuset diskuterat detta spörsmål med Karlskrona stad. Enär behovet av bostäder för sjukhuset icke torde bli aktuellt förrän 2 å 3 år efter det arbetena med anläggningen i övrigt påbörjats, anser sig kommittén icke nu böra framlägga förslag i ämnet. Kommittén vill dock redan nu framhålla, att uppförandet av de i programmet föreslagna bostäderna — 7 bostäder för läkare och intendent, 22 familjebostäder, 34 dubletter och 100 enkelrum, — beräknats draga en kostnad av i runt tal 5 300 000 kronor.

I huvudsaklig överensstämmelse med det ursprungliga programmet böra enligt kommitténs mening växthus anläggas. Naturområdet bör upprensas och förses med mindre promenadvägar. Vidare förordas, att den föreslagna idrottsplatsen anordnas och andra för patienternas trevnad erforderliga anordningar vidtagas.

På grund av att de fjärdar och vikar, som omgiva sjukhusområdet äro mycket grunda, anser kommittén ofrånkomligt att avloppsvattnet från sjukhuset renas samt anför i denna fråga följande.

Verkställd utredning har givit vid handen, att anläggande av ett för sjukhusets del avsett reningsverk jämte bräddavloppsledning, pumpverk och utloppsledning i vattnet skulle draga en kostnad av cirka 300 000 kronor, medan kostnaderna för pumpverk, bräddavloppsledning och tryckledning i anslutning till ett av staden planerat reningsverk beräknas uppgå till cirka 200 000 kronor. Då en anslutning av sjukhusets avlopp till stadens reningsverk kommer att medföra en viss utökning av detta reningsverk, finner kommittén skäligt — såsom framgår av § 9 i det med Karlskrona stad slutna preliminära avtalet — att staden gottgöres med 100 000 kronor, vilket belopp motsvarar kostnadsskillnaden mellan ovannämnda två förslag till rening av sjukhusets avloppsvatten. Kronan får därvid vidkännas

kostnaderna för pumpning av avloppsvattnet till stadens reningsverk, men behöver i stället icke vidkännas de förhållandevis höga kostnader, som äro förenade med drift och underhåll av eget reningsverk. Det måste vidare anses vara av fördel att kunna undvika ett reningsverk inom ett område, som i övrigt kommer att disponeras för promenader och rekreation.

Vad slutligen angår kostnadsberäkningarna anför kommittén.

Kommitténs nu framlagda förslag till uppförande av nytt sinnessjukhus vid Karlskrona kommer att draga betydande kostnader. Därest samtliga planerade bostäder skulle uppföras, torde totalkostnaderna vid nuvarande prisläge icke komma att understiga 35 miljoner kronor. Uppförandet av sjukhuset inom 5 å 6 år — en tidrymd, som med hänsyn till platsbristen vid sinnessjukhusen icke bör överskridas — kommer sålunda att föranleda en kapitalinvestering av 6 å 7 miljoner kronor per år. Kommittén, som är väl medveten om önskvärdheten av att söka begränsa de statliga investeringarna, kommer därför att vid den fortsatta detaljbearbetningen av sjukhusets utformning söka i möjligaste mån inskränka omfattningen av lokaler och utrustning för att därmed söka nedbringa kostnaderna utan eftersättande av medicinska och driftsekonomiska synpunkter.

Medelsbehovet för utförande av de byggnader, om vilka kommittén enligt vad ovan anförts nu ansett sig kunna framlägga förslag, uppgå till i runt tal 27 000 000 kronor enligt nedanstående sammanställning.

	Kronor
Vårdpaviljonger	16 400 000
Byggnad för kök, matsal, samlingssal m. m.	2 230 000
Byggnad för behandling och intagning av patienter	1 220 000
Administrationsbyggnad	760 000
Panncentral med verkstäder och kolgård	2 265 000
Gravkapell	150 000
Växthusbyggnader	215 000
	23 240 000
Trafikkulvertar, yttre rörledningar, gemensamma elektriska anläggningar, vägar, idrottsplats och andra yttre anordningar	3 760 000
	27 000 000

Kommittén föreslår, att för nästa budgetår anvisas ett belopp av 1 500 000 kronor för påbörjande av arbetena.

Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* framlagt förslag om utförande av elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus. Kommittén har därvid anfört följande.

Under senare år ha medel regelbundet anvisats för renovering och utbyggnad av de elektriska installationerna vid statens sinnessjukhus. Planer och kostnadsberäkning för fortsatta sådana arbeten, vilka lämpligen böra påbörjas under budgetåret 1952/53 samt kostnadsberäkningar för planernas genomförande ha upprättats av Elektriska Prövningsanstalten Aktiebolag. Samråd med byggnadsstyrelsen har ägt rum beträffande de olika arbetena.

S:ta Annas sjukhus i Nyköping. Sedan kraftleverantören under 1950 framdragit ny serviskabel för 380/320 v 50 p/s växelström, påbörjades samtidigt omläggning av installationerna till växelströmsmatning. För närvarande matas installationerna inom paviljong 3, maskincentralen, köksbyggnaden, snickarverkstaden, paviljong 5 samt administrations- och portvaktsbyggnaderna med växelström. Av övriga byggnader vid sjukhuset böra nu de elektriska installationerna inom intendentsbostaden, kapellet, personalbostadshusen, växthusen och uthusbyggnaden omläggas och kompletteras. Vidare bör armaturen inom snickarverkstaden, mekaniska verkstaden och smedjan kompletteras. Slutligen bör även ytterbelysning inom sjukhusområdet, som nu saknas, anordnas. Kostnaderna för nu föreslagna arbeten ha beräknats till sammanlagt 24 000 kronor.

Sundby sjukhus i Strängnäs. Ytterbelysning saknas för vissa vägar, som efter mörkrets inbrott användas av sjukhusets personal. Inom det centrala sjukhusområdet utgöres belysningen huvudsakligast av lampor, placerade över ingångarna till de olika byggnaderna. Dessa lampor äro ej tillfyllest för vägbelysning. Ett helt nytt ytterbelysningsssystem med järnstolpar utefter de olika vägarna samt med separat jordkabelnät bör anordnas. Belysningen bör manövreras med tidur. Anläggningskostnaderna för ett sådant nytt ytterbelysningsssystem ha beräknats till 32 000 kronor. I detta belopp ha inräknats kostnader för grävnings- och igenfyllningsarbeten samt för kabelgravar och stolpar.

Birgittas sjukhus i Vadstena. Distributionsnätet och ytterbelysningsanläggningen inom de äldre delarna av norra sjukhusområdet uppfylla ej kraven enligt gällande föreskrifter. Det är därför angeläget, att dessa anläggningar omläggas. Även installationerna inom byggnaderna på området behöva i stor utsträckning förnyas och omläggas till annan spänning. Då någon närmare plan ännu icke upprättats beträffande vilka av dessa byggnader som skola bibehållas sedan ersättningsbyggnader i sin helhet utförts för sjukhuset, bör endast en partiell spänningsanläggning, omfattande intendentsbostaden, garaget och potatiskällaren nu verkställas. Kostnaderna för nu angivna arbeten ha beräknats till sammanlagt 30 000 kronor.

Under senare delen av år 1947 anslöts södra sjukhusområdet vid Birgittas sjukhus till Motala Ströms Kraft Aktiebolags distributionsnät för 380/320 v. I samband därmed kompletterades befintliga anläggningar med avseende på centraler m. m. Härvid utelämnades emellertid vissa 3-ledarekablar m. m., som på grund av då rådande materialbrist fingo bibehållas oförändrade under en viss övergångsperiod. Tillstånd att bibehålla dessa ledningar gäller emellertid ej längre. De måste därför utbytas mot 4-ledarekablar. Utbytet avser kablar till läkare- och personalbostäder samt uthusbyggnader. Samtidigt härmed böra även de gamla ledningarna på knopp i panncentral och uthusbyggnader ersättas med andra, varvid även armaturer och väggapparater böra i viss omfattning utbytas m. m. Kostnaderna för dessa arbeten ha beräknats till 4 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för elektriska arbeten vid sjukhuset skulle sålunda uppgå till (30 000 + 4 000) 34 000 kronor.

S:ta Gertruds sjukhus i Västervik. I enlighet med tidigare upprättad generalplan ha arbeten påbörjats avseende omläggning av det elektriska distributionssystemet från likström till växelström. Sålunda har i en första etapp anordnats transformatorstation och kabelnät för sjukhusets ytterområden. Vidare ha medel beviljats för nytt kabelnät till vissa paviljonger och bostadshus. För fortsatt avlastning av det befintliga likströmsnätet bör för spännings- och strömartomläggningen matarkablar framdragas till paviljongerna 6, 7, 8, 9, 10, 17ö, 17n, 19ö, 19n, 21v, 21h och

47 samt garaget och samlingssalen. Kostnaderna för kabelnätet till ovan nämnda byggnader ha beräknats till 34 000 kronor. Vidare bör omläggning och komplettering av inomhusinstallationerna i de byggnader verkställas, till vilka nytt kabelnät redan framdragits. Kostnaderna för sådan omläggning ha beräknats till 15 000 kronor. För elektriska arbeten vid sjukhuset skulle sålunda erfordras (34 000 + 15 000) 49 000 kronor.

S:t Maria sjukhus i Hälsingborg. Enligt tidigare beslut skall det elektriska distributionssystemet vid sjukhuset omläggas från likström till växelström 380/220 v. Omläggningen har redan påbörjats genom att växelström framdragits till bland annat ekonomibyggnaderna. Plan för det framtida växelströmsnätets utformning har numera upprättats. I princip innebär denna plan, att ett nytt kabelnät för växelström anordnas. Nätet beräknas skola matas dels från befintlig transformatorstation i maskinhuset och dels från en ny understation i närheten av paviljong 6. Det nya distributionssystemet bör utbyggas i etapper. I första etappen bör ingå uppförande av en ny understation samt anläggande av tillhörande kabelnät. Härjämte bör även omläggning av inomhusinstallationerna i bostäder påbörjas. Kostnaderna för dessa arbeten ha beräknats till sammanlagt 83 000 kronor. Enligt beslut av 1951 års riksdag (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) anvisades 50 000 kronor för det nya växelströmsnätet, i första hand för en ringkabel för de centralt liggande paviljongerna. Ifrågavarande arbeten ingå i huvudsak i ovan angivna utbyggnadsetapp 1. För genomförande av denna etapp skulle sålunda erfordras ytterligare (83 000 — 50 000) 33 000 kronor.

Det nuvarande ytterbelysningsystemet vid sjukhuset består huvudsakligen av lampor, placerade på paviljonger och övriga byggnader. Endast ett fåtal lampor äro anordnade i belysningsstolpar. På grund av uppväxande trädvegetation m. m. ger det nuvarande systemet otillfredsställande belysning. Därest ändamålsenlig ytterbelysning skall kunna erhållas, bör ett helt nytt belysningsssystem anordnas. Därvid bör ett separat jordkabelnät nedläggas och lampor monteras i järnrörsstolpar. Anläggningskostnaderna för detta belysningsssystem ha beräknats till 85 000 kronor. Utbyggnaden bör lämpligen utföras i etapper och i första etappen föreslås belysning skola anordnas utefter vissa huvudvägar i de centrala delarna av sjukhusområdet samt för vissa vägar till i utkanterna liggande paviljonger. Kostnaderna härför ha beräknats till 28 500 kronor.

Sjukhusets ackumulatorbatteri är gammalt och bristfälligt och bör snart slopas. I samband därmed blir det nödvändigt att för det kvarvarande likströmsnätets del installera ett nytt utjämningsaggregat samt utföra vissa kompletteringar för befintlig motorgenerator. För att trygga sjukhusets elektriska kraftförsörjning vid avbrott i det befintliga växelströmsnätet, har det visat sig nödvändigt att anskaffa ett motordrivet reservkraftaggregat med en angiven växelströmseffekt av 100 kVA. Aggregatet kan installeras i panncentralen. Kostnaderna för utjämningsaggregat, reservkraftaggregat, instrumentering och montage samt erforderliga byggnadsarbeten ha beräknats till 56 000 kronor.

I enlighet härmed skulle sålunda för elektriska arbeten vid sjukhuset erfordras ett belopp av (33 000 + 28 500 + 56 000) 117 500 kronor.

S:t Jörgens sjukhus i Göteborg. Säkerheten i det normalt matande högspänningsnätet till sjukhuset är otillfredsställande. Det kan nämnas, att den 3 december 1951 inträffade ett strömavbrott, vilket varade omkring 13 timmar och som förorsakade stora svårigheter ifråga om upprätthållandet av driften vid sjukhuset. Det är ej möjligt att ordna dubbla servisedningar till sjukhuset. Ett förbränningsmotordrivet nödströmsaggregat med

en växelströmsgenerator på 100 kVA bör därför installeras. Kostnaderna för det föreslagna reservkraftaggregatet jämte erforderliga kablar, instrument och montage ha beräknats till 52 000 kronor.

För att installation av elektriska spisar i intendentsbostaden och portvaktstugorna skall kunna ske måste förstärkning av det elektriska ledningsnätet utföras. Kostnaderna ha beräknats till 4 000 kronor.

För elektriska arbeten vid sjukhuset bör sålunda anvisas sammanlagt (52 000 + 4 000) 56 000 kronor.

Restads sjukhus i Vänersborg. Vid sjukhuset pågår för närvarande tidigare beslutad spänningsomläggning av det elektriska systemet samt anordnande av ytterbelysning. För dessa arbetens fortsättande erfordras för nästa budgetår 15 000 kronor för spänningsomläggningen och 10 000 kronor för ytterbelysningen. Sålunda bör för elektriska arbeten vid sjukhuset anvisas sammanlagt (15 000 + 10 000) 25 000 kronor.

Mariebergs sjukhus i Kristinehamn. Ytterbelysningsanordningarna för de centrala norra, östra och södra områdena inom sjukhuset äro otillfredsställande. En ny anläggning bör utföras i tre skilda delar, vilka vardera manövreras automatiskt med kopplingsur. Kostnaderna för dessa arbeten ha beräknats till 26 000 kronor. I nämnda belopp ingå kostnaderna för grävnings- och igenfyllningsarbeten för erforderliga kabelgravar. På grund av särskilda förhållanden, försorsakade bland annat av de nu pågående ombyggnadsarbetena vid sjukhuset, ha vissa delar av den nya ytterbelysningsanläggningen redan måste utföras av byggnadsstyrelsen. Kostnaderna härför, som förskotterats av medel anvisade för sjukhusets ombyggnad, ha uppgått till 6 000 kronor. För nästa budgetår synes ett motsvarande belopp böra anvisas för att täcka de förskotterade kostnaderna. Arbetena i övrigt torde kunna uppskjutas ännu ett år.

Säters sjukhus. Enligt tidigare uppgjorda planer skulle omläggningen av de elektriska installationerna från likström till växelström vid sjukhuset utföras i sex etapper. Därjämte skulle servisledningen förstärkas. Av dessa arbeten äro etapperna 1 och 2 samt förstärkningen av servisledningen, omfattande nybyggnad av en 20 kV mottagningsstation och ett nytt 3 kV-ställverk slutförda. De i etapp 3 ingående arbetena pågå och beräknas snart vara slutförda. För i planen ingående etapper 4 och 5, som kostnadsberäknats till 67 000 kronor har tidigare beviljats ett anslag på 35 000 kronor (prop. nr 113/1950; riksd. skr. nr 209/1950). Dessa arbeten ha påbörjats och beräknas vara avslutade under år 1952. För avslutande av i dessa etapper återstående arbeten bör med hänsyn till kostnadsstegringarna ett med 40 000 kronor ökat belopp anvisas.

Sekundäravdelningen i Olofsfors. Vid sjukhuset finnes för närvarande endast ytterbelysning vid respektive byggnad. Denna belysning kan ej anses tillfredsställande, då avståndet mellan de olika byggnaderna är förhållandevis stort. Belysningen bör därför kompletteras med lampor, monterade på järnstolpar. Kostnaden härför har beräknats till 7 500 kronor.

Gådeå sjukhus i Härnösand. För närvarande pågå vid sjukhuset arbeten med omläggning från likström till växelström. För dessa arbeten, vilka enligt de ursprungliga planerna omfattade omläggning av kabelnät och inomhusinstallationer, ha tidigare anvisats 55 000 kronor. På grund av speciella omständigheter har därvid även ytterbelysningssystemet måst renoveras och omläggas. För att täcka de därav föranledda merkostnaderna fordras ett belopp på 11 000 kronor.

I samband med övergången till växelströmsdistribution inom sjukhuset måste även sjukhusets transformatorstation kompletteras och bland annat utrustas med en reservtransformator. Kostnaderna för dessa kompletteringsarbeten ha beräknats till 20 000 kronor.

Sammanlagt bör sålunda för elektriska arbeten vid sjukhuset anvisas (11 000 + 20 000) 31 000 kronor.

Frösö sjukhus i Östersund. Enligt tidigare fastställd generalplan pågår för närvarande omläggning från likström till växelström av de elektriska anläggningarna vid sjukhuset. Omläggningen beräknades kunna utföras i 5 etapper. Av dessa ha etapperna 1 och 2 blivit utförda. Vidare ha medel beviljats för etapp 3, som beräknas bli avslutad under innevarande år. På grund av föreslagen ombyggnad och modernisering av sjukhuset har omläggningen av det elektriska nätet i vissa byggnader, ingående i nyssnämnda etapper, icke utförts.

Etapp 4 omfattar samtliga byggnader å det till sjukhuset hörande s. k. Mjällemrådet. Kostnaden för däri ingående arbeten hade i generalplanen beräknats till 28 000 kronor. På grund av inträffade prisstegringar, bör detta belopp höjas till 46 000 kronor.

I samband med genomförandet av 4:e etappen böra installationerna inom de byggnader, som tidigare utelämnats, utföras. Vidare bör den nuvarande ytterbelysningen provisoriskt omläggas från likström till växelström, en ny motor för reservpumpen för råvattenverket anskaffas samt motor till den till sjukhuset hörande motorsågen anskaffas. Kostnaderna för nu nämnda åtgärder ha uppskattats till 4 000 kronor. För utbyte av motor till reservpumpen ha beräknats 3 000 kronor och för ny motor till sågen likaledes 3 000 kronor.

Kostnaderna för samtliga nu föreslagna åtgärder skulle alltså uppgå till sammanlagt (46 000 + 4 000 + 3 000 + 3 000) 56 000 kronor.

Umedalens sjukhus vid Umeå. På uppdrag av medicinalstyrelsen har Elektriska Prövningsanstalten Aktiebolag framlagt förslag till distributionssystem för anslutning av de nya tuberkulospaviljongerna vid sjukhuset. Anstalten förordar därvid anordnandet av en ny transformatorstation i sjukhusets administrationsbyggnad. Stationen är i första hand avsedd för distribution till de nya tbc-paviljongerna, men den förutsättes framtiden även kunna ersätta befintliga stationer i paviljongerna 3 och 7, vilka böra utgå i samband med föreslagen framtida spänningshöjning. Kostnaderna för den nya transformatorstationen jämte högspänningskabel från maskinhuset samt erforderliga byggnadsarbeten ha beräknats till 28 000 kronor.

I samband med planerad till- och ombyggnad av ekonomibygnaden vid sjukhuset beräknas de elektriska anläggningarna inom denna byggnad skola omläggas från 3×220 V till 380/220 V driftspänning. Då för närvarande endast 3×220 V spänning finnes tillgänglig inom sjukhuset, erfordras en komplettering av transformatorstationen i panncentralen. Vid sjukhuset finnes en reservtransformator, som är omkopplingsbar till 380/220 V. För inkoppling av transformatorn erfordras dock viss komplettering av befintliga hög- och lågspänningsställverk. Kostnaderna för dessa arbeten ha beräknats till 8 000 kronor.

Bostadsområdet vid sjukhuset matas för närvarande med växelström, 3×220 V från befintlig transformatorstation i paviljong 21. Inom bostäderna pågår installation av elektriska spisar. För att möjliggöra installation av de elektriska spisarna utan utbyte av serviskablar bör transformatorstationen i paviljong 21 förläggas till en mindre friliggande byggnad och ombyggas för 380/220 V distributionsspänning. Kostnaderna för den nya transformatorstationen och därmed sammanhängande arbeten ha beräknats till 28 000 kronor.

De föreslagna elektriska arbetena vid sjukhuset skulle sålunda draga en kostnad av sammanlagt (28 000 + 8 000 + 28 000) 64 000 kronor.

I enlighet härmed skulle för nästa budgetår erfordras (24 000 + 32 000 + 34 000 + 49 000 + 117 500 + 56 000 + 25 000 + 6 000 + 40 000 + 7 500 + 31 000 + 56 000 + 64 000) 542 000 kronor.

Vidare har *medicinalstyrelsen* i skrivelse den 1 februari 1952 föreslagit, att elektriska arbeten måtte utföras vid vissa sinnessjukhus under nästa budgetår. Av vid skrivelsen fogade promemorior framgår följande.

Västra Ny sjukhus. Kraftleverans till sjukhuset sker för närvarande medelst friledning för 20 kV. Driftsäkerheten är otillfredsställande och ett flertal avbrott ha förekommit, en del av mycket lång varaktighet. Ett befintligt reservaggregat med ångmaskindriven generator på 16 kVA är helt otillräckligt, då belastningen på nätet redan uppgår till 100 kW. Då det ej visat sig möjligt att erhålla säkrare matning genom serviskompletteringar bör ett förbränningsmotordrivet reservkraftaggregat för 100 kVA avgående växelströmseffekt installeras. Kostnaderna beräknas till 46 000 kronor.

Västra Marks sjukhus. Ytterbelysningen vid sjukhuset utgöres för närvarande av ett relativt litet antal, i allmänhet olämpligt placerade lampor. Inom stora delar av sjukhusområdet saknas helt ytterbelysning. För erhållande av ändamålsenlig ytterbelysning erfordras ett system med lampor på järnrörstolpar och automatisk manövrering med tidur. Kostnaderna ha beräknats till 12 000 kronor.

Sålunda skulle medelsbehovet för nästa budgetår för berörda arbeten uppgå till (46 000 + 12 000) 58 000 kronor.

Utredningsmedel.

I skrivelse den 23 februari 1952 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att av de till kommitténs förfogande ställda medlen för bestridande av kostnader för utredningar samt av de med kommitténs verksamhet i övrigt förenade kostnaderna kvarstod den 1 februari 1952 en disponibel reservation av i runt tal 33 000 kronor. Reservationen beräknas vara i det närmaste förbrukad vid utgången av budgetåret 1951/52. Kostnaderna för arvoden samt till avlöning till kommitténs arkitekt och kontorist uppgå till sammanlagt 3 500 kronor för månad. Därest det rörliga tillägget höjes ökas detta belopp. Expensutgifterna per månad kunna enligt kommittén uppskattas till i genomsnitt 700 kronor. Sålunda skulle de fasta månadsutgifterna utgöra i runt tal 4 200 kronor. Härtill komma förskottade arvoden till de arkitekter, vilka av kommittén anlitas för utredningar rörande av kommittén planerade byggnadsåtgärder. Därest arbetena komma till utförande, återflyta förskotten till kommittén från de medel, som anvisats för byggnadsändamål. Dessa utgifter uppskattas för nästa budgetår till cirka 140 000 kronor. Slutligen beräknar kommittén kostnaderna för genomförande av den av Kungl. Maj:t anbefallda utredningen rörande samordning av den statliga tvättverksamheten till i runt tal 10 000 kronor.

Medelsbehovet för nästa budgetår beräknas i enlighet härmed till sammanlagt (12 × 4 200 + 140 000 + 10 000) 200 000 kronor. Kommittén hemställer, att 200 000 kronor måtte anvisas för sagda ändamål för budgetåret 1952/53.

Departementschefen.

Till en början vill jag göra några allmänna reflexioner rörande byggnadsarbetena vid de statliga sinnessjukhusen under den närmaste framtiden.

Behovet av vårdplatser är trängande. Antalet platser vid de egentliga statliga sinnessjukhusen uppgick i november 1951 till i runt tal 17 700. Sedan pågående byggnadsarbeten avslutats tillkomma härutöver ca 250 nya platser. Överbeläggningen uppgår till i runt tal 18 % och antalet exspekteranter till i det närmaste 1 500. Det skulle ur dessa synpunkter vara önskvärt, att utbyggnaden av vårdplatserna kunde ske i snabbare tempo. Detta låter sig emellertid av praktiska skäl icke göra. Vid ett flertal sjukhus äro nämligen de olika ekonomibyggnaderna i sådant skick, att man först måste sätta dessa i stånd, innan moderniseringen av befintliga vårdpaviljonger eller uppförande av nya sådana kan påbörjas. Vidare är det nödvändigt att i nuvarande läge på bostadsmarknaden sörja för, att bostäder i erforderlig omfattning finnas för den personal, som tillkommer i anledning av det ökade antalet vårdplatser. Genom ombyggnader av paviljonger och ekonomibyggnader komma vidare åtskilliga i sådana byggnader inrymda bostäder att försvinna. Det är av dessa skäl som man under den närmaste tiden tvingas att i betydande utsträckning om- och nybygga ekonomibyggnader samt uppföra och reparera personalbostäder. Denna del av byggnadsprogrammet kommer följaktligen under nästa budgetår att taga i anspråk betydande anslag och en förhållandevis stor del av den för hälso- och sjukvården disponibla byggnadskvoten. Jag anser emellertid samtidigt behovet av nya vårdplatser så trängande, att det sedan flera år tillbaka planerade sjukhuset i Karlskrona nu bör påbörjas, för att till en början i viss omfattning användas som evakueringssjukhus under ombyggnad av andra vårdpaviljonger. Jag återkommer senare till detta förslag.

De framlagda förslagen i fråga om vårdpaviljonger avse påbörjande av arbeten som, slutförda, medföra ett tillskott av 392 platser. I detta antal har jag självfallet ej inräknat de ca 800 vårdplatserna vid karlskronasjukhuset. Av tillskottet torde dock omkring hälften komma att ersätta platser, som framdeles komma att utgå.

I detta sammanhang må framhållas, att en intensifiering av sinnessjukhusens öppna vård skulle minska antalet exspekteranter åtminstone för en tid. Det är därför enligt min mening av vikt, att man försöker intressera familjer inom upptagningsområdena för att mottaga ytterligare patienter i familjevården, t. ex. genom en höjning av de härför utgående ersättningsbeloppen.

Av propositionen nr 113 till 1950 års riksdag framgår, att sinnessjukvårdsberedningen utgick ifrån att generalplanen för sinnessjukvårdens utbyggande skulle kunna genomföras under loppet av ca 15 år. En förutsättning härför var årliga anslag på i runt tal 17 miljoner kronor och en

häremot svarande byggnadskvot. Vid nu rådande prisläge skulle med angivna utgångspunkt den årliga investeringen uppgå till minst 22 miljoner kronor. Det skulle givetvis vara önskvärt, att denna tid för planens genomförande kunde hållas. Med hänsyn till bl. a. den alltjämt nödvändiga investeringsbegränsningen anser jag det emellertid ofrånkomligt att något reducera detta belopp. Det totala byggnadsprogrammet beräknar jag därför till i runt tal 19 miljoner kronor.

Beträffande de särskilda av byggnadsstyrelsen, medicinalstyrelsen och statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande framlagda förslagen vill jag anföra följande.

I fråga om förslagen avseende nya vårdplatser vill jag erinra, att 1949 års riksdag godkänt de av föredragande departementschefen uppdragna riktlinjerna rörande anordnande vid vissa sinnessjukhus av särskilda tuberkulosavdelningar. Departementschefen räknade med ett behov av 600 sådana platser för den statliga sinnessjukvården, fördelade på fem avdelningar om vardera 120 platser. Hittills har riksdagen beslutat, att vid vardera av Ulleråkers och Umedalens sjukhus skall uppföras en sådan avdelning. Det föreliggande förslaget till uppförande av en tuberkulosavdelning vid S:t Lars' sjukhus innebär sålunda, att den tredje av de erforderliga avdelningarna skulle komma till stånd. Jag finner detta synnerligen angeläget, ej blott med hänsyn till behovet av sådana platser utan även därför, att möjlighet därigenom skulle öppnas till vidare ombyggnad av vårdpaviljongerna vid sjukhuset. Under en övergångstid skulle nämligen avdelningen kunna tagas i anspråk för patienter i sådana paviljonger, vilka behöva ombyggas.

Den första etappen i moderniseringen av Birgittas sjukhus i Vadstena, vilken nu i det närmaste avslutats, avsåg anordnande av vårdplatser i ersättning för de gamla, i nunneklostret inrymda avdelningarna. Det nu föreliggande förslaget om uppförande av två nya vårdpaviljonger vid sjukhuset utgör början av en andra etapp, vilken, sedan den i sin helhet genomförts, kommer att göra det möjligt att sammanföra sjukhusets nu på olika platser inom staden belägna avdelningar till ett sammanhängande sjukhusområde. Med hänsyn till bl. a. de uppenbara fördelar ur driftekonomisk synpunkt, som stå att vinna härmed, tillstyrker jag kommitténs förslag.

Då uppförandet av den föreslagna paviljongen för oroliga kvinnor vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn utgör en förutsättning för slutförandet av den sedan lång tid tillbaka pågående renoveringen av sjukhuset, tillstyrker jag kommitténs förslag i denna del.

Vad angår förslaget om ett nytt sinnessjukhus i Karlskrona har kommittén träffat preliminärt avtal med Karlskrona stad om överlåtelse till kronan av ett av staden utan vederlag erbjudet område. I avtalet stadgas, att viss ersättning skall utgå till staden för anläggande av ett reningsverk. Då avtalet måste anses vara förmånligt för kronan, tillstyrker jag, att det godkännes.

Mot förslaget till planlösning för sjukhuset, vilket väsentligen överensstämmer med det tidigare tävlingsförslaget, har jag ej något att erinra. Vårdavdelningarna äro till storlek och omfattning i huvudsak lika sjukhusutredningens principförslag till ett sinnessjukhus. Platsantalet på avdelningarna för lugna och halvroliga patienter överensstämmer med de av 1950 års riksdag för sådana avdelningar förordade normerna. Såsom en nyhet har kommittén föreslagit anordnande av en särskild mindre avdelning om 18 vårdplatser. Denna är avsedd för mindre svårt akut sjuka patienter, vilka kunna väntas bli återställda på kort tid, samt såsom en diagnostisk avdelning. I anledning härav har avdelningen förlagts i anslutning till sjukhusets medicinska centrum. En sådan avdelning anser jag vara en mycket värdefull tillgång och ett led i strävandena att åstadkomma en effektivare vård. Utformningen av sjukhusets medicinska centrum anser jag mig böra godtaga. De föreslagna utrymmena för administrationen torde emellertid vid de fortsatta detaljbearbetningarna av förslaget böra i görligaste mån begränsas. Mot dispositionen av utrymmena för samlings- och matsalar samt kök och panncentral har jag i huvudsak ej något att erinra. När utredningen om arbetsterapiens omfattning och drift vid sinnessjukhusen närmare klarlagts, räknar jag med att kommittén inkommer med förslag rörande arbetsterapilokalerna. Till frågan om sjukhusets tvättinrättning torde man icke böra taga ställning, förrän den åt kommittén uppdragna utredningen om en samordning av den statliga tvättverksamheten slutförts. Såsom kommittén förutsatt, bör frågan om uppförande av personalbostäder ställas på framtiden till dess kommittén förhandlat med Karlskrona stad om stadens medverkan till lösandet av bostadsfrågan.

Kostnaderna för den nu projekterade delen av karlskronasjukhuset ha beräknats till ca 27 miljoner kronor. Till detta belopp kunna sedan komma kostnader för arbetsterapilokaler, tvättinrättning och bostäder. Hur stora belopp det kan bli fråga om, låter sig nu icke exakt bedömas och således ej heller den slutliga bruttokostnaden i nuvärde per vårdplats. Jag utgår emellertid ifrån att kommittén väl tillvaratager varje möjlighet till besparingar utan att standarden i stort sett inskränkes. För nästa budgetår begäres ett belopp av 1,5 miljoner kronor för arbetenas påbörjande.

Förslagen om byggnadsarbetena i övrigt samt om elektriska arbeten och utredningsmedel föranleda från min sida ej annan erinran, än att det torde böra anstå med bastubaden vid Mariebergs, Restads och Furunäsets sjukhus.

Kostnadsberäkningarna — vilka, enligt vad jag inhämtat, grunda sig på prisläget i juli 1951 — anser jag mig i huvudsak kunna godtaga. Medelsanvisningen för de byggnadsobjekt, vari nyssnämnda bastubad ingå, torde böra nedräknas med resp. 10 000, 5 000 och 10 000 kronor.

UTRUSTNING AV NYA SINNESSJUKHUS.

Förslag.

I årets statsverksproposition, elfte huvudtiteln, punkten 31, har anslaget till Utrustning av nya sinnessjukhus upptagits med ett allenast preliminärt beräknat belopp, 600 000 kronor. Anledningen härtill var, att medicinalstyrelsen vid tiden för statsverkspropositionens färdigställande inkommit med endast preliminärt förslag.

Med skrivelse den 26 februari 1952 har *medicinalstyrelsen* avgivit slutligt förslag i ärendet.

Styrelsen har därvid till en början hemställt om medel för utrustning av vissa nytillkommande och ombyggda lokaler vid statens sinnessjukhus. Härom anföres i huvudsak.

För utrustning av en av de två beslutade tuberkulospaviljongerna vid *Ulleråkers sjukhus* i Uppsala ha preliminärt anvisats sammanlagt 85 000 kronor. Efter granskning av sjukhusets förslag till utrustning av paviljongen har centrala sjukvårdsberedningen tillstyrkt, att ett belopp om sammanlagt 126 300 kronor anvisas för ändamålet. I vissa avseenden är emellertid utrustningsförslaget icke fullständigt. Sålunda ha erforderliga kylskåp och möbler för promenadgårdarna ej upptagits däri. Kostnaden härför torde uppgå till omkring 4 000 kronor. Efter det att centrala sjukvårdsberedningen avgav sitt utlåtande ha priserna på vissa inventarier stigit. Anslaget bör på grund härav höjas med 5 000 kronor. Vidare har vid utrustningsförslagets upprättande skett ett räknefel, som minskat summan med i runt tal 2 000 kronor. Styrelsen föreslår, att det av beredningen tillstyrkta beloppet uppräknas till $(126\,300 + 4\,000 + 5\,000 + 2\,000)$ 137 000 kronor. Sålunda bör för ifrågavarande utrustning anvisas ytterligare $(137\,000 - 85\,000)$ 52 000 kronor.

Direktionen för sjukhuset har vidare avgivit förslag till viss nyutrustning av södra flygelbyggnaden av sjukhusets norra mansavdelning, som för närvarande är föremål för ombyggnad. Vid granskning av sjukhusets förslag har centrala sjukvårdsberedningen tillstyrkt, att ett belopp av 227 200 kronor anvisas för detta ändamål. Från detta belopp bör emellertid dragas cirka 42 000 kronor, vilka avsetts till anskaffning av gångkläder, vilka emellertid enligt medicinalstyrelsens mening icke erfordras.

Behovet av medel för Ulleråkers sjukhus skulle sålunda uppgå till sammanlagt $(52\,000 + 227\,000 - 42\,000)$ 237 000 kronor.

Genom beslut den 15 juni 1951 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att vid *S:ta Annas sjukhus* i Nyköping låta uppföra två bostadshus. Det ena av dessa, som avses skola inrymma omkring 20 möblerade bostäder för ogift personal, beräknas bli färdigställt under nästkommande budgetår. Något förslag till utrustning av de cirka 20 bostäderna i de av 1951 års riksdag beslutade bostadshusen vid *S:ta Annas sjukhus* i Nyköping har ännu ej upprättats. Medicinalstyrelsen anser dock, att medel böra ställas till förfogande nästa budgetår för utrustningens påbörjande. Kostnaden per bostad kan uppskattas till i genomsnitt lägst 1 500 kronor. Med utgångspunkt härifrån föreslår styrelsen, att ett preliminärt belopp av 20 000 kronor anvisas för ändamålet.

För utrustning av nybyggnader vid *Birgittas sjukhus* i Vadstena för dels centralkök, tvätteri, panncentral, obduktionshus och portvaksstuga, dels ock en upptagningspaviljong med 46 vårdplatser och två andra sjukpaviljonger med sammanlagt 296 vårdplatser har anvisats 293 000 kronor. I stort sett har denna utrustning slutförts, så långt de anvisade medlen medgivit. Till följd av prisstegringar ha åtskilliga inventarier och textilier icke kunnat anskaffas till ursprungligen beräknade priser. Vid överflyttningen från de tidigare använda klosterbyggnaderna till de nyuppförda sjukpaviljongerna har det vidare icke varit möjligt eller lämpligt att, i den utsträckning man tidigare räknat med, överföra inventarier och annan utrustning. Därjämte har det visat sig, att den beräknade utrustningen i en hel del avseenden ej är tillräcklig.

Medicinalstyrelsen uppskattar det ytterligare medelsbehovet till 70 000 kronor.

Vid sjukhuset pågår vidare uppförande av ett bostadshus, inrymmande 40 möblerade bostäder för ogift personal. Dessa bostäders utrustning har av direktionen kostnadsberäknats till 62 000 kronor. Medicinalstyrelsen föreslår, att 52 000 kronor preliminärt anvisas för ändamålet.

Medelsbehovet för *Birgittas sjukhus* skulle alltså uppgå till sammanlagt (70 000 + 52 000) 122 000 kronor.

För utrustning av paviljongerna 5 och 6 samt 8 och 9 vid *Mariebergs sjukhus* i Kristinehamn, som äro föremål för ombyggnad, har preliminärt anvisats 200 000 kronor. I utlåtande den 30 mars 1951 har centrala sjukvårdsberedningen på grundval av dåvarande prisläge beräknat kostnaderna för densamma till 225 000 kronor. Med hänsyn till därefter inträffade prisstegringar bör detta belopp uppräknas med 10 000 kronor till (225 000 + 10 000) 235 000 kronor. Sålunda skulle för ändamålet erfordras ytterligare (235 000 — 200 000) 35 000 kronor.

En ny upptagningspaviljong med 56 vårdplatser vid samma sjukhus beräknas bliva i huvudsak färdigställd under våren 1953. Något komplett förslag till denna paviljongs utrustning har ännu icke färdigställts. Kostnaden kan emellertid uppskattas till omkring 125 000 kronor. Medicinalstyrelsen föreslår, att 90 000 kronor preliminärt anvisas för påbörjande av utrustningen.

Vid sjukhuset pågår vidare uppförande av två bostadshus, inrymmande 20 möblerade bostäder för ogift personal. Till utrustning av dessa bostadshus böra beräknas 35 000 kronor.

I enlighet härmed skulle medelsbehovet för *Mariebergs sjukhus* uppgå till sammanlagt (35 000 + 90 000 + 35 000) 160 000 kronor.

För påbörjandet av erforderlig nyutrustning av administrationsbyggnaden i *Sätters sjukhus*, vilken är under ombyggnad har under budgetåret 1950/51 preliminärt anvisats 55 000 kronor. Enligt numera föreliggande slutligt förslag har denna utrustning kostnadsberäknats till 124 600 kronor. När förslaget och kostnadsberäkningen ännu icke hunnit slutgranskas samt ytterligare medel likväl böra anvisas för fortsättande av utrustningen, föreslår medicinalstyrelsen, att 45 000 kronor preliminärt anvisas för nästa budgetår.

Vid sjukhuset pågår även uppförande av en byggnad med 14 bostäder för ogift personal. Utrustningen har av sjukhusdirektionen kostnadsberäknats till 23 600 kronor. Enligt medicinalstyrelsens mening bör preliminärt anvisas ett belopp om 18 000 kronor.

Sålunda skulle i enlighet med det anförda medelsbehovet för *Sätters sjukhus* uppgå till sammanlagt (45 000 + 18 000) 63 000 kronor.

Den ena av de två beslutade tuberkulospaviljongerna vid *Umedalens*

sjukhus vid Umeå är numera i det närmaste färdigställd. För dess utrustning ha preliminärt anvisats sammanlagt 85 000 kronor. I enlighet med av centrala sjukvårdsberedningen gjorda beräkningar föreslår medicinalstyrelsen, att ytterligare (146 000 — 85 000) 61 000 kronor anvisas.

Tredje etappen av ombyggnadsarbetena vid *Furunäsets sjukhus* vid Piteå, vilken berör ett antal vårdavdelningar samt sjukhusets centralkök beräknas bliva i huvudsak genomförd under nästa budgetår. Sjukhusdirektionen har till erforderlig nyutrustning i anslutning härtill hemställt om 101 000 kronor ävensom om 6 865 kronor för kylskåp till samtliga av ombyggnaderna vid sjukhuset berörda avdelningskök och ett för huvudbyggnaden avsett fasadur. Centrala sjukvårdsberedningen har icke funnit skäl till erinran häremot men uppskattat det erforderliga beloppet till allenast (97 500 + 6 865) 104 365 kronor. Medicinalstyrelsen hemställer, att 104 000 kronor anvisas.

Vid den till Sätters sjukhus anslutna sekundäravdelningen i Grangärde, *Pärby sjukhus*, pågår uppförande av beslutade tre bostadshus. Ett av dessa är avsett att inrymma 10 möblerade bostäder för ogift personal. Till utrustning av dessa bostäder bör enligt medicinalstyrelsen anvisas 17 000 kronor.

Det är enligt medicinalstyrelsens mening angeläget att anordna samlingslokaler för patienter och personal samt lokaler för patientsysselsättningen vid de till Sundby sjukhus anslutna *sekundäravdelningarna i Ribbingelund och Rosöga*. Kostnaderna för utrustning av lokalerna uppskattar styrelsen till 60 000 kronor.

Med skrivelse den 19 februari 1952 har medicinalstyrelsen med hemställan om godkännande till Kungl. Maj:t överlämnat förslag till avtal om inköp av *Brotorps arbetshem*, vilken anstalt 1951 års riksdag (skr. nr 195) bemyndigat Kungl. Maj:t förvärva för en köpeskillning av högst 175 000 kronor. Enligt nämnda kontraktsförslag skulle i runt tal 11 000 kronor av ovan angivna köpeskillning anses motsvara värdet av i köpet ingående utrustning av hemmet. Därest förslaget godkännes böra medel anvisas för bestridande av denna del av köpeskillningen.

Vidare erinrar styrelsen, att under förevarande anslag från och med budgetåret 1948/49 anvisats särskilda medel för anskaffande av diverse modern medicinsk utrustning till sinnessjukhusen, under vart och ett av de senare budgetåren 85 000 kronor. Åtskilliga brister förefinnas ännu, och det är enligt styrelsens mening angeläget, att denna utrustning får fortsätta. Styrelsen hemställer, att för nästa budgetår måtte anvisas 85 000 kronor.

Medicinalstyrelsen föreslår slutligen, att medel för nyanskaffning av verkskydds-, mörklägnings- och alarmeringsmateriel anvisas under förevarande anslag. Enligt gjorda beräkningar, grundade på sjukhusens verkskyddsplaner, skulle erfordras ett belopp om cirka 650 000 kronor för att täcka förefintliga brister. Anskaffningen torde emellertid enligt medicinalstyrelsens mening böra fördelas på flera år. Styrelsen föreslår, att 200 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Medelsbehovet för nästa budgetår skulle alltså enligt styrelsen uppgå till (237 000 + 20 000 + 122 000 + 160 000 + 63 000 + 61 000 + 104 000 + 17 000 + 60 000 + 11 000 + 85 000 + 200 000) 1 140 000 kronor.

Departementschefen.

Allt efter det nybyggnads- och renoveringsarbetena vid statens sinnessjukhus slutföras uppkommer behov av att nyutrusta lokaler. Vissa av de av medicinalstyrelsen beräknade beloppen för utrustning äro preliminära. Då de slutliga kostnaderna otvivelaktigt komma att överstiga de preliminärt beräknade beloppen, anser jag mig kunna tillstyrka framställningarna. I övrigt har medicinalstyrelsens förslag ej givit mig anledning till erinran. Det av styrelsen för nästa budgetår upptagna beloppet, 1 140 000, torde dock kunna avrundas nedåt till 1 000 000 kronor.

SAMMANFATTNING OCH HEMSTÄLLAN.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. avses medel för följande ändamål:

Renovering av vissa personalbostäder vid Sundby sjukhus	45 000
Ytterligare ombyggnadsarbeten vid sekundäravdelningarna i Rosöga, Ribbingelund och Olofsfors	97 000
Ombyggnad av köks- och tvättbyggnaden vid S:ta Annas sjukhus	18 000
Ombyggnad av Birgittas sjukhus	660 000
Uppförande av personalbostadshus vid Ryhovs sjukhus	106 000
Vissa ombyggnadsarbeten vid S:ta Maria sjukhus	18 200
Uppförande av personalbostäder vid S:t Jörgens sjukhus	145 000
Renovering och tillbyggnad av Mariebergs sjukhus	275 000
Uppförande av personalbostadshus vid Mariebergs sjukhus	90 000
Ombyggnad av administrationsbyggnaden vid Sätters sjukhus ...	150 000
Uppförande av personalbostadshus vid Pärby sjukhus	90 000
Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus	44 000
	Summa kronor 1 738 200

Sammanlagt skulle alltså till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisas 1 738 200 kronor eller i runt tal 1 739 000 kronor.

Härjämte skulle vid bifall till vad jag i det föregående förordat för budgetåret 1952/53 under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. avses medel för följande ändamål:

Ulleråkers sjukhus:

Uppförande av tuberkulosavdelning	400 000
Ombyggnad av norra mansavdelningen	895 000
Uppförande av bostadshus för personal och förste läkare	630 000

S:ta Annas sjukhus:

Uppförande av personalbostadshus m. m.	360 000
---	---------

<i>Sundby sjukhus:</i>	
Ombyggnad av tvättinrättningen	155 000
Reparation av ångbåtsbryggan	75 000
<i>Birgittas sjukhus:</i>	
Uppförande av vårdpaviljonger	1 350 000
Anordnande av kolgård	100 000
Komplettering av utrustningen i tvättinrättningen	20 000
<i>Västra Ny sjukhus:</i>	
Uppförande av panncentral	200 000
Om- och nybyggnadsarbeten	500 000
<i>Sekundäravdelningen i Hammar:</i>	
Uppförande av personalbostadshus	250 000
<i>Ryhovs sjukhus:</i>	
Uppförande av personalbostadshus	400 000
<i>S:t Sigfrids sjukhus:</i>	
Uppförande av panncentral jämte kolgård och verkstäder	130 000
<i>S:ta Gertruds sjukhus:</i>	
Uppförande av panncentral	900 000
Modernisering av kök och tvättinrättning	57 000
Uppförande av personalbostadshus	300 000
<i>S:t Olofs sjukhus:</i>	
Utbyte av ångpannor i panncentralen	35 000
<i>S:t Lars' sjukhus:</i>	
Uppförande av tuberkulosavdelning	500 000
Uppförande av personalbostadshus	150 000
Ombyggnad av tvättinrättningen	—
<i>Vipeholms sjukhus:</i>	
Ombyggnad av personalbostadshus	160 000
Uppförande av personalbostäder	200 000
<i>S:ta Maria sjukhus:</i>	
Installation av ny ångpanna m. m.	230 000
Anordnande av personaltvättstuga	50 000
<i>S:t Jörgens sjukhus:</i>	
Uppförande av panncentral	400 000
<i>Restads sjukhus:</i>	
Uppförande av panncentral	170 000
Uppförande av personalbostadshus m. m.	500 000
Anordnande av kolgård	160 000

<i>Mariebergs sjukhus:</i>	
Uppförande av panncentral	150 000
Uppförande av upptagningspaviljong	450 000
Uppförande av vårdpaviljong	—
Modernisering av personalvättstuga m. m.	125 000
Anordnande av kolgård	190 000
<i>Västra Marks sjukhus:</i>	
Modernisering av ekonomibyggnaderna	500 000
<i>Förvärv av Brotorps arbetshem .....</i>	165 000
<i>Salberga sjukhus:</i>	
Anordnande av samlingssal	180 000
<i>Säters sjukhus:</i>	
Ombyggnad av ekonomibyggnaden	775 000
Uppförande av personalbostadshus	315 000
<i>Pärby sjukhus:</i>	
Anordnande av promenadgård m. m.	185 000
<i>Sidsjöns sjukhus:</i>	
Anordnande av kolgård	210 000
<i>Frösö sjukhus:</i>	
Ombyggnad av administrationsbyggnaden m. m.	770 000
<i>Umedalens sjukhus:</i>	
Uppförande av tuberkulosavdelning	500 000
Modernisering och utbyggnad av ekonomibyggnaden	280 000
Modernisering av vissa personalbostäder	110 000
Uppförande av bostadshus för läkare och personal	460 000
Anordnande av verkstäder vid panncentralen	180 000
Uppförande av kolgård	165 000
<i>Furunäsets sjukhus:</i>	
Ombyggnads- och utvidgningsarbeten	1 000 000
Uppförande av vårdpaviljong för ålderspsykosier och senila patienter	100 000
Uppförande av personalbostadshus m. m.	480 000
Vissa arbeten inom panncentralen	590 000
Anordnande av verkstäder m. m.	175 000
<i>Uppförande av nytt sinnessjukhus i Karlskrona .....</i>	1 500 000
<i>Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus .....</i>	600 000
<i>Utredningsmedel .....</i>	200 000
Summa kronor 19 632 000	

Sammanlagda medelsbehovet under budgetåret 1952/53 för nu föreslagna arbeten m. m. skulle alltså uppgå till 19 632 000 kronor.

Med avseende å de anvisade medlen torde få gälla, att de i det föregående angivna fördelningarna icke skola vara i detalj bindande för medlens disposition. I den mån så med hänsyn till sättet för byggnadsarbetenas bedrivande eller eljest kan befinnas lämpligt, torde enligt Kungl. Maj:ts bestämmande en minskning av beräknad medelsdisposition för visst ändamål kunna tagas i anspråk för annat ändamål.

För utrustning av nya sinnessjukhus skulle slutligen anvisas ett belopp av 1 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

I. besluta

a) att vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras bostadshus för personal och förste läkare för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 1 000 000 kronor;

b) att vid Birgittas sjukhus i Vadstena skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras två vårdpaviljonger för en beräknad kostnad av högst 2 500 000 kronor;

c) att vid Västra Ny sjukhus skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras panncentral för en beräknad kostnad av högst 480 000 kronor;

d) att vid Ryhovs sjukhus i Jönköping skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras två personalbostadshus för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 1 010 000 kronor;

e) att vid S:t Sigfrids sjukhus i Växjö skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras panncentral jämte kolgård och verkstäder för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 2 150 000 kronor;

f) att vid S:t Lars' sjukhus i Lund skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras en tuberkulosavdelning för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 3 350 000 kronor;

g) att vid Restads sjukhus i Vänersborg skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras personalbostadshus m. m. för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 1 360 000 kronor;

h) att vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras en vårdpaviljong för en beräknad kostnad av högst 1 540 000 kronor;

i) att vid Västra Marks sjukhus i Örebro skall i huvudsaklig

överensstämmelse med av mig förordat förslag verkställas modernisering av ekonomibygnaderna för en beräknad kostnad av högst 1 185 000 kronor;

j) att vid Frösö sjukhus vid Östersund skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag verkställas ombyggnad av administrationsbyggnaden m. m. för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 1 850 000 kronor;

k) att vid Furunäsets sjukhus i Piteå skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras vårdpaviljong för ålderspsykosor och senila patienter för en beräknad kostnad av högst 1 905 000 kronor;

l) att vid Furunäsets sjukhus i Piteå skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag anordnas verkstäder m. m. för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 365 000 kronor;

m) att i Karlskrona skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras nytt sinnessjukhus för en beräknad kostnad beträffande de delar, som jag i det föregående tillstyrkt, av högst 27 000 000 kronor;

II. godkänna det mellan statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande och Karlskrona stad slutna avtalet om överlåtelse till Kungl. Maj:t och Kronan av det s. k. Gullbernahultsområdet;

III. till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.* under statens allmänna fastighetsfond anvisa

a) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 ett investeringsanslag av 1 739 000 kronor;

b) för budgetåret 1952/53 ett investeringsanslag av 19 632 000 kronor;

IV. Till *Utrustning av nya sinnessjukhus* för budgetåret 1952/53 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

C.-G. Carlström.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.	2

Anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1951/52.

<i>Förslag</i>	2
Renovering av vissa personalbostäder vid Sundby sjukhus	2
Ytterligare ombyggnadsarbeten vid sekundäravdelningarna i Rosöga, Ribbingelund och Olofsfors	3
Ombyggnad av köks- och tvättbyggnaden vid S:ta Annas sjukhus	3
Ombyggnad av Birgittas sjukhus	4
Uppförande av personalbostadshus vid Ryhovs sjukhus	5
Vissa ombyggnadsarbeten vid S:ta Maria sjukhus	5
Uppförande av personalbostäder vid S:t Jörgens sjukhus	6
Renovering och tillbyggnad av Mariebergs sjukhus	6
Uppförande av personalbostadshus vid Mariebergs sjukhus	6
Ombyggnad av administrationsbyggnaden vid Säters sjukhus	7
Uppförande av personalbostadshus vid Pärby sjukhus	7
Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus	8
<i>Departementschefen</i>	8

Anslag för budgetåret 1952/53.

<i>Förslag</i>	9
Ulleråkers sjukhus	9
S:ta Annas sjukhus	11
Sundby sjukhus	12
Birgittas sjukhus	13
Västra Ny sjukhus	16
Sekundäravdelningen i Hammar	17
Ryhovs sjukhus	17
S:t Sigfrids sjukhus	18
S:ta Gertruds sjukhus	20
S:t Olofs sjukhus	22
S:t Lars' sjukhus	22
Vipeholms sjukhus	25
S:ta Maria sjukhus	26
S:t Jörgens sjukhus	27
Restads sjukhus	27

Mariebergs sjukhus	30
Västra Marks sjukhus	33
Förvärv av Brotorps arbetshem	34
Salberga sjukhus.....	34
Säters sjukhus	35
Pärlby sjukhus.....	36
Sidsjöns sjukhus	37
Frösö sjukhus	38
Umedalens sjukhus	40
Furunäsets sjukhus	44
Uppförande av nytt sinnessjukhus i Karlskrona	49
Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus	56
Utredningsmedel	61
<i>Departementschefen</i>	62
Utrustning av nya sinnessjukhus.	65
<i>Förslag</i>	65
<i>Departementschefen</i>	67
Sammanfattning och hemställan	68